

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

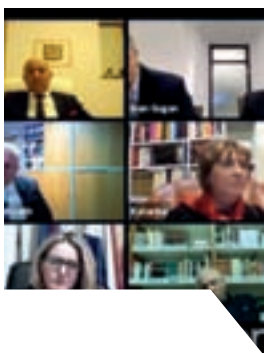
BROJ 923

25. PROSINCA 2020. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

Sretan Božić!

8

»Republika Hrvatska i projekti hrvatskih manjinskih zajednica«

Više nego udvostručena sredstva

12

Mons. Slavko Večerin, novozaređeni biskup Subotičke biskupije

Biti svjetlo onima kojima smo poslani

22

Božićni običaji u Sotu

Vrijeme radosti i darivanja

24

Sonta ostaje bez Sončana

Božić daleko od kuće

30

Hrvatske udruge u 2020. godini (I. dio)

Snalaženje u uvjetima korone

34

Subotička Danica za 2021. godinu

Obilje štiva korisnog za rast u vjeri

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Ladislav Suknović (predsjednik), Josip Stantić (zamjenik predsjednika), Branimir Kuntić, Dragan Muharem, Marko Tucakov, Krunoslav Đaković, Josip Dumendžić, Tomislav Vuković i Karolina Bašić

RAVNATELJ:

Ivan Ušumović
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Zvonko Sarić
(koordinator dopisne službe)

dr. sc. Jasminka Dulić

(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Ivana Petrekanić Sič

(novinarka)

Suzana Darabašić

(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Sajnos DOO Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315
COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Kamenčići u cipeli

U ovom broju *Hrvatske riječi* objavili smo popis hrvatskih naziva mjesta u Vojvodini. Onaj službeni, koji je tiskan u *Službenom listu* AP Vojvodine. Trebali bi ga pročitati i oni kojima je u opisu posla provedba manjinskih prava i spram tog popisa uskladiti ploče sa službenim nazivima mjesta. Trebali bi ga pročitati i oni kojima je u opisu posla kontrola provedbe manjinskih prava. I, naravno, poduzeti mjere da se sve nepravilnosti, nedostatci i isprave.

O provedbi manjinskih prava pišemo u trećem nastavku serijala *Sudjelovanje manjinskih zajednica u procesima donošenja odluka*. Autor **Darko Baštovanović** kao problem iznosi što u području participacije nacionalnih manjina Srbija dobija negativne ocjene Vijeća Europe. Baštovanović podcrtava da se ove ocjene posebno odnose upravo na pripadnike novih manjinskih zajednica kao što su Hrvati, Bošnjaci i Albanci, dakle one manjinske zajednice za čije unaprjeđenje položaja pitanje sudjelovanja u procesima donošenja odluka igra ključnu ulogu.

A godina na izmaku mogla bi se nazvati i godinom u kojoj Srbija nije otvorila niti jedno poglavlje u pregovorima s EU. Jedan od kamenčića u cipeli jest vladavina prava i medijske slobode. Tako smo poslije šet godina od otvaranja pregovora s EU došli u godinu u kojoj nije otvoreno ni jedno novo poglavlje. I to se prvi puta desilo od kraja 2015. godine, kada je Srbija otvorila prvo pregovaračko poglavlje.

Za usporedbu može poslužiti primjer Hrvatske koja je u razdoblju od šest godina započela pregovore s EU (2005. godina) i potpisala Ugovor o pristupanju Europskoj uniji (2011. godina).

Šestogodišnje razdoblje pregovora s EU je i iza Srbije, s tom razlikom što je do sada otvoreno tek nešto više od polovine pregovaračkih poglavlja, privremeno su zatvorena tek dva, a ukupno ih je, da podsjetimo, 35. Razumljivo je onda pitanje koliko su realne procjene zvaničnika EU prije dvije godine da bi Srbija u EU mogla ući 2025. godine.

Očito je tada pogrešno procijenjeno koliko je za zemlje zapadnog Balkana (kako ovo područje nazivaju EU zvaničnici) teško istresti kamenčiće iz cipela koje nose kroz desetljeća. Žuljaju, smetaju, usporavaju, kao da su stijene a ne kamenčići, ali se ne istresaju iz cipela.

Z. V.

»Nisi se strašio...«

Tako sam radostan što mogu biti s vama!

S vama sam u zajedništvu neopisivo divne Tajne života; s vama sam u nadi i vjeri da smo od Nositelja svekolikoga života, to jest Isusa Krista, život i primili te da smo sad u svome zemaljskom hodočašću na putu prema punini pravog života.

To je naime onaj Život o kojem govori Isus iz Nazareta: »Dođoh«, veli, »da vi imate život! I u izobilju da ga imate!«

Jer Isus ne škrtari sa životom.

Isusu svakako nije drago što živimo u pandemiji. Isus se nije pomirio s tim da živimo u strahu i neizvjesnosti. Jer nije po Njegovoj volji da budemo zatvoreni, da budemo izolirani i udaljeni jedni od drugih! A kamoli da bi On mogao željeti da živimo s maskama na licu. Na licu koje odražava naš identitet, našu originalnost, naše jedinstveno povijesno i kozmičko mjesto. Sve to nije po Njegovoj volji, sve to smo, nažalost, izabrali mi sami – svjesno ili nesvjesno. Mislili smo, naime, da možemo mijenjati svoj identitet i proglasiti se »tvorcima«, »bogovima«, »realizatorima« Božje snage...

Zašto je, dakle, pravo slavljenje Božića tako važno? Upravo zato što nam samo Bog može reći tko je Bog, a i tko je čovjek i kakav treba biti čovjekov život. Samo zato je, naime, Bog postao čovjekom. Zato je sam čin gledanja, promatranja, prihvaćanja, identificiranja s Bogo-Čovjekom, Isusom Kristom i slavljenje Njegovog utjelovljenja – jedini izlaz iz svih današnjih redukcija života. Ako nam danas neki nude cjepiva u čiji sastav ulaze dijelovi manipuliranih stanica ljudskog bića, ljudskih fetusa, i govore nam da nam

donose lijek, na duge staze donose nam zapravo novi covid. Božić je, naime, veličanstveno slavlje života po zakonima Boga Tvorca. Ne može nam sebična ljudska ruka, koja teži novcu i slavi, donositi zdravlje; to može samo bezuvjetna ljubav sklopljena u neraskidivom bračnom savezu, koja se zato besplatno predaje, živi i rađa život u majčinskom krilu.

Od srca želim svima nama, draga braćo i sestre, da i ove godine imamo vremena čitati taj »revolucionarni« tekst najvećeg proroka i naći vremena kontemplirati pred jaslama važnost utjelovljenja samoga Boga.

Svestrano nas može iscijeliti samo naše slobodno i svestrano sjedinjenje s Bogočovjekom Isusom.

Eto zašto je sveto bogoslužje od sudbinskog značenja za svakoga od nas. Vjera i bogoslužje nisu namijenjeni privilegiranim. Oni su dar za sve.

Iskreno se molim za svakog pojedinca, za sve naše obitelji i sve zajednice, da ovim, punijim otkrićem Božića omogućimo naše novo zajedništvo, novu blizinu, novu radost.

Neka nas, dakle, Novorođeni uvede i vodi u integralnom zdravlju tijekom čitave Godine Gospodnje 2021. »Tebe, dakle, Novorođeni, molimo: pomози svojim slugama i svojim službenicima!«

A ja Vas, draga braćo i sestre, najponiznije blagoslivljam: u Ime Oca i Sina i Duha Svetoga.

Dio iz božićne poslanice nadbiskupa Beogradske nadbiskupije mons. Stanislava Hočevara

Život se očitova i vidjesmo i svjedočimo

Približavamo se proslavi još jednog Božića. Još jednom će nas liturgija svete božićne noći povesti u tihu i svetu betlehemsku noć, u kojoj se prije 2000 godina utjelovio Život. Zsigurno će i ove godine vjernici pohrliti u crkve, okriti borove u svojim kućama, napraviti jaslce. Kupovat će se darovi, čestitat će jedni drugima i mogli bismo kazati: sve će proći kao i obično.

»Život se očitova, vidjeli smo i svjedočimo«. Ne zapinju li nam odmah za oko dvije riječi: vidjeti i svjedočiti? Zaustavimo se ova Božića na njima. Vjerujem da smo svi toliko puta u životu sudjelovali na liturgijama polnoćke. Svi smo, uvjeren sam, osjetili neku mističnost trenutka, sve nas prođu trnci dok u toj noćnoj euharistiji čitamo biblijske tekstove, dok slavimo Život. Ti osjećaji – to je naše »vidjeti«. U tim trenucima proživljavamo iste one osjećaje koje su te davne noći proživljavali pastiri koji su došli vidjeti dijete Isusa. Međutim, čini se da uglavnom na te osjećaje, na to da smo vidjeli, zaboravljamo čim napustimo crkvu, a tada bismo trebali svjedočiti.

Trebamo odgovoriti svom kršćanskom pozivu da budemo sol zemlje i svjetlo svijeta, da budemo kvasac društva u kojem živimo. Očigledno je da u našem društvu vlada letargija, beznađe, bezidejnost. Mi kršćani pozvani smo u ovo društvo vratiti optimizam i nadu, ma kako teško bilo.

Trebamo odgovoriti našem pozivu koji smo dobili na krštenju i ulijevati nadu i optimizam, radost i veselje. Ta nada i taj optimizam, to je »svjedočenje«.

U tom svjedočenju trebamo krenuti najprije od vlastitih obitelji. Kriza u društvu ne pojavljuje se bez razloga. Do nje se dolazi zbog krize u obitelji. Koliko se moli u našim obiteljima? Koliko naših obitelji redovito prisustvuje nedjeljnim euharistijskim slavljinama? Nažalost, odgovori na ova pitanja su porazni. Koliko roditelja ne priča sa svojom djecom? Koliko djece ne poštuje svoje roditelje? Koliko roditelja živi nevjenčano i tako sablažnjava svoju djecu? Koliko supružnici imaju povjerenja jedno u drugo?

Ako želimo vratiti nadu i optimizam u ovo naše društvo, a na to smo pozvani, onda najprije vratimo obitelji ono mjesto koje joj u društvu pripada.

Kršćanska obitelji, budi zaštitnik, a ne uništavač života! Trgni se i postani ono što bi trebala biti. Postani kvasac koji će pridonijeti zdravijem i boljem razvoju naše sredine u kojoj živimo! »Vrijeme je već da se oda sna prenememo, noć poodmače dan se približi«.

Svima vama od srca želim da vidite i da svjedočite. Želim vam čestit i blagoslovljen Božić, te da ga provedete u miru svojih obitelji kako biste iz toga mogli crpiti snagu za uspješnu 2021. godinu.

Dio iz božićne poslanice biskupa Subotičke biskupije mons. Slavka Večerina

Sam je Bog postao djetetom

Braćo i sestre u vjeri Kristovoj!

Blagdan Božića započeo je svetim vremenom došašća. To je vrijeme pripreme na radosno Isusovo rođenje, vrijeme pripreme na susret s Bogom koji dolazi biti Bog s nama – Emanuel. Kroz vrijeme došašća dublje smo proživljavali Isusov poziv »bdijte i molite«! U tom svjetlu i ovoga Božića, usprkos svim novim nedaćama, Božja blizina i istina utjelovljenja unosi novu radost u naše domove i obnavlja našu spremnost da se iz dana u dan suobličujemo slici Sina Božjega, pripravlajući se tako za onaj konačni susret s Gospodinom koji će trajati zauvijek, u radosti koja nema kraja.

Božić je objava otajstva koje je bilo od vijeka sakriveno: spasiteljski plan što ga je Bog pripremio i ostvario iz ljubavi prema nama. Objavljen nam je najdivniji vid toga plana: Sam Bog dolazi nas spasiti. Bog, iz ljubavi prema svojem najdličnijem stvorenju, čovjeku, htio je s čovjekom ponovno uspostaviti zajedništvo narušeno čovjekovim padom.

Mi vjernici u svakoj prilici i neprilici, a ponajviše u ovoj epidemiološkoj situaciji koronavirusa, pozvani smo odgovoriti vjerno u Onoga koji sve može promijeniti. On koji je sebe dao za naše spasenje i pokazao koliko smo mu dragocjeni, od rođenja u špilji do predanja na drvu križa, i sada je naš Suputnik, utjeha i nada. Pozvani smo rasti u vjeri da je Bog pohodio narod svoj i da nas nikakve nevolje ne mogu od Božje ljubavi odijeliti.

Božić je donio svima nama Isusa Krista. Donio ga je priprostim pastirima, trima kraljevima, velikanima svijeta, učiteljima mudrosti, vođama i vladarima naroda kojima donosi nestvorenu mudrost, vječne poglede i pravu veličinu duha.

Novorođeni donosi pomoć i lijek onima koji trpe nevolju, koji su bolesni, koji doživljavaju nesreću i bijedu, pogođenima koronavirusom. Isus donosi snagu liječnicima i bolesničkom osoblju, onima koji se sada brinu o bolesnima. Našim obiteljima donosi ljubav, vjernost, slogu, blagoslov u djeci, zajedništvo u molitvi i nedjeljnom slavljenju mise, koliko je moguće u sadašnjoj situaciji. Da djetinjstvo posveti sam je veliki Bog postao djetetom. Isus hoće da djeca k njemu pristupaju kao svom najboljem prijatelju. I onima je došao koji su još daleko, koji sjede u tami, poganim i nevjernicima. I za njih se rodio mali Božić. Nastanio se među nama u naše biskupije, u župne zajednice.

Pozivam sve vjernike da pretvorimo ovu pandemijsku krizu u prigodu da, unatoč ovoj kušnji, u nadi budemo radosni, u nevolji strpljivi, u molitvi postojani. Neka molitva i djela ljubavi ostanu obilježje ovog Božića, a naša molitva za zdravlje i blagoslov našega naroda u ovom izazovnom vremenu neka bude usrdna!

Svima Vama, draga braćo i sestre, draga braćo svećenici, redovnici i redovnice, vjeroučitelji i župni suradnici, te svim ljudima dobre volje, želim sretan Božić i blagoslovljenu novu godinu.

Dio iz božićne poslanice biskupa Srijemske biskupije mons. Đure Gašparovića

Čemu se radovati ovoga Božića?

Živimo u teškim vremenima! Često kažemo: nikada nije bilo tako teško, nikada toliko bolesnih odjednom. Štoviše, tu je i velika nezaposlenost, rastuće siromaštvo, usamljenost, depresija i još mnogo toga.

Kako možemo proslaviti Božić u ovako teškom vremenu? Kako usred ograničenja, kada naši voljeni članovi obitelji možda nisu mogli doći iz inozemstva ili su se vratili doma ali su ostali bez posla? Imamo li razloga za radost?

Ako pažljivije pogledamo religiozni, kršćanski sadržaj božićnog blagdana, onog prvog Božića kada se Isus rodio, bit će nam jasno da i tada nije bilo sve bajno. U to vrijeme Cezar u Rimu je smislio popisati stanovništvo, i to u mjestu odakle potječe obitelj. Koliko je neugodna bila stvar da baš zbog toga Josip i Marija moraju krenuti na put iz Nazareta u Betlehem. Nije daleko, rekli bismo danas, 134 km, 2,5 sata vožnje automobilom. Ali zar bez automobila? Bez pametnog telefona? Zar na leđima magarca? I, naravno, u drugom stanju, jer znamo da je Marija čekala dijete. Ni riječi o porodilištu, babici ili toploj vodi. Ali trebalo je pronaći izlaz iz te situacije. Porodaj se nije mogao odgoditi. Kukanje, gundanje sigurno ne bi dovelo do nekih rezultata. Nazaretska obitelj je dakle učinila ono što je morala: krenula je na put. Nije pametovala, nije gundala... i tako je postala suradnik Božjeg plana.

Iz ovoga možemo vidjeti da za Boga ne postoje naročito teška

vremena i posebno teške okolnosti. Bog ima plan za nas u svakoj situaciji i čeka, nadajući se da ćemo biti njegovi suradnici.

Mogu prepoznati Božji plan onda kada prestanem s jadikovanjem, s nezadovoljstvom i otkrijem što mogu ja učiniti u ovoj situaciji, da svoju okolinu učinim što ljepšom, da svoju dušu očistim od svakog bijesa i nezadovoljstva i odgonetnem ono na čemu mogu biti zahvalan, usprkos svemu. Bog nije virtualno prisutan, već je tu, i u onim malim skrivenim mogućnostima ljubavi, i čeka da Ga otkrijem. Bog je postao čovjekom u veoma teškom vremenu. A to je bilo moguće, jer su Marija i Josip prepoznali što im je činiti i smjelo su prihvatili život.

Prepoznavamo li kojim to čudesnim situacijama možemo biti svjedoci danas? Kakvo se čudo događa oko mene ovog Božića, čemu se mogu radovati bez obzira na sve? Za što mogu biti zahvalan u ovo vrijeme? A ako ne nađemo ništa drugo, onda se barem zahvalimo Bogu za ono od čega nas je zaštitio do danas.

Ove godine ponovo slavimo rođenje Isusovo, On dolazi u ovo vrijeme pandemije, daje nam priliku koju možemo iskoristiti da uljepšamo svoje neposredno okruženje.

S ovim mislima želim svima Vama blagoslovljene božićne blagdane, te sretnu novu godinu punu zdravlja, ljubavi i milosti.

Dio iz božićne poslanice biskupa Zrenjaninske biskupije dr. Ladislava Nemeta

O obrazovanju na hrvatskom jeziku na području Novog Sada

Nakon nedavnog sastanka Radne skupine HNV-a i Grada Novog Sada na kojemu je pokrenuto pitanje obrazovanja na hrvatskom jeziku u školama na području ove lokalne samouprave, članicu Izvršnog odbora HNV-a za obrazovanje **Margaretu Uršal** i člana Radne skupine **Marka Tucakova** primila je na razgovor članica Gradskog vijeća Novog Sada zadužena za obrazovanje **Dina Vučinić**. U razgovoru je sudjelovao i član Radne skupine i član Gradskog vijeća Novog Sada za područje kulture **Dalibor Rožić**.

Tucakov je u uvodu predstavio informacije o dosadašnjem organiziranju nastave hrvatskoga jezika u Petrovaradinu, koja je do sada bila izvan prostorija tamošnje osnovne škole. Naglasio je i da je u pojedinim godinama bilo dovoljno prijavljenih učenika za ovu nastavu u pojedinim ciklusima obrazovanja, ali da nastava nije započela u školi, nego, uz posredovanje HKPD-a *Jelačić*, u prostorijama župe Uzvišenja Svetog Križa.

»Partner u obrazovanju na hrvatskom jeziku svakako želi biti i Fondacija *Spomen-dom bana Josipa Jelačića*, koja je nedavno osnovana«, kazao je Tucakov. Uršal je, potom, detaljno predstavila proces obrazovanja na hrvatskom jeziku na svim razinama u Srbiji, iznijevši iskustva u realiziranju nastave dobivena od učitelja, nastavnika i djece.

»Smatramo da je provođenje nastave predmeta Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture u Gradu Novom Sadu moguće, no potrebno je analizirati rezultate ovogodišnje ankete

roditelja na temu učenja manjinskih jezika, koja je na početku školske godine obvezno morala biti provedena u svim školama. Sukladno tome, postoje zakonske obveze školskoga sustava da omogući ovu nastavu«, kazala je Uršal. Ona je, naglasivši osnovne prednosti učenja ovoga predmeta, predstavila članici Gradskog vijeća Vučinić udžbenike – nacionalne dodatke za pojedine predmete, a pojasnila je i proces stjecanja nastavničkih kompetencija i upošljavanja učitelja i nastavnika ukoliko u više škola bude manjih skupina učenika za ovu nastavu. Osim navedenoga, predmet razgovora je bila i ideja o mogućnosti formiranja jaslne skupine ili vrtića s odgojem na hrvatskom jeziku i u katoličkom duhu, napose u prostorijama u vlasništvu Katoličke crkve, a iznesena su i iskustva koja u tome postoje u Subotici.

»Spomenula sam i mogućnost realiziranja projekata koji se tiču omogućavanja i unaprjeđenja obrazovanja na hrvatskom jeziku, u čemu HNV može biti partner lokalnoj samoupravi«, kazala je Uršal.

Vučinić je obećala da će od Školske uprave Novi Sad zatražiti i za iduću sjednicu Radne skupine prosljediti dobivene rezultate ankete roditelja o učenju Hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture u osnovnim školama (u Gradu Novom Sadu ih ima 37), izrazivši zainteresiranost za proces obrazovanja na hrvatskom jeziku i njegove sastavnice. Sjednica Radne grupe se, po riječima Rožića, očekuje tijekom siječnja 2021. godine.

M. T.

Inicijativa za primjenu inovativnih lijekova

Inovativni lijekovi, koji pacijentkinjama s metastatskim oblikom raka dojke mogu produžiti i poboljšati život, još uvijek se ne nalaze na listi lijekova koje pokriva zdravstveno osiguranje.

Organizacija *Europa Dona Srbija*, uz potporu udruga koje okupljaju žene oboljele od raka dojke u Srbiji, pokrenula je inicijativu da se ovi inovativni lijekovi nađu na takozvanoj listi C, odnosno da se izdaju ženama s ovom dijagnozom o trošku zdravstvenog osiguranja, prenosi *Danas*.

U Srbiji se godišnje kod 4.500 tisuća žena dijagnostificira karcinom dojke, i pri tome se Srbija nalazi na drugom mjestu po broju preminulih od ove bolesti. Već pri prvoj dijagnozi, oko 400 oboljelih žena ima metastatski oblik karcinoma, što znači da se karcinom iz tkiva dojke proširio na bliže ili udaljenije organe u tijelu. Karcinom dojke, kao i ostali solidni tumori, danas se liječi ne samo kemioterapijom koja je i dalje osnov liječenja u onkologiji, već i inovativnim lijekovima, tj. ciljanom terapijom koja je efikasna jer djeluje na određene mehanizme u tumorskoj ćeliji. Ona obuhvaća grupu različitih lijekova i najčešće se kombinira s kemioterapijom ili endokrinom terapijom.

Upotreba inovativnih lijekova standard je liječenja u zemljama Zapadne Europe i regije, ali ne i u Srbiji, usprkos njihovim pozitivnim djelovanjima i rezultatima. Ovi inovativni lijekovi su registrirani u Srbiji, ali se još uvijek ne izdaju ženama s metastatskim karcinomom dojke o trošku zdravstvenog osiguranja.

Usvojen plan imunizacije

U Srbiji je ovoga tjedna usvojen plan imunizacije, te se očekuje da cijepljenje počne sljedećeg tjedna, a stigao je prvi kontingent *Pfeizerovog* cjepiva, i to 4.800 doza.

Planom koji je usvojio Nacionalni koordinacijski tim za imunizaciju protiv covida-19 korisnici domova za stare, koji su stariji od 70 godina prvi će primiti cjepivo, jer su najosjetljivija kategorija stanovništva. U drugoj tranši bit će cijepljeni zdravstveni radnici u kovid sustavu, a zatim i ostalo medicinsko osoblje.

Državni tajnik Ministarstva zdravstva i predsjednik Nacionalnog koordinacijskog tima za imunizaciju protiv covida-19 **Mirsad Đerlek** očekuje da u siječnju stigne između 350.000 i 360.000 cjepiva. On je izjavio da su korisnici domova za stare prioritetni za cijepljenje kako bi se smanjio pritisak na bolnice u kojima su teški slučajevi najčešći među starijom populacijom.

Čestitka i dar od predsjednika Vučića

Predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić** čestitao je predstojeće božićne i novogodišnje blagdane predsjednici Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasni Vojnić**. Čestitku i prigodni dar je uručio gradonačelnik Subotice **Stevan Bakić**.

»Iskazana pažnja predsjednika Vučića i posjet gradonačelnika Bakića poruka je nastavka dobre suradnje tijela vlasti Republike Srbije i hrvatske nacionalne manjine koja u njoj živi i djeluje. Ova gesta simbolično predstavlja uznapredovale odnose koji su u protekloj godini bitno osnaženi te su Hrvati u Republici Srbiji postali vidljiviji i zapazniji na ljestvici državnih interesa i prioriteta. Predsjednica HNV-a zamolila je generalnu tajnicu predsjednika Srbije **Suzanu Paunović** da prenese predsjedniku Vučiću zahvalnost i spremnost nastaviti razvijati dobre odnose hrvatske nacionalne manjine s Republikom Srbijom«, navodi se u izjavi za javnost.

Predsjednik Srbije čestitao je blagdane i predsjedniku Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislavu Žigmanovu**, a prigodnu čestitku i dar uručio je u predsjednikovo ime gradonačelnik Subotice Stevan Bakić, navodi se na sajtu ove stranke.

»Iznenadni osobni posjet gradonačelnika Bakića i pažnja iskazana od strane predsjednika Vučića pokazuju nastavak uzna-

predovanog interesa Republike Srbije prema predstavnicima hrvatske nacionalne manjine u Republici Srbiji te predstavljaju snažnu simboličnu gestu uvažavanja i pozitivne politike priznavanja«, navodi se u priopćenju ove stranke.

»Osobni posjet gradonačelnika Bakića i pozornost iskazana od strane predsjednika Vučića pokazuju nastavak uznapredovanog interesa ka predstavnicima hrvatske zajednice i snažne su simbolične geste uvažavanja i pozitivne politike priznavanja. To cijenimo i na tome smo zahvalni«, napisao je na svom Twitter nalogu Tomislav Žigmanov.

Stipendije za Hrvate izvan RH

Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske objavio je Javni natječaj za dodjelu stipendija studentima – pripadnicima hrvatskog naroda izvan Republike Hrvatske – za akademsku godinu 2020./21.

Središnji državni ured će studentima dodijeliti 500 stipendija za akademsku godinu 2020./21., od čega 100 stipendija za studij u Hrvatskoj i 400 stipendija za studij u Bosni i Hercegovini.

Stipendije se dodjeljuju studentima za jednu akademsku godinu jednokratno, odnosno za razdoblje od 10 mjeseci u mjesečnom iznosu od 700 kuna.

Pravo sudjelovanja na Javnom natječaju imaju studenti – pripadnici hrvatskog naroda izvan RH, koji su upisani u statusu redovnog studenta na javnim visokim učilištima u Hrvatskoj i BiH.

Prijava na Javni natječaj obavezno se podnosi u elektroničkom (sva dokumentacija) i papirnatom (prijavni obrazac i obvezna dokumentacija) obliku. Nakon što se e-prijavni obrazac, dostupan putem poveznice: <https://stipendijehrvatiizvanrh.in2.hr> konačno preda i spremi putem računalnog sustava, potreb-

no ga je ispisati i vlastoručno potpisati te zajedno s propisanom obveznom dokumentacijom u papirnatom obliku, dostaviti preporučeno poštom na adresu: Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Pantovčak 258, 10000 Zagreb, Republika Hrvatska s naznakom: »Za Javni natječaj za dodjelu stipendija studentima – pripadnicima hrvatskog naroda izvan Republike Hrvatske – za akademsku godinu 2020./21«.

Rok za podnošenje prijave u elektroničkom i papirnatom obliku je od 21. prosinca 2020. do 20. siječnja 2021. godine.

Prijave s nepotpunom dokumentacijom ili prijave/dopune prijave koje ne budu podnesene u roku i na način propisan Javnim natječajem neće se razmatrati. Dostavljena dokumentacija na Javni natječaj ne vraća se podnositelju prijave.

Za sve dodatne informacije vezane uz Javni natječaj kandidati mogu poslati pisani upit do isteka roka za podnošenje prijave na adresu e-pošte: stipendije@hrvatiizvanrh.hr ili pozvati na broj: +385 (0)1/6444-687, +385 (0)1/6444-662, svakog radnog dana od 10 do 14 sati.

Više nego udvostručena sredstva

»Kao Vlada Hrvatske smo povećali financijska sredstva u 12 europskih država – 2016. godine su iznosila 3 milijuna kuna, a sredstva su sada došla na 7 milijuna kuna, isključivo namijenjenih hrvatskim nacionalnim manjinama«, rekao je Zvonko Milas * »Važna nam je i financijska i politička potpora«, rekla je Jasna Vojnić

U organizaciji Hrvatske matice iseljenika 16. prosinca održana je virtualna konferencija pod nazivom »Republika Hrvatska i projekti hrvatskih manjinskih zajednica – Spone koje nas povezuju«. Uz predstavnike Središnjeg državnog ureda i Hrvatske matice iseljenika, na konferenciji su sudjelovali predstavnici hrvatskih manjinskih zajednica iz osam zemalja – Austrije, Crne Gore, Italije, Mađarske, Rumunjske, Slovačke, Slovenije i Srbije.

Hrvate iz Srbije su predstavljali predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić** i menadžerica kulturnih aktivnosti Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Katarina Čeliković**.

Milas: Povećana sredstva i politička potpora

»HMI je proteklih 25 godina organizirao Forum hrvatskih manjina, na žalost ove godine je takva situacija kakva je, ali nećemo ostati na ovome pa ćemo se, vjerujem, već iduće godine, kada HMI slavi 70 godina rada, i uživo sastati«, rekao je ravnatelj **Mijo Marić**, pozdravljajući predstavnike hrvatskih manjinskih zajednica u europskim državama i sve sudionike skupa.

Državni tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Hrvatske **Zvonko Milas** prenio je pozdrave predsjednika hrvatske Vlade **Andreja Plenkovića** te se zahvalio svim predstavnicima autohtonih hrvatskih zajednica na odzivu, trudu i entuzijazmu koji ulažu u opstojnost hrvatskih manjina u europskim državama.

»Ovakvi su susreti izuzetno značajni, kako bismo se međusobno ohrabрили i pojačali povezanost i povjerenje, a to se može najbolje zajedničkim radom, kroz projekte i potporu političku, stručnu, moralnu, na čemu vrlo i uspješno radimo i radit ćemo i dalje. Kao hrvatska Vlada smo povećali financijska sredstva u 12 europskih država – 2016. godine su iznosila 3 milijuna kuna, a sredstva su sada došla na 7 milijuna, isključivo namijenjenih hrvatskim nacionalnim manjinama. Zajedno rastemo i stvaramo projekte i vjerujem da ćemo projekte koje smo zajedno počeli raditi 2018. godine nastaviti«, rekao je Milas, posebno istaknuvši projekt Hrvatske kuće u Subotici.

Milanović: Jačanje i osnaživanje prava

»Hrvati već stoljećima žive u mnogim europskim državama i unatoč svim izazovima uspjeli su zadržati svoj nacionalni identi-

tet. Vjerujem kako tome uveliko doprinosi potpora programima udruga, ustanova i organizacija hrvatske nacionalne manjine koje osigurava Središnji državni ured za Hrvate izvan Hrvatske«, rekao je predsjednik Hrvatske **Zoran Milanović** pozdravljajući skup.

Milanović je posebno istaknuo doprinos hrvatskih manjina razvoju zemalja u kojima žive i povezivanju s Hrvatskom:

»Pripadnici manjinskih hrvatskih zajednica značajno doprinose razvoju zemalja u kojima žive i to mi je drago. Uz takav doprinos djeluju i kao čvrsti most gospodarske, kulturne i političke suradnje s Hrvatskom. Osobito važnim smatram nastaviti sve, pa i diplomatske aktivnosti na jačanju i osnaživanju prava hrvatskih manjina u pojedinim državama, kao i posjete hrvatskim manjinskim zajednicama«.

Bošnjak: Potpora redovitim i strateškim projektima

Milan Bošnjak, specijalni savjetnik za hrvatske manjine pri Središnjem državnom uredu, govorio je o potpori središnjeg državnog ureda programima i projektima hrvatske nacionalne manjine.

»Izuzetno je važno da svatko ima prostor koji smatra svojim, kako bi se moglo kvalitetno raditi. Koliko god smo mogli pomogli smo od Tivta, preko Subotice, Slovačke, do Skoplja na izgradnji hrvatskih domova«, rekao je Bošnjak.

Bošnjak je prenio dio iskustava Središnjeg ureda tijekom prethodnih godina koje su stekli radeći na projektima posvećenim mladima i djeci, učenicima, sportu i zabavi, kulturnim programima, podizanju spomenika, nakladničkoj djelatnosti, književnoj i kazališnoj produkciji, te je posebno istaknuo značaj tri lektorata koji su pokrenuti posljednje tri godine u Njemačkoj, Novom Sadu i Temišvaru. Poseban značaj Hrvatska pridaje i pruža potporu strateškim projektima hrvatskih manjinskih zajednica kao što je Hrvatsko kazalište u Pečuahu, obrazovni centar u istom gradu, ali i obnova postojeće zgrade i izgradnja Hrvatske kuće u Subotici u kojoj će biti smještene tri hrvatske profesionalne institucije u Srbiji, kazao je Bošnjak.

Bošnjak je prikazao i financijsku pomoć koju Središnji državni ured upućuje hrvatskim manjinskim zajednicama. Kada je riječ o javnim natječajima programa/projekata organizacija hrvatske nacionalne manjine, prema prikazanim podacima od 2012. do 2016., sredstva su iznosila tri milijuna kuna, da bi samo u 2020.

dosegla sedam milijuna kuna. I za hrvatsku nacionalnu manjinu u Srbiji ovo je razdoblje značilo značajan porast financijskih sredstava. Tako su u razdoblju od 2012. do 2016. projekti Hrvata u Srbiji financirani sa 645.000 kuna dok su u razdoblju od 2017. do 2020. ta sredstva ukupno iznosila 4.700.000 kuna. Također su izdvojena i značajna sredstva za potporu strateškim projektima te su u razdoblju od 2018. do 2020. ukupno upućena sredstva u iznosu od 3.040.000 kuna.

Vojnić: Prepoznate su ključne potrebe

Projekte i programe hrvatske nacionalne manjine u Srbiji predstavila je predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić**, istaknuvši kako je hrvatska zajednica u Srbiji najbrojnija autohtona hrvatska manjinska zajednica u Europi.

Slični problemi u različitim zemljama

Tijekom konferencije predstavnici hrvatskih manjinskih zajednica iznosili su primjere suradnje svojih zajednica s institucijama Hrvatske. Posebno su istaknuli važnost ulaganja u infrastrukturu manjinskih udruga i organizacija, stvaranje institucionalne osnove manjinskih zajednica i njihovo kadrovsko jačanje. Premda dolaze iz različitih zemalja, predstavnici hrvatskih manjinskih zajednica suočavaju se sa sličnim problemima.

Konferenciji su prisustvovali i predsjednik Hrvatskog kulturnog društva u Gradišću **Stanko Horvat**, urednik *Hrvatskih novina* **Petar Tyran**, tajnica HNV Crne Gore **Ana Vuksanović**, **Antonio Sammartino** iz Zaklade *Agostina Piccoli*, predsjednik Hrvatske državne samouprave u Mađarskoj **Ivan Guban**, predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Rumunjskoj **Petar Hategan**, predsjednik Hrvatskog demokratskog saveza u Slovačkoj **Radoslav Janković**, predsjednik Saveza hrvatskih društava u Sloveniji **Danino Kutnjak**.

Virtualnu konferenciju je moderirao **Marin Knezović**, a nazočile su i načelnica Sektora za pravni položaj, kulturu i obrazovanje Hrvata izvan Hrvatske **Dubravka Severinski** te voditeljica Matičina Odjela za kulturu **Snježana Jurišić**.

»Budući da živimo u nepovoljnim društvenim uvjetima i socijalno-ekonomskoj situaciji te političkim prilikama kakve već jesu, podrška Hrvatske za nas je od presudnog značaja. Ta podrška je u posljednjih nekoliko godina za 12 puta veća nego što je bila 2018. godine i zbog toga mi i možemo činiti tako velike pomake. Zahvalni smo i hrvatskoj Vladi, i Središnjem državnom uredu, i županijama i gradovima na toj osjetljivosti, jer su prepoznali ključne potrebe Hrvata u Srbiji, a to je institucionalno snaženje, budući smo mlada zajednica i nemamo izgrađene institucije, a druga glavna stvar je kadrovsko snaženje«, istakla je Vojnić.

Ona je rekla kako će izgradnja Hrvatske kuće u Subotici puno značiti, jer će biti sjedište za tri glavne institucije: HNV, ZKVH i NIU *Hrvatska riječ*, ali i da je ono što je možda još dragocjenije kadrovsko snaženje:

»Hrvati u Srbiji imaju puno planova i ideja i imamo i mogućnosti, ali iz sredstava Srbije mi možemo zaposliti samo troje, a zahvaljujući podršci Hrvatske možemo uposliti još četiri osobe i realizirati naše planove.«

Kao najznačajnije pomake istakla je prve jaslice, kupovinu *Šokačke kuće* u Bregu, Vajskoj i Monoštoru, lektorat, spomenik biskupu Ivanu Antunoviću, prijevoz učenika od kuće do škole, izradu 55 udžbenika, organiziranje izvannastavnih aktivnosti u Hrvatskoj, izradu udžbenika za srednju školu, upisne kvote za sveučilišta u Hrvatskoj, te tri učitelja koje Hrvatska šalje kao stručni kadar za nastavu na hrvatskom jeziku.

Osim financijske potpore, istakla je Vojnić »za Hrvate u Srbiji je od izuzetnog značaja politička podrška od Hrvatske«.

»Pozitivne poruke u posljednje vrijeme i geste uključivanja predstavnika Srba u hrvatsku Vladu što je pokrenuo premijer Plenković za nas ovdje znači također velike pomake. Ima naznaka da su počeli i procesi uključivanja i predstavnika Hrvata u institucije i u vlast u Srbiji i vidjet ćemo u kojoj mjeri će to biti. Povećano je uvažavanje hrvatske zajednice od strane predstavnika vlasti Srbije, a i konkretni vidljivi pomaci kao što je otkup rodne kuće bana **Jelačića** i prostor za hrvatsku zajednicu u Beogradu. Nakon duljeg vremena stagnacije i zaprječavanja imamo osjećaj da Hrvatska zaista skrbi o Hrvatima izvan Hrvatske«, zaključila je Jasna Vojnić.

J. D.

964.

На основу члана 22. став 1. тачка 1. и 2. Закона о националним саветима националних мањина („Сл. гласник Републике Србије“ бр. 72/2009, 20/2014 – Одлука УС, 55/2014 и 47/2018) и члана 20. став 2. Статута Хрватског националног савета у Републици Србији дел. бр.: 1-7/2019 од 29. јануара 2019. године, Хрватски национални савет у Републици Србији на седници одржаној дана 24. новембра 2020. године, усвојена је

**ОДЛУКА
О ДОПУНИ ОДЛУКЕ
О УТВРЂИВАЊУ ТРАДИЦИОНАЛНИХ НАЗИВА
НАСЕЉЕНИХ МЕСТА
НА ХРВАТСКОМ ЈЕЗИКУ**

Члан 1.

Доноси се Одлука о допуни Одлуке о утврђивању традиционалних назива насељених места на хрватском језику:

Ред. бр.	Назив града/општине на српском језику	Назив насељеног места на српском језику	Назив града/општине на хрватском језику	Назив насељеног места на хрватском језику
1.	Суботина	Бајмок	Subotica	Bajmak
2.	Суботина	Мишћево	Subotica	Mišćevo
3.	Суботина	Бачки Виногради	Subotica	Kraljev brig
4.	Суботина	Биково	Subotica	Bikovo
5.	Суботина	Горњи Таванкут	Subotica	Gornji Tavankut
6.	Суботина	Доњи Таванкут	Subotica	Tavankut
7.	Суботина	Лутово	Subotica	Mirgeš
8.	Суботина	Хајдуково	Subotica	Hajduково
9.	Суботина	Шупљак	Subotica	Šupljak
10.	Суботина	Ђурђин	Subotica	Durđin
11.	Суботина	Келебија	Subotica	Kelebija
12.	Суботина	Мала Босна	Subotica	Mala Bosna
13.	Суботина	Нови Жедник	Subotica	Novi Žednik
14.	Суботина	Стари Жедник	Subotica	Žednik
15.	Суботина	Палић	Subotica	Palić
16.	Суботина	Чантавир	Subotica	Čantavir
17.	Суботина	Бачко Душаново	Subotica	Bačko Dušanovo
18.	Суботина	Вишњевац	Subotica	Višnjevac
19.	Сомбор	Бачки Моноштор	Sombor	Monštor
20.	Сомбор	Бачки Брег	Sombor	Bereg
21.	Сомбор	Светозар Милетић	Sombor	Lemeš
22.	Сремска Митровица	Стара Бингула	Srijemska Mitrovica	Stara Bingula
23.	Апатин	Сонта	Apatin	Sonta
24.	Бач	Бођани	Bač	Bođani
25.	Бач	Вајска	Bač	Vajska
26.	Бач	Плавна	Bač	Plavna
27.	Индџија	Стари Сланкамен	Indija	Stari Slankamen
28.	Шид	Батровци	Šid	Batrovci
29.	Шид	Сот	Šid	Sot

Члан 2.

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења и биће објављена на огласној табли Канцеларије Хрватског националног савета и у службеном листу АП Војводине.

Дел. бр. 1-108/2020

председница

Хрватског националног савета у Републици Србији

Јасна Војводић

Sudjelovanje manjinskih zajednica u procesima donošenja odluka (III.)

Komparativne prakse

Kako smo već više puta isticali, sudjelovanje manjina u procesima donošenja odluka jedan je od najkompleksnijih segmenata zaštite etnokulturoloških manjina. Najprije, važno je biti svjestan kako ova kompleksnost proizlazi iz činjenice nepostojanja ujednačenoga sustava zaštite manjina na europskoj razini već države same kreiraju standarde manjinske zaštite u onoj mjeri u kojoj smatraju da je ona neophodna. Istina, europske institucije jesu kreirale određene standarde koje države na europskome tlu moraju prihvatiti, ali tu se najprije misli na minimalne uvjetovanosti koje se moraju ispuniti i za čiju provedbu i dalje ne postoji ujednačen sustav.

Negativne ocjene za Srbiju

Ovo smo morali naglasiti, jer je dominantni narativ u srbijskoj javnosti takav da je Srbija šampion u zaštiti prava nacionalnih manjina i da je njezin sustav među najrazvijenijima u Europi, što je svakako krajnje paušalno i nije utemeljeno na činjenicama, kako znanstvenim tako i praktično-političkim. Srbija je, prihvaćajući europske minimume zaštite manjinskih skupina, gradila svoj sustav zaštite manjina koji svakako u odnosu na pojedine europske države može izgledati razvijenijim, ali u odnosu na neke druge to ne mora biti slučaj. Srbija je, kao potpisnica Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina, kao i sve druge države članice Vijeća Europe, predmetom procjena provedbe spomenutoga dokumenta od strane Savjetodavnoga odbora za praćenje provedbe konvencije i važno je naglasiti kako je upravo u području participacije nacionalnih manjina u posljednjem mišljenju iz 2019. godine Srbija dobila negativne ocjene. Ove ocjene posebno se odnose upravo na pripadnike novih manjinskih zajednica kao što su Hrvati, Bošnjaci i Albanci, dakle onih manjinskih zajednica za čije unaprjeđenje položaja pitanje sudjelovanja u procesima donošenja odluka igra ključnu ulogu.

Za europske institucije pitanje ravnopravnog sudjelovanja u odlučivanju svih građana jest jedno od najvažnijih segmenata kojima se mjeri stupanj demokratizacije određenoga društva, a pozornost postaje još veća kada se radi o pripadnicima skupina koje su tradicionalno marginalizirane, a to su upravo pripadnici etnokulturoloških manjina. Dakle, brojne države su pripadnicima manjinskih skupina morale osigurati odgovarajuće sudjelovanje u odlučivanjima, posebno u onim pitanjima koja su za njih od osobnoga interesa i koja imaju ključnu ulogu u očuvanju njihovoga identiteta, i Srbija svakako nije u tom pogledu nikakav šampion koji je manjinama bilo što darovao.

Različite prakse

U europskim državama različiti su pristupi osiguravanja zastupljenosti manjina i njihovoj adekvatnoj uključenosti u pro-

cese donošenja odluka. Istina, kada se govori o uključivanju, tu se najprije misli na političko uključivanje, što u posttranzicijskim društvima i ima najveći značaj i jest ključno za pripadnike nacionalnih manjina. Predstavljanje u kontekstu izabranih tijela i pozicija obično je najizravniji način na koji predstavnici manjina aktivno sudjeluju u odlučivanju. Među ključnim mjerama koje se mogu koristiti za povećanje prisustva pripadnika nacionalnih manjina u izabranim tijelima jesu: dozvola djelovanja političkih stranaka manjina, oblik izbora s odvojenim glasačkim listama, izuzeća od izbornog praga, kvote i rezervirana mjesta, te posebna prava kao što je pravo manjinskog veta. Konzultativna tijela još su jedan institucionalni mehanizam i služe kao mjesto gdje predstavnici manjina mogu sudjelovati u međusobnom dijalogu kao i u dijalogu s tijelima vlasti. Ova tijela imaju savjetodavnu funkciju i mogu predlagati i dopunjavati zakone koji se tiču nacionalnih manjina. Uposljenje u javnoj upravi još je jedan način uključivanja manjina u javne poslove, a angažiranje nacionalnih manjina u tom segmentu ima veliki utjecaj na podizanje opće svijesti o manjinama u državi i kod većinskog i kod manjinskog stanovništva, kao i na ulijevanje povjerenja u institucije vlasti kod pripadnika nacionalnih manjina.

U Mađarskoj se koordinacija manjinske politike i njezino usmjeravanje vrše putem samouprava na lokalnoj, regionalnoj i državnoj razini. Konzultacije između centralnih vlasti i manjinskih samouprava veoma su razvijene, uz nekoliko konzultativnih foruma, koji su istovremeno i formalni i fleksibilni. Primjerice, različiti ministri i visoki zvaničnici iz izvršnih vlasti redovno održavaju konzultacije s predsjednicima manjinskih samouprava, na kojima razgovaraju o politici prema manjinama i proračunskim davanjima za pitanja koja se tiču manjina.

Finska je pripadnicima govornicima švedske zajednice, odnosno jezičnoj skupini, osigurala jedno mjesto u svome parlamentu, ali je recimo za Finsku zanimljivo da kontinuirano priznaje kako drugim manjinama nije uspjela odgovarajuće osigurati zastupljenost u svome Parlamentu, što je recimo krajnje neza-mislivo u slučaju posttranzicijske države kao što je Srbija.

Svakako jedan od primjera koji se često navodi kao najuspješniji jest primjer Hrvatske, koja je praktički sve standarde manjinske zaštite na međunarodnoj, regionalnoj i bilateralnoj razini unijela u svoj sustav zaštite nacionalnih manjina, te uspjela adekvatno osigurati zastupljenost pripadnicima manjina na svim razinama. Istodobno, formirala je i razgranat sustav kontinuirane komunikacije s pripadnicima nacionalnih manjina, gdje se praktički niti jedno pitanje koje je od osobnoga interesa za manjinske zajednice ne donosi bez manjinskih predstavnika, a glasovi političkih predstavnika manjina često bivaju presudni u određenim pitanjima.

Darko Baštovanović, politolog

Mons. Slavko Večerin, novozaređeni biskup Subotičke biskupije

Biti svjetlo onima kojima smo poslani

*Želim biti na pomoć svećenicima. Kao župnik sam trebao biti na pomoć vjernicima, a sada trebam biti u prvome redu na pomoć svećenicima * Volio bih da i država Hrvatska ne zaboravi da nas ima ovdje * Bavimo se jednim životom koji tek raste i jednim koji zalazi, a ono što je središte, nositelj života i Crkve i društva – obitelj, nam pomalo izmiče. Mislim da bi se tu i Crkva i država sa svoje strane trebale više baviti obiteljima*

Intervju vodila: Željka Vukov

Subotička biskupija je 14. studenoga dobila novog biskupa mons. **Slavka Večerina**, kojega je papa **Franjo** 8. rujna imenovao novim pastirnom ove mjesne Crkve. Na ovu odgovornu i zahtjevnu službu mons. Večerin je došao iz župe Uzvišenje svetoga Križa u Somboru, gdje je bio od 2016. godine, pa do imenovanja.

Za svećenika Subotičke biskupije zaređen je 14. kolovoza 1983. godine, te je u svojoj svećeničkoj službi prve dvije godine bio župni vikar u župi Presvetog Trojstva u Somboru, a zatim župnik u župi sv. Pavla u Baču, u župi sv. Petra i Pavla u Bajmaku, u župi Marija Majka Crkve u Subotici, te je bio duhovnik u Sjemeništu *Paulinum*, arhivator Biskupskog ordinarijata, 12 godina tajnik Subotičke biskupije, rektor Marijanskog svetišta Bunarić, generalni vikar Subotičke biskupije, član Zbora savjetnika, član Liturgijskog vijeća Biskupske konferencije SR Jugoslavije, a zatim i Međunarodne biskupske konferencije sv. Ćirila i Metoda. Titulom naslovnog opata akošmonoštorske opatije Blažene Djevice Marije imenovan je 2004. godine, a prelatom Njegove Svetosti 2006. godine.

Rođen je 6. lipnja 1957. godine u Subotici, gdje je završio osnovnu i srednju školu – Gimnaziju, a nakon toga je boravio u Nadbiskupijском bogoslovnom sjemeništu u Zagrebu, te je završio studij Katoličkog bogoslovnog fakulteta, filozofsko-teološki studij.

Iako povijesni podaci sežu u daleku prošlost, Subotička biskupija je prije dvije godine proslavila 50 godina postojanja i djelovanja. Osnivanju biskupije prethodila je Bačka apostolska administratura, utemeljena 1923. godine, a za biskupa je 1927. godine imenovan **Lajčo Budanović**. Tek 25. siječnja 1968. godine Bačka apostolska administratura je uzdignuta na stupanj biskupije pod imenom Subotička biskupija. Prvi biskup bio je **Matiša Zvekanović** sve do 1989. godine, kada je za biskupa zaređen mons. **Ivan Pénzes** koji je ovu službu obnašao 31 godinu, do 14. studenoga 2020., kada je Subotička biskupija dobila trećeg biskupa mons. Večerina s kojim smo ovom prigodom razgovarali.

Iznimno važan događaj za Subotičku biskupiju bilo je upravo Vaše biskupsko ređenje, tome je prethodilo samo imenovanje, kada ste se u obraćanju medijima i braći svećenicima upitali poput Marije »Kako će to biti?«. Smijemo li Vas danas pitati, iako ste na ovome mjestu tek nešto više od mjesec dana, kako je biti subotičkim biskupom?

Jako dobro pitanje, ali ne znam kako bih odgovorio. Još uvijek se pitam: Kako će to biti? Još uvijek tražim odgovor na to pitanje. Kao što sam rekao u svom nastupnom govoru, kod dragog Boga ništa nije slučajno i nema slučajnosti. Mislim da i u ovome mome imenovanju nije ništa slučajno nego me Božja providnost pozvala i postavila u ovu službu. Pitam se i zašto? I kako će to biti? Što Bog zapravo ovim imenovanjem želi u prvome redu od mene, a u drugome redu ovoj zajednici vjernika, ovoj Crkvi subotičkoj kojoj me poslao. Dakle, svakodnevno tražim odgovor na to pitanje kako će to biti? Ili ako se okrenem malo u nazad: kako to ide?

I Još kod imenovanja ste napomenuli kako biste voljeli da Vaše biskupsko ređenje bude na blagdan sv. Nikole Tavelića, prvog hrvatskog sveca, i to u godini obljetnice njegova proglašenja svetim. Što je ono što Vas je posebno vezalo za njega?

Dok nisam otišao na studij, poznavao sam mnoge katoličke svece, osobito one »najpopularnije« poput sv. Antuna, sv. Franje, sv. Dominika... a kad sam otišao u Zagreb, iznenadio sam se da i mi, mala hrvatska zajednica imamo svoga sveca. Bio sam strašno ponosan na to da i mi Hrvati i Crkva u Hrvatskoj ima svoga sveca. Osobito sam ga zavolio i nekako mi je taj svetac došao blizu srcu. U Zagrebu sam često odlazio u crkvu sv. Nikole Tavelića, osjećao sam povezanost Crkve u Hrvatskoj sa sveopćom Crkvom i to me ispunjavalo velikim ponosom. Kada sam zaređen za svećenika, pokojni biskup Zvekanović me poslao u Sombor za kapelana s tim da posebnu pastoralnu brigu vodim za tamošnje salaše i među tom grupacijom salaša (bile su tri grupacije) je bila i grupacija na Bezdanskom putu, koji su imali kapelu i crkvicu sv. Nikole

Tavelića. To mi je bilo baš drago. Kada su me pitali kada bih želio da bude moje biskupsko ređenje, rekao sam da ako mogu birati neka bude to na blagdan sv. Nikole Tavelića.

FR Teritorij Subotičke biskupije podudara se s područjem teritorija Bačke. Koliko je danas župa i svećenika u ovoj biskupiji, te koliko je vjernika?

Računamo da postoji negdje oko 225.000 vjernika. Dakako da taj broj nije u potpunosti točan, jer stalno dolazi do iseljavanja stanovništva, ali pretpostavljamo da je negdje oko 200.000 točniji podatak. Tu spadaju svi vjernici, bez obzira na svoju nacionalnu pripadnost. Župskih zajednica na papiru imamo 114, od toga su neke pasivne župe, koje su bez ili s izuzetno malim brojem vjernika, ali još postoje. Na teritoriju biskupije u pastvi, odnosno pastoralnom radu imamo oko 80 svećenika, a pojedini svećenici imaju više župa, osobito oni koji su u Bačkom dekanatu, u Podunavlju.

FR Kada su u pitanju redovničke zajednice, vidljivo je manji broj redovnika, osobito redovnica, čak su proteklih godina i zatvarane neke kuće. Koliko ih je danas prisutno u biskupiji?

Rekao bih da je mali broj prisutnih redovnika i redovnica u našoj biskupiji, osobito ako pogledamo na to da ih je nekada bilo puno više. Jedna Crkva, biskupija bez redovnika je kao čovjek bez jedne noge, ruke... Dakle, redovnici puno čine za jednu biskupijsku zajednicu. Nažalost, poslije Domovinskog rata u Hrvatskoj naša biskupija je ostala bez velikog broja redovnika i redovnica. Tu su mahom stariji redovnici i redovnice, odnosno oni koje žele doći ovdje raditi. Kada sam vozio mog prethodnika, biskupa Pénzesa u Slovačku, tražiti svećenika Slovačka za našu župu u Selenči, onda je biskup koji je bio zadužen za slovačku migraciju rekao kako ćemo teško naći to što tražimo. »Imamo zvanja, nije da nemamo, ali za Njemačku, Ameriku, a za Srbiju malo teže...« Mislim da se i tu krije zrnice istine, imaju redovnici sigurno malo zvanja, ali istina je i pitanje za gdje.

FR U biskupiji djeluje i klasična gimnazija *Paulinum*, te Teološko-katehetski institut. Kolika je zainteresiranost za ove dvije odgojno-obrazovne ustanove?

Kada je biskup Pénzes osnivaio Teološko-katehetski institut bilo je veliko interesiranje. Danas, kada se profil kateheta iškolovao i kada u školama ima malo slobodnih radnih mjesta, interesiranje za institut opada. Ne mogu reći da nema zainteresiranih laika, koje vjera zanima i koji ju žele produbiti, ali kudikamo je to manji postotak nego u početku. To je uostalom i normalno. Nešto slično se događa i s *Paulinumom*, koji pomalo mijenja svoj profil, postaje klasična Gimnazija i osim što odgaja kandidate za svećeništvo, odgaja i za određene crkvene službe. Sve je to jedna zadaća koja je preda mnom, skupa s onim pitanjem: kako će to biti?

FR Iako imate dugogodišnje svećeničko iskustvo, pa i iskustvo biskupovog tajnika, nitko Vas nije učio kako je biti biskup. Što je ono što Vam se čini važnim postići, te koji su prioriteti Vaše biskupske službe?

Stvarno me nitko nije učio biti biskupom, niti se itko od svećenika učio biti biskup. I moje imenovanje za biskupa je za mene bilo iznenađenje. I to veliko iznenađenje. Kada dođe predstavnik apostolske nuncijature i donese papino pismo i kaže: izvolite, Vi ste novi biskup. I onda? Onda na vas padne i nebo i Mjesec i sva nebeska tijela. Zapravo niste spremni za to. Kada se studira teologija, kroz bogosloviju se uči, sprema za službu svećenika, za to zvanje. Jedva čekaš sam čin ređenja. Dobro se sjećam kako sam čekao da me biskup Zvekanović zaredi, da krenem u pastvu da »spašavam svijet«. A ovdje je veliko iznenađenje i strah. Rekao bih velika uplašenost, to ste mogli primijetiti kada je bilo očitovanje. Što bi bili prioriteti? Želim biti na pomoć svećenicima. Kad sam imenovan za biskupa, pitao sam se koja je sada moja župa, tko su sada moji vjernici? Može se lako odgovoriti – svi su moji vjernici, a prije svega svi su Isusovi vjernici. Ali tko su onako moji? Onda mi je došlo da su moji vjernici sada svećenici. Kao župnik sam trebao biti na

pomoć vjernicima, a sada trebam biti u prvome redu na pomoć svećenicima. Olakšati im, razumjeti ih, pohvaliti ih, pogrditi ih i biti im onaj koji će im pomoći, da ovaj put navješćivanja Božje riječi možemo zajedno prijeći. Da mi budemo svjetlo drugim ljudima kojima smo poslani.

75 Za Glas Koncila ste izjavili »Nemojte zaboraviti da vjernika Hrvata ima i u Srbiji«. Istina, često imamo osjećaj da nas je matična domovina zaboravila. Što ste točno pod time mislili?

Upravo to što ste rekli. Koji puta mi se čini da je matična domovina zaboravila ili da zaboravlja da ima Hrvata i ovdje u Vojvodini. To ne mogu reći da važi za biskupe iz Hrvatske, koji su nakon raspada Jugoslavije biskupa Pénzesa redovito pozivali na njihova zasjedanja. Bio je jedan od najredovitijih članova zasjedanja Biskupske konferencije i to je meni uvijek bilo drago da sam mogao

pratiti biskupa Pénzesa u Zagreb. Također, i prilikom dolaska sv. Oca u Hrvatsku, uvijek je bio pozivan. To znači da su biskupi iz Hrvatske uvijek jednim okom gledali na Suboticu i na vjernike koji su ovdje u biskupiji. To vas nekako ispuni ponosom. Drago vam je kad matična zemlja brine za vas. Volio bih da i država Hrvatska ne zaboravi da nas ima ovdje. Kada sam to rekao, u prvom redu sam na to sam mislio. Drago mi je da Hrvatska država misli i na Hrvate u Bosni i Hercegovini, na Hrvate koji žive po raznim dijelovima svijeta, ali ima nas i ovdje u Vojvodini, odnosno Srbiji.

75 Nedavno ste također napomenuli kako Vam je želja u svom biskupskom poslanju pastoral obitelji staviti na prvo mjesto. Na koji način?

Nekako u svom pastoralnom radu na župama sam shvatio da je jako bitan rad s obiteljima. Mi u pastoralnom radu, kao župnici, radimo s dvije kategorije ljudi – s malom djecom i starima. Bavi-

mo se jednim životom koji tek raste i jednim koji zalazi, a ono što je središte, nositelj života i Crkve i društva – obitelj, nam pomalo izmiče. Mislim da bi se tu i Crkva i država sa svoje strane trebale više baviti obiteljima. Na koji način? Ne znam. Nemam gotova rješenja. Sami vidite da nam je puno obitelji rastrojeno. Ljudi odlaze izvan granica na rad. Područje Sombora, gdje sam do sada djelovao, je takvo. Obitelji su rastrzane. Suprug odlazi raditi u Njemačku, Austriju... djeca ostaju sama s jednim roditeljem. Nemate više obitelji. Kada se oni vide? Svaka tri mjeseca na kratko, pa opet iznova. To je problem koji ćemo vrlo brzo osjetiti. Tu bismo trebali nešto ozbiljno poraditi. Da nam se obitelji ne rastaču. To je veliki problem i za državu i za Crkvu. Pogledajte, tu su nam sve staračke obitelji, oni koji su u naponu snage idu vani. Djeca nam u tome odrastaju. Nažalost, to se događa. Nama i sada.

Kakva je trenutačna situacija kada je u pitanju vraćanje crkvene imovine u Srbiji, pa samim time i u našoj biskupiji?

Imam dojam da se dogodio jedan zastoj. Što je uzrok tom zastoj, jesu li administrativne prepreke koje su se javile kod pojedinih slučajeva ili zamor u radu pojedinih ljudi? Ne znam. Čini mi se da bi tu trebalo nekog novog duha, zamaha, da bi se ponovno krenulo s time. Mislim da je dosta toga od crkvene imovine, osobito našoj biskupiji vraćeno, ali još dosta toga ostaje pod upitnicima i to treba riješiti. Potrebno je imati spremnost i na kompromis i s Crkvene strane, ali i sa strane države. Ne kažem da toga nema, ali ono gdje bih stavio naglasak jest da treba ponovno krenuti novim zamahom. Na teritoriju Subotičke biskupije je u pitanju više zemlje nego li zgrada, mada i toga ima. Primjerice, nekada je biskupija imala veliko područje šuma oko Bača. Zgrade su u postupku vraćanja, sad je pitanje kada ćemo ući u posjed, jer to je još uvijek upitno. Nedavno smo ušli u posjed bivšeg kina *Zvijezda* i vodio se postupak ulaska u posjed desetak godina. Tu zgradu smo sada predali našem biskupijskom Caritasu, koji će tamo uskoro otvoriti Caritasovu pekaru.

Iako ste na ovoj dužnosti kratko, kako ocjenjujete odnose i suradnju sa Srpskom pravoslavnom crkvom i drugim vjerskim zajednicama, ali i suradnju s lokalnom samoupravom?

Rekao bih da su odnosi korektni. Uvijek možemo reći da to može biti bolje, ali se postavlja pitanje što to znači biti bolje? Zadovoljan sam time što su odnosi korektni i tolerantni. Svakako mislim da bi jedan proces približavanja i rješavanja eventualnih nesuglasica, kojih možda na nekim područjima postoje, bilo dobro otkloniti, jer osobno ne vidim razlog zašto bi nas nešto dijelilo. Vjera u Isusa Krista bi nas trebala spajati, ne dijeliti. Što se tiče lokalne samouprave, za sada nisam imao nekoga kontakta pa ne mogu ništa ni govoriti.

Jedan od vidljivih i rekla bih gorućih problema u biskupiji je sama zgrada subotičke katedrale sv. Terezije Avilske. Može li se tu još nešto učiniti?

Svi znamo da obnovu katedrale financira mađarska država, te je nedavno bila još jedna stručna komisija koja je obavila ispitivanje tla i zidova katedrale, te se sada radi na stvaranju projektne dokumentacije i novog plana daljih radova. Što će to obuhvaćati i kada će to biti gotovo, ne znam. To je također nešto što tek stoji predi mnom. Bilo bi dobro da se ozbiljnije krene s radovima, ali Bogu hvala dobro je to što se pukotina, koja se javila prilikom tih ispitivanja, ne širi, nego su tornjevi donekle stabilni.

Jedini katolički mediji na hrvatskom jeziku u Subotičkoj biskupiji su mjesečnik *Zvonik* i Radio Marija Srbije. Neke župne zajednice imaju svoje profile na društvenim mrežama, a rijetke web stranice. Web stranica biskupije godinama nije uređivana. Smatrate li da je i taj oblik prisutnosti u suvremenim medijima bitan i kakvi su Vam planovi po tom pitanju?

Mislim da je uloga medija u životu Crkve veoma bitna i da Crkva ima prostora i za evangelizaciju putem suvremenih medija. Jedan od prvih koraka u tom smjeru, mene kao biskupa, vidim u tome da stvorim jedan medija centar koji bi obuhvaćao upravo i to da se obnovi web stranica naše biskupije, koja je doista stara i neažurirana. Traže se ljudi koji to vole raditi, koji to žele i znaju, onda je jasno bitna i materijalna potpora. Kada se sve to složi, onda ćemo moći krenuti s time.

Epidemiološka situacija je doprinijela još manjem broju vjernika u crkvama. Zapravo, to je vidljivo. Kako to tumačite i kako vidite budućnost Crkve u povjerenoj Vam biskupiji?

Kao što ste sami rekli, to je vidljivo. Moje iskustvo kao župnika je upravo to da se broj vjernika smanjio za 50 posto. Ova situacija s koronavirusom ide u tom pravcu da se smanjuje broj vjernika, što je i razumljivo, jer se neki boje za svoje zdravlje. Upravo tu vidim ulogu suvremenih medija. Poput prijenosa misa putem Facebooka, putem interneta. Neki svećenici to dobro rade i to nam treba, ali to nije onaj osobni kontakt. Malo se pribojavam da će nam se nakon ove situacije broj vjernika još više osuti. Osobno sam očekivao, bar smo tako učili na bogosloviji, da čovjek kada ima problem se zbliži i zajedno djeluje. Nisam imao dojam da su se vjernici više aktivirali. Kada to kažem, mislim i na osobnu molitvu, na obiteljsku molitvu ili na pobožnost klanjanja. Župnici su vjernicima ostavili mogućnost da budu crkve otvorene, ali nije baš to krenulo onako kako sam to kao čovjek, kao vjernik, očekivao. Dakle, više sam očekivao da će se vjernici trgnuti, ovo je velika pošast. Neki dan sam sa svećenicima analizirao i došli smo do zaključka da se dnevno razboli jedna župa veličine Bajmaka. Samo jedan dan. To je puno ljudi. Neki se nakon ovoga neće više ni vratiti u Crkvu. Sumnjam u to. Mislim da samo možemo moliti. Prvenstveno moliti da ova pandemija što prije prođe i da ima što manje posljedica. Siguran sam da će i posljedica biti, ali isto tako sam siguran da molitva može pomoći. Kako nas pojedinaca, tako i zajednička molitva.

Božić je. Istina, drugačiji nego prijašnjih godina, ali radost Božića u krugu obitelji nam nitko ne može uzeti. Koja je Vaša božićna poruka čitateljima *Hrvatske riječi*?

Kad ovako razmislim u sebi, pomislim da nam možda ova korona pomaže da se vratimo na bitni sadržaj Božića, a to je proslava božićnog otajstva. Rođenje Boga u liku čovjeka. Sve to hodanje Boga prema čovjeku možda nam nekako zahvaljujući ovoj pandemiji ispliva na površinu. Božić je, kao što se zna, pun lepršavosti, dječje radosti, topline, za razliku od Uskrsa koji ima i svoju tamnu stranu – Veliki petak. Božić sve to nema i onda to zna odvući čovjekovu pažnju od onoga što je bitno. Volio bih baš to za ovaj Božić. Ako nikako drugačije, proslaviti ga u krugu obitelji. Kažemo da je Božić obiteljski blagdan, hajdemo ga onda zajedno u obitelji proslaviti. Hajdemo se zajedno pomoliti, staviti Boga u središte naše proslave. Da ukrašavanje doma, bora, ovoga Božića ostavimo po strani, te da se pokušamo vratiti na ono bitno – na rođenje djeteta Isusa.

**U ZAJEDNIŠTVU
BOŽIĆ JE SRETNJI**
ČESTIT NEKA JE I BLAGOSLOVLJEN!

*Samo povezane zvjezdice
čine smislenu cjelinu
svijetlimo zajedno!*

Sretan Božić i nova 2021. godina

Jasna Vojnić, predsjednica

**Sretan i
blagoslovljen
BOŽIĆ**
čitateljima
Hrvatske riječi

Mama, nisam ovakvog konja želio!

Ova 2020. počela je na uobičajeni način: nakon ponoći poželjeli smo sve najbolje i najljepše u ovoj godini, pa smo popili šampanjac, pojeli malo francuske salate, pogledali nekakav film na TV-u i spokojno zaspali. Nismo krivi što je na koncu ispala nikakva. Kada sam bio mali, sjećam se da je u prosincu bilo puno snijega i leda, a cijeli mjesec protekao nam je u iščekivanju darova. Prvo smo čistili cipele čekajući Mikulaša, zatim smo ukrašavali bor za dolazak Jezuške, sljedećeg dana smo išli kod djedinih na ručak, a djed, koji nije pio alkohol zbog zanata (bio je pekar) obavezno je popio času bijelog vina i s par kapi tog božanskog dara ugasio je svijeću u mladom žitu. Zatim je u naš dom stigao i Djed Mraz, roditelji su mi otišli da dočekaju Novu godinu s društvom, a ja sam ih čekao da se vrate kući s upaljenom noćnom lampom (taj dan mi je to bili dozvoljeno), da

»Betlehem« u Franjevačkoj crkvi

se ne bih bojao sam u kući. Ove godine po prognozi meteorologa neće biti »bijelog Božića«. Da budem iskren, nisam već dijete i ne čekam da padne snijeg, pogotovo što ga trebam očistiti ili platiti nekog da to uradi. Točno 47 metara trotoara, budući da mi je kuća na raskrižju dviju ulica. Alternativna varijanta je da čekam da se snijeg brzo istopi. Nisam zabrinut što je vrijeme relativno toplo, tako (»stare kosti«) trebam manje grijati. Nisam ni mnogo zabrinut hoće li ove godine u našoj zemlji biti cjepiva protiv koronavirusa. Tu imam stav pokusnog miša. Pita jedan miš drugog: »Primit ćeš cjepivo?«. Ovaj odgovara: »Poludio si, još nisu završili eksperiment na ljudima«. Ne marim baš mnogo što na glavnom trgu neće biti doček Nove godine uz koncert nekih pjevača i pjevačica, te neće biti ni vatrometa. Naši mudri čelnici štede da bismo iduće godine dobili veću mirovinu, po »švicarskom modelu«. Naravno, kao dar dobit ćemo »malo poskupljenje« TV pretplate, preko računa za struju, te će vjerojatno i električna energija (tvrde najjeftinija u Europi) malo također poskupjeti, ali zato ćemo graditi cestovnu i željezničku infrastrukturu u toj mjeri kao nikad prije.

Bit će kraj svijeta?!

Čitam u nekim novinama da će biti kraj onog našeg »starog svijeta« koji je bio prije virus pandemije. No, da budemo iskreni, i tada su se već javili globalni problemi: uslijed ljudskih djelatnosti promijenila se klima. Naime, svake godine sve je toplije i toplije, a uz to sve je manje oborina. U našim krajevima bit će sve više i više suše. Recimo, i ova je godina bila takva. S druge strane, pitka voda bit će skupa kao nafta, jer npr. u Zrenjaninu građani već 19 godina nemaju zdravu, čistu pitku vodu, te piju samo mineralnu, na radost proizvođača. Drugi globalni problem je odlaganje ili prerada otpada; na svjetskim oceanima već su se stvorili plivajući otoci od plastičnog smeća, a mikro otpaci se ugrađuju u meso riba, i tako nas ribe polako truju. A preporuka je da je zdravo jesti ribu, ne samo na Badnju večer. To je točno »kvaka 22« kao u čuvenom satiričnom romanu **Josepha Hellera**, čiji glavni junak (pilot bombardera) i glumi bolest jer želi da ga pošalju kući. Ali, samo luđaka mogu poslati kući, a onaj koji je lud ne može zatražiti povratak, jer bi to značilo da je zapravo zdrav. Tako smo nekako i mi: ne prođe skoro ni jedan dan, a da naš Dvostruki Predsjednik ne otvori neko gradilište nove tvornice, naročito pored autoceste i buduće brze željeznice. Ovi novi pogoni trebaju nove radnike, a gdje će ih pokupiti – naravno u manjim mjestima. Takav slučaj je i u našem gradu. Zato i cvjeta biznis – stanogradnja. Tako se stanovništvo naše države koncentrira u nekoliko većih gradova, a imamo Ministarstvo za brigu o selu! Tvornice pak zagađuju zrak i vodu, jer se obično pročišćaci posljednji izgrade. I »vrlo su kvarljivi«, bar dosadašnje iskustvo to pokazuje. Možda ćemo se 2021. godine ponašati drugačije. Problem je sve veći porast stanovnika Planeta, a građani Europe kao i naše zemlje u prosjeku su sve stariji. O bolestima da ne pričamo.

Lijepo želje!

Malo da se vratim u stara vremena. Kad sam bio klinac, svake godine su me vodili u Franjevačku crkvu da gledamo »betlehem« sa scenama rođenja Isusa Krista. Prije nekoliko godina (2016.) tamo je postavljen navodno najveći »betlehem« u Vojvodini. Ne znam hoće li i ove godine biti ovaj prikaz. Ako i bude, ja ga sigurno neću obići. Pomalo živim kao Robison na pustom otoku kome ponekad dođe neki porodični Petko da donese raznu robu koju sam naručio. Eto, vama, cijenjenim čitateljima, moj skromni poklončić: detalj »betlehema« u Franjevačkoj crkvi. Želim da ne dobijete »čuveni virus«. Zato nosite maske. Želim da pojedete jednu fino ispečenu puricu s mlincima. Dogodine je naša Vlada, među ostalim, objavila i rat protiv korupcije. Eto jedan mali vic za konac ove kolumne: U svijetu smo drugi po korupciji, jer su nas potplatili da ne budemo prvi (citat iz novina). I dobra vijest je to što, iako su mjesta za masovnu zabavu zatvorena, naša Skupština radi! Aplaudirajte, komedija non est finita, tj. – i nadalje traje.

Čujete li tišinu?

Drugo lice **SUBOTICE**

Jednoga dana, bit će to možda u nekoj daljoj budućnosti, kada svi zdravstveno-ekonomski prioriteti budu djelovali kao daleka prošlost i kada sve ćelije koronavirusa i njegovih mutacija budu razložene na proste faktore, a na deklaraciji za cjepivo protiv njega budu ispisane sve utvrđene kontraindikacije; dakle, kada korona i definitivno postane najsmješniji virus u povijesti čovječanstva, možda će se praviti i ozbiljne znanstvene analize i studije o njezinim propratnim, a pozitivnim efektima. Možda će rezultati tada potvrditi ono što se vidjelo i tijekom bombardiranja Savezne Republike Jugoslavije: da nevolja zbližuje i da suština zvana goli opstanak i puko preživljavanje nikada nije bila uočljivija nego u momentima kada te od smrti dijeli tek skramića slučajnosti, sreće, sposobnosti ili pak otpornosti organizma.

O pozitivnim efektima »situacije« s koronavirusom na ovim je stranicama već bilo riječi: proljetna humanost u vrijeme policijskog sata i izolacija starije populacije, dovitljivost glede uspostave virtualne tržnice u istom razdoblju, ljetošnja kombinacija odvažnosti i zahvalnosti turista i njihovih domaćina na Jadranskom moru... neke su od tema koje su za cilj imale istaknuti ono na što u normalnim okolnostima gledamo tek kao na svakodnevnu pojavu, nešto poput vremenskih prilika ili pak radnji koje nesvjesno obavljamo. O pozitivnim efektima koronavirusa, i to onim »sezonskog karaktera«, nedavno smo također nešto natuknuli u vezi s neodržavanjem javnog proslavljanja Nove godine na Trgu slobode, a ovaj tekst poslužit će tek kao nastavak varijacije na istu temu; nešto, dakle, kao mutacija njezine varijacije.

Jeste li, recimo, primijetili nešto čudno ovih dana, a što se suštinski razlikuje od svih ranijih istih razdoblja godine; nešto što iskonski podsjeća na prirodu? Ili preciznije: čujete li tišinu ovih dana? Dobro, ne baš tišinu kakva vlada u Kelebijskoj šumi, na Tresetištu ili nekoj drugoj oazi mira u blizini grada, ali svakako tišinu koja nije narušena reskom bukom karakterističnom za ovo doba godine. Jeste li primijetili da psi laju samo kada im pored

kapije naiđe prolaznik ili kada međusobno nešto raspravljaju, ali ne i kao podivljale zvijeri koje ne znaju što će sa sobom zbog straha od nepoznate im, a jake buke? Da: jeste li primijetili da nema petardi, topovskih udara i ostalih granata manjeg formata? Ranijih godina u ovo vrijeme mediji svih vrsta prenosili su policijske molbe, upozorenja i prijetnje kaznama zbog upotrebe petardi; stručnjaci raznih fela objašnjavali su štetnost istih, a crne kronike bile su pune opisa slučajeva u kojima je netko ostao bez prsta ili šake zato što je praskava naprava eksplodirala ranije. Sada toga nema, ali nema, hvala Bogu, ni (masovnije) pucnjave po ulicama i dvorištima.

Izravno ili ne, tek korona je zacijelo u velikoj mjeri utjecala da ova sezonska pojava privremeno nestane iz naše svakodnevice. Klinci, kao najbrojniji korisnici ove vrste pirotehlike, iako već odavno na raspustu, svoje slobodno vrijeme ne koriste kao inače: nema ih u grupicama po sokacima na povratku iz škole, a nema ih ni u vrijeme kada završi i posljednji online sat. To, naravno, u svakom smislu nije dobro, jer ih od najranije mladosti dodatno udaljava od socijalizacije kakvu bi u normalnim okolnostima imali, odnosno na kakvu su sve donedavno navikli. Nije, dakle, dobro, jer su se već duže vrijeme dodatno povukli u mir vlastitog virtualnog svijeta u kom, ako i pucaju, čine to tek na računalnim igricama. Dobro je, i jedino to tako treba shvatiti, tek što više ne uznemiruju okolinu besmislenim prangljanjem koje su, uostalom, kupili od odraslih. Naravno, nisu samo stariji maloljetnici ovisnici o petardama. Tu je i armija zelenih punoljetnika koji svoje pračovječne nagone za tjeranje zlih sila bukom upražnjavaju i mnogo konkretnijim arsenalom: paljbom pravim streljivom, pa čak i rafalima, sa svojih balkona ili u svojim dvorištima. Jer... oni slave. Bolesno, naravno.

Trenutna situacija, ma koliko neprirodna bila, ujedno nam i otvara oči i nameće krajnje jednostavni zaključak: bez petardi i pucnjave se, dokazano, može. Em je mirnije, em je, ako ćemo pravo, i jeftinije. Problem je, međutim, u tome što su navike čudni, a nerijetko i štetni saveznici karaktera. To što za sada nema uobičajene buke za ovo doba godine ne znači da je u nastavku neće i biti. Pa blagdani, praznici i slave tek su na početku.

O tome, pak, koliku su štetu do sada pretrpjeli proizvođači, prodavači ili preprodavači pirotehničkih sredstava ne vrijedi liti suze, jer su kod većine normalnih ljudi za njihove gubitke one u startu krokodilske. Drugim riječima, takva »profesija« vrlo se lako da usporediti s policijom, vatrogascima i liječnicima: što manje posla, tim bolje za društvo. Uostalom, trgovci su odvajkada pri vrhu ljestvice prilagodljivosti novonastaloj situaciji, pa im neće biti teško skužiti da izlaz iz gubit(a)ka mogu pronaći u zamjeni robe. Ili prekvalifikaciji. A ne treba s uma smetnuti ni već ranije rečeno: blagdani, praznici i slave tek su na početku.

Z. R.

Rotary club Zagreb Kaptol

Stipendija i za Mariju Vereb

Rotary club Zagreb Kaptol financira još jednu stipendiju Hrvatima iz Srbije koji studiraju u Hrvatskoj. Prvi takav ugovor potpisan je prošle godine s **Katarinom Petreš**, a sada je ovu potporu dobila studentica treće godine Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta u Zagrebu **Marija Vereb**. Iznos stipendije je 1.600 kuna mjesečno (oko 215 eura), a stipendija važi do kraja studija uz uvjet redovitog upisivanja semestara.

Ovaj vid potpore Hrvatima iz Srbije inicirao je **Zlatko Stić** iz Rotary kluba Zagreb Kaptol, koji inače i preko svojih drugih dužnosti već godina-ma podupire obrazovanje hrvatske manjine u Srbiji.

»Ovo je iskorak koji smo učinili u suradnji s HNV-om u želji da pomognemo studentima koji dolaze iz Vojvodine u Hrvatsku na studij. Nakon prošle godine, ova je praksa nastavljena«, kaže Stić.

Studentica Marija Vereb iz Tavankuta kaže kako je zahvalna Rotary klubu i HNV-u na stipendiji koja će joj omogućiti kvalitet-niji studentski život.

»Jako sam sretna i zahvalna zbog stipendije. Taj iznos će mi pokrивati troškove smještaja i prehrane. Ovim putem bih se htjela zahvaliti i HNV-u, koje je tu uz nas studente i zaista je lako pro-naći motivaciju za učenje kada znaš da te toliko ljudi podržava i gura naprijed«, kaže Vereb.

Projekt se realizira u suradnji s Hrvatskim nacionalnim vijećem.

»Hrvati u Srbiji, osim što su najbrojnija autohtona hrvatska manjinska zajednica u Europi, žive u vrlo specifičnim i nepo-

voljnim društvenim, političkim i ekonomskim prilikama zbog čega nam je podrška Hrvatske od presudnog značaja. Osjetljivost pojedinaca i institucija prema našim potrebama puno nam znači, a posebno smo počastvovani kada se učine dodatni napor kako bi nam se osigurala kontinuirana i stalna pomoć. Rotary Club Kaptol izmijenio je svoj statut na način da stipendija za studenta iz Vojvodine svake godine uđe u posebnu dodatnu kvotu mimo natječaja. Cijela inicijativa potekla je od gospodina Zlatka Stića koji je još prije nekoliko godina organizirao po-

moć i podršku obrazovanju na hrvatskom jeziku u našim školama. Posebno nam je drago kada se ulaže u naše mlade i jačanje kadrova koji će, vjerujem, ne samo biti zahvalni na ovoj za naše uvjete velikoj potpori nego i jednoga dana kadrovski osnažiti zajednicu u cjelini«, kaže predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić**.

Kao ravnatelj srednje Prirodoslovne škole *Vladimira Preloga* iz Zagreba i predsjednik Udruge ravnatelja srednjih škola Grada Zagreba Zlatko Stić se osim na povezivanju te škole sa školama iz Subotice i Monoštora angažirao i na osiguravanju velikog broja udžbenika za ovdašnje hrvatske odjele te pokrenuo akciju za ozvučenje sportske dvorane škole u Tavankutu. Kako kaže, kada prođe pandemija, škola na čijem je čelu i Rotary club Zagreb Kaptol planiraju novu donaciju za ovdašnje obrazovanje na hrvatskom – opremanje jedne učionice s 30 tableta, tzv. pamet-nom pločom i projektorom.

D. B. P.

U požaru stradala kuća obitelji Štigmond

Potrebna pomoć za obnovu doma

Kuća obitelji **Željka i Laure Štigmond** u Subotičkom naselju Novo selo stradala je nedavno u požaru. Vatra je uništila veliki dio kuće: izgorio im je krov, drvenarija, kuhinja, namještaj... Najsretnija okolnost je da su uspjeli sačuvati svoje i živote svoje troje malodobne djece – **Veljka, Dejana** i jedanaestomjesečne bebe **Teodore**.

Po riječima Željka Štigmonda šteta od požara procjenjuje se na oko 12-13 tisuća eura.

»Vatrogasci kažu da su moguća dva uzroka požara bila – električna instalacija ili varnica u kotlarnici. Sve u svemu živi smo, sreća da sam se trgnuo na pucketanje vatre, bilo je već dosta dima i da smo na vrijeme napustili kuću koja gori«, kaže Željko Štigmond.

Kako im je dom potpuno iznutra devastiran, obitelj se preselila kod rodbine. Nesreća ih je zadesila, a kako bi što prije riješili ovaj problem, Štigmondi se obraćaju ljudima dobre volje za pomoć. Neki su već prepoznali taj poziv, poput jednog građevinskog poduzeća iz Beograda, a pomoć im je, kako kažu, obećao i Grad Subotica.

Ukoliko želite pomoći obitelji Štigmond, to možete učiniti uplatom na žiro račun 340-32401308-94 (*Erste* banka na ime Laura Štigmond). Ukoliko ste u prilici donirati građevinski materijal ili namještaj, možete se javiti na sljedeći broj telefona: 061/73-73-467.

H. R.

Proslava Božića

Blagdan Isusovog rođenja

Tradicionalni način proslavljanja blagdana Isusovog rođenja na sjeveru Bačke je u većoj mjeri jednak u svim katoličkim obiteljima. U biti sama priprema za Badnji dan započinjala je još na Sv. Lucu (13. prosinca) kada se u manjim posudama sijalo žito, nezaobilazni ukras božićnog dekora, ali i svojevrsni indikator budućeg agrarnog prinosa. Na Badnjak su se djeca morala okupati i odjenuti čistu odjeću, otići na zornicu i skupa sa svim članovima obitelji pridržavati se cjelodnevnog posta. Zbog toga su svi ukućani s nestrpljenjem čekali da padne prvi mrak, kada je većina prakticirala sjedati za blagdanski stol i uz prigodne običajne radnje i svečani objed proslavljala Badnju večer. Sljedeća dva kazivanja potvrđuju ove navode, a razlike su, unatoč ruralnom i gradskom okruženju životnog prostora, zbilja minimalne.

Tavankut

»Moja sjećanja datiraju iz sredine šezdesetih godina kada sam kao petogodišnjak već bio svjestan proslave Badnjeg dana i večeri u našoj kući. Jutro je započinjalo zornicom, a po povratku s mise je moja mater **Marija** počela s pripravom tradicionalnog večernjeg objeda. Kuhala je grah čorbu, pravila tijesto sa sirom i makom i tzv. gube, ali dominantna je bila priprema ribe, kao glavnog jela s blagdanskog menua. Na stolu je bila zamedlja-

na rakija, ali i posuda s medom u koju su se umakali komadići oraha, jabuka i češnjaka. Naravno, prije konzumiranja večere obvezno je bilo moljenje Očenaša i tek tada se moglo pristupiti jelu. Vinom koje se pilo za trpezom, poslije se gasila božićna svijeća i zbog uvriježenog vjerovanja pratio trag njenog dima. Kao nasljednik obiteljske tradicije, osobno gotovo ništa nisam mijenjao u današnjoj pripremi blagdanske večere, izuzev što više ne unosim slamu kao vid prigodnog dekora. Ipak, rado se sjetim vremena moje mladosti kada smo se kao djeca znali valjati i 'trljati' sa slamom, ali danas zbog prašine i osjetljivih kućanskih aparata ovaj detalj izbjegavam. Naravno, poslije večere i obiteljskog vremena, slijedio je zajednički odlazak na misu polnoćku«, kaže **Grgo Orčić**, trgovac.

Split i Subotica

»Kada sam se u Splitu udala za Hvaranina, moj bratić redatelj **Petar Šarčević** mi je rekao: 'Krug se zatvorio'. To je bilo prije 50 godina, a mislio je na naše obiteljsko porijeklo. Kao svaka snaha, ugledala sam se na slavljenje Božića na dalmatinski način: bakalar, fritule, hrostule, makarana torta (makarska tradicija), ali je meni ostalo u srcu slavlje iz moje roditeljske kuće tako da ja danas priređujem Božić na način kako su ga moji roditelji slavili u Subotici. Prije večere pila se zamedljana rakija i pojela žlica meda s orasima

i češnjakom. Blagdanski menu je bio: juha od graha začinjena maslacem, *nasuvo* sa sirom, riba – obično šaran i naravno kolači: osim mliječnog kruha – pletenica, torta i sitni kolači austrougarske recepture. Kao najmlađa, ulazila sam u svečanu sobu govoreći: 'Sretan Božić, došla sam vam na položaj'. Onda bi počela svečana večera, a tata (poznati nogometaš Bačke 'Dečko' **Šarčević**) bi ugasio svijeću kruhom umočenim u vino – da se vidi kamo će dim ići i tko će te godine umrijeti. Obično bi dim išao ravno u vis i svi bi bili veseli. Još čuvam i palim svijeću u istoj čaši, kao znak sjećanja na moje porijeklo i običaje uz koje sam odrastala», priča **Jasna Dulčić-Šarčević**, liječnica dentalne medicine.

Tradicijska trpeza nepromijenjena

»Božić spada u skupinu zimskih tradicijskih običaja kome se ljudi najviše vesele. Božićno vrijeme obiluje običajima koji se prenose s generaciju na generaciju i radi toga nam se može učiniti kako se isti od davnina nisu mijenjali. Istina je, pak, kako društvene okolnosti utječu kako na vanjska obilježja, tako i značenje koje im se pripisuje, o čemu je devedesetih godina prošlog stoljeća pisala etnologinja **Dunja Rihtman-Auguštin** u knjizi *Etnologija naše svakodnevice*. Naime, odgovori kazivača različitih godišta o pojedinim tradicijskim običajima razlikovat će se čak iako dolaze iz istoga mjesta stanovanja. Međutim, njihove odgovore najvjerojatnije će povezivati najistaknutiji simboli Božića poput zelenila, orašastih plodova, svijeća, vatre, slame, žita, paljenje badnjaka, ali i darivanje za koje Rihtman-Auguštin navodi kako su zapravo pretkršćanski supstrati, te božićno drveće koje je simbol suvremenog Božića. Zorni primjer ove tvrdnje jesu kazivanja sugovornika, koji svi navode kako se nekada na Badnji dan u dom unosila slama, te su se djeca na njoj valjala. Ovaj običaj polako se gasio nakon Drugog svjetskog rata preseljavanjem ljudi sa salaša u sela i gradove, gdje dolazi do promjene uvjeta i stila života. Dok se tradicijska trpeza za Badnju večeru uglavnom nije puno mijenjala, kao primjer čestih i oči-

tih promjena može nam poslužiti i novija tradicija ukrašavanja božićnog drvca koja je za jedno stoljeće prešla put od božićne grane, sječenog drveta do umjetnih ili stiliziranih stabala bora. Izgled ukrasa za bor i materijali od kojih su se izrađivali prilagođavali su se mogućnostima, kupovnoj moći i modnim trendovima. Tako su oni u prvo vrijeme bili od tijesta, papira, kokica, orašastih plodova, preko staklenih figurica do danas, najviše rasprostranjene plastike. Dakle, vremenom neki su se običaji izgubili, neki prilagodili novome vremenu, a treći su pak uvedeni za našega vremena. Zadaća svih nas je običaje koje baštinito prenijeti na buduće generacije», kaže doktorica etnologije i kulturne antropologije **Aleksandra Prčić**.

Online Badnja večer, polnočka i Božić

Vjerni u potpunosti tradiciji ili je sukladno modernim vremenima prilagoditi osobnom doživljaju, i ovi božićni blagdani proteći će u lijepom obiteljskom raspoloženju proslavljanja novoga Isusovoga rođenja u svima nama. Negdje će biti slame, negdje je neće biti, ali će zato svuda na ovim prostorima sjevera Bačke biti prigodna svečana gozba u kojoj će dominirati nezaobilazna grah čorba i pečena riba. Nažalost, ova 2020. godina zbog pandemije koronavirusa bit će znatno drugačija u odnosu na svoje prethodnice. U cilju sprječavanja širenja covida-19 i poštivanja važećih sigurnosnih mjera brojne obitelji neće biti kompletne za blagdanskim stolom, jer pojedini članovi koji žive u inozemstvu neće moći stići u svoj rodni kraj i domove najbližih srodnika. Na određeni način upravo će zahvaljujući suvremenoj tehnici ovi božićni blagdani doživjeti svojevrsnu modernizaciju i prilagodbu vremenu koje živimo. Putem Skypea, Facebooka, Vibera, Whatsappa, Messengera i sličnih audio-video online platformi na otvorenim zaslonima PC-a, laptopova, tableta i smartphonea svi će moći vidjeti se i čestitati Božić. Možda je to početak baštinenja nove tradicije.

D. P.

Vrijeme radosti i darivanja

»Na nama starijima je da mladima dokle god smo živi prenosimo one običaje koje smo naučili od svojih starih, a koji su se u našem selu prakticirali desetljećima i koji su na našu veliku radost ostali do današnjih dana«, kaže Katica Vulčević iz Sota

Predbožićno vrijeme i pripreme za najradosniji kršćanski blagdan uvijek je bilo posebno važno za župljane Sota. U ovo predblagdansko vrijeme posjetili smo jednu od najstarijih župljanki Sota osamdestšestogodišnju **Katicu Vulčević**. Ona je s oduševljenjem prihvatila podijeliti s nama uspomene i sjećanja na nekadašnje božićne običaje koji se u većini kućanstava u Sotu i danas prakticiraju.

Badnja večer

Prilikom posjeta Katici Vulčević, vitalnoj i optimističnoj baki, u njenom kućanstvu zatekla sam i njene susjede **Miju i Anu Dovčak**, koji su se također rado uključili u priču o običajima u svom selu. Tijekom razgovora su se dopunjavali pričama o svemu onome lijepom što se nekada dešavalo u Sotu. Kako su mi tom prilikom rekli, imaju želju da se specifični običaji koji stoljećima žive u njihovom mjestu zabilježe i ostanu u naslijeđe mlađim generacijama. U susret i ovom Božiću na stolu je, baš kao i nekada, bio tanjur s jabukama, grožđem, suhim šljivama, orasima, češnjakom i medom. Pored prozora okićena kriskindla, specifičan naziv za okićen bor u Sotu.

»To su bili posebni dani za nas. Za taj dan smo živjeli. Svi smo se međusobno družili i radovali Božiću. Danima je birana najljepša i najduža slama koja će se unositi u snopu za Badnjak. Ona se u kuću unosila prije večere. Unosio ju je domaćin i dok je ulazio u kuću, govorio je: 'Hvaljen Isus i Marija. Čestitam vam Badnji dan Adama i Evu. Da budete živi i zdravi i da imate kućica, svinja, pilića, ovaca i punu kesu novaca. Sve što vam dragi Bog želi'. Zatim je raširio slamu ispod stola, po kojoj smo se mi djeca valjali zbog vjerovanja da će tako bravci biti zdravi i debeli. U slami su se nalazili amovi od konja, te mjerna čaša u kojoj je bio kukuruz i žito kojim su nas posipali. Nakon toga smo dobijali darove: bombone, jabuku, suhu šljivu, orahe ili štrikane zepe. Rijetko tko od nas je dobio suhu smokvu. Domaćica, 'kvočka', je

za sve to vrijeme morala sjediti na stolici. Postoji vjerovanje da će, ako se ispoštuje taj običaj na Badnjak, iduće godine biti više pilića u kućanstvu«, kaže baka Katica.

Za zdravlje i sreću

Slama je stajala u kući sve do blagdana Nevine dječice. Tada se iznosila i vani palila u dvorištu.

»Prije večere, koja je posluživana u 18 sati, molitva je bila obavezna. Zatim se rezala jabuka na onoliko dijelova koliko je članova obitelji. Simbolika tog običaja je da ako se izgubiš, da se znaš vratiti kući onima s kojima si na Badnjak dijelio jabuku. Također, članovima obitelji su se dijelili orasi. Vjerovalo se da ako je plod oraha dobar, da ćeš biti zdrav u idućoj godini. Češnjak se umakao u med i jeo. Stari vjeruju da se na taj način borimo protiv uroka i bolesti. Kada je večera postavljena, nitko osim jednog člana obitelji više nije smio ustajati od stola«, kaže naša domaćica, dodajući da se bor kitio na Badnju večer, kad djeca odu spavati.

Netko je kitio bor, a netko granu od kleke i to se zvalo kriskindla. Uglavnom su je ukrašavali puslicama (kolačima od bjelanjaka) u koje su ubadali drvce, te bombonama i orasima, koje su umotavali u krep papir.

Nakon večere uslijedilo je druženje. Muškarci su se kartali (kartašku igru *oplitani*), a žene su sjedile na slami, pričale i pjevale božićne pjesme, sve do vrijeme polnočke. Tada su svi odlazili u crkvu na misu. Nakon čestitanja Božića u crkvi, odlazili su svojim kućama. Tada se jelo *lučenje* (hladetina), koje se posluživalo i za doručak na dan Božića, nakon jutarnje pastirske mise.

Božićna trpeza

Za Badnjak se pripremala posna hrana: juha od rajčice, riba, krumpir salata, obavezno tašci s pekmezom ili makom, te *pu-pačke* (ispečeno pa popureno tijesto s orasima ili makom). Upaljena svijeća na stolu gasila se juhom prije večere. Za božićnu trpezu župljani Sota su uglavnom pripremali juhu, sarmu, pečeno i pohano meso, uglavnom pileće. Soćanke su pripremale starinske kolače: šapice s orasima, medenjake, vanilice, štanglice, oblatne s raznim kremovima.

»Bila sam iz siromašne obitelji, pa se kod nas u kući nije pripremala bogata trpeza. Na Badnjak se pripremala riba, tašci, paradajz juha, krumpir salata, a ponekad i grah. Obavezno se kuhalo *lučenje* i mijesili smo pletenjak od tijesta, božićnjak. Od tog pletenjaka jedan komad se ostavljao i to parče se dijelilo ukućanima. A sve što se toga dana jelo, davalo se i stoci i peradi. Za Božić je bila obavezna sarma i pečena ili pohana piletina«, ističe naša sugovornica.

Sačuvani običaji

Pretpraznično vrijeme bilo je prigoda i da se pripremi svečano ruho za tu priliku. Djevojke i žene su tom prigodom oblačile sve-

čane suknje i na vrat stavljale *džege* (svečane ukrašene kapice s okruglim dnom), a svaka cura se potrudila da se za tu priliku i odlazak na božićnu misu lijepo obuče i počestlja. I kako su nam na kraju razgovora stariji župljani Sota rekli, vrijeme pred božićne blagdane i sam Božić za njih je uvijek bila i ostala najveća radost. Kao kršćani su od rođenja učeni da se za Božić rodio Isus, naš spasitelj. Ono na čega su danas posebno ponosni jest da se većina božićnih običaja održala u selu do današnjih dana i da su ih prihvatili i mlađi naraštaji.

»Neki od običaja su se modernizirali, ali su ostali isti. Razlika je jedino u tome što su vjernici nekada u većem broju išli na polnočku. Danas nas je manje. Ali mi koji smo ostali još uvijek idemo redovito na mise. Idu i mladi u crkvu što nam je posebno drago. Na nama starijima je da im, dokle god smo živi, prenosimo običaje koje smo naučili od svojih starih, a koji su se u našem selu prakticirali desetljećima i koji su na našu veliku radost ostali do današnjih dana«, kaže naša sugovornica.

I kako kaže na kraju razgovora, okupljanje i druženje župljana Sota nastavlja se na blagdan svetog Stjepana. Na taj dan, prema sjećanjima starijih župljana, tamburaši su išli šorom od kuće do kuće i ulazili u ona kućanstva gdje je u obitelji netko nosio ime Stjepan. U tim kućama su svirali i pjesmama čestitali imendan. Isti običaji prakticirali su se i na blagdan svetog Ivana.

S. D.

Sonta ostaje bez Sonćana

Božić daleko od kuće

Procjene su da je broj stanovnika Sonte pao ispod 2.000, pa će mnoge obitelji Božić proslaviti ili u tuđem svijetu ili razdvojene

P oput mnogih vojvođanskih sela i Sonta danas jedva opstaje. Od nekadašnjih više od sedam tisuća žitelja, većinski Šokaca – Hrvata, danas je tek blijeda kopija sela punog dječjeg smijeha i razdraganosti mladosti. Istu sudbinu dijele i ostala naselja šokačkog Podunavlja: Breg, Monoštor, Bač, Plavna, Vajska i Bođani. Demografska slika u navedenim naseljima sve je nepovoljnija, a ukoliko bismo se osvrnuli na dobnu strukturu, perspektive bi postale još crnije. Već danas skoro polovica kuća je prazna, a njihovi baštinici otišli su s porodicama za lagodnijim životom. Manji dio u veće gradove poput Subotice, Novog Sada, Beograda, većina u zemlje EU ili na druge kontinente. U posljednjih nekoliko godina sve više mladih obitelji s malom djecom, čak i bez djece, koju će tek izroditi u novim sredinama.

Želja za mirnijim životom

Dobri poznavatelji prilika kažu da je realan broj stanovnika Sonte danas, ukoliko isključimo službenu statistiku, pao ispod 2.000. Jedino na aktualnom biračkom popisu za ovo mjesto evidentirano je više od 4.000 glasača. Nije utvrđeno, niti igdje zabilježeno, koliko je Sonćana stvarno iselilo, a koliko je novih žitelja, osobito tijekom devedesetih, doselilo. U najvećem broju slučajeva iselili su mladi i oni srednje dobi, kako pripadnici

starosjedilačke, tako i doseljeničke populacije, ostavljajući u selu vremesne roditelje. Sve te migracije dovele su do velikih izmjena starosne, socijalne i nacionalne strukture. Sklopljen je i zamjetan broj nacionalno mješovitih brakova. Zbog svega navedenog vrlo je upitno jesu li Šokci i dalje većinski žitelji Sonte. Jedna od posljednjih iseljenih je obitelj **Đanić**. Nakon višegodišnjih odlazaka na sezonske poslove u Njemačku, **Goran** je ljetos, skupa s djecom **Aleksejem** i **Anjom**, te suprugom **Tamarom**, u Njemačku otputovao s kartom u jednom smjeru.

»Dugo smo se lomili, sve u nadi da ćemo pronaći neku opciju za ostanak, no, iz godine u godinu stagniramo, sve se svodi na puko preživljavanje. Posla ni na vidiku, osobito za nas apolitične. Nigdje više ne možeš biti ni najobičniji čuvar ili čistačica ukoliko nisi član neke od vladajućih stranaka. Normalno smo živjeli jedino zahvaljujući mojim odlascima na sezonske poslove. Odvojenost od obitelji teško mi je padala, pa smo konačno prelomili, u želji da sebi, a osobito djeci, osiguramo izvjesniju budućnost«, rekao nam je Đanić neposredno prije odlaska.

Ostavljaju svoje i čuvaju tuđe

Jedan broj Sonćana, pretežno ženskog dijela populacije, formalno su ostali u selu, no, zbog sezonskih poslova u inozemstvu od svojih obitelji su odsutni od tri do devet mjeseci kroz godinu.

Broj povremenih i privremenih auslendera u velikom postotku se povećao prije nekoliko godina, kad je i vlasnicima srbijanskih putovnica omogućen rad na ugovor u nekima od zemalja EU. Veliki broj žena i pokoji muškarac, poglavito srednjih dobnih struktura, po Italiji, Njemačkoj i Austriji čuvaju starije osobe. Te osobe su, ukoliko se sve zbroji, iz svojih obitelji odsutne šest mjeseci kroz godinu. Razdvojenost im teško pada, ali drugog izlaza nemaju. Iz samo sebi znanih razloga nerado pričaju za novine, jedino uz uvjet neobjavlivanja imena, prezimena i fotografija.

»Nažalost, prinuđena sam zarađivati ovako, jer kod nas, na bilo kojem poslu osim državnog, zarade su daleko ispod

prosjeka kojim se naša Vlada hvali. Bila sam uposlena kao tekstilna radnica, zarađivala sam osjetno ispod minimalca. Godinama je sve poskupljivalo, jedino je plaća stagnirala, pa se vremenom i umanjivala. Suprug je ostao bez posla, djeca su rasla, a kad su pošla u školu, dalje se ovako nije moglo. Teška srca odlučili smo se na ovaj korak. Tri mjeseca sam na čuvanju starih u Njemačkoj, tri mjeseca kod kuće. Razdvojenost nam teško pada, znam koliko sam potrebna djeci, no, zaradom u Njemačkoj riješili smo dosta vitalnih problema. Još samo da prođe aktualna epidemiološka situacija, pa da se vratimo na već uhodane staze», kaže nam suznih očiju **S. K.** (podaci poznati autoru teksta).

Jedan od rijetkih muškaraca njegovatelja, **Antun Čonka**, ustalio se na poslu njegovatelja starijih osoba u Njemačkoj. Prije dolaska sadašnje opcije na vlast bio je aktivan u politici. Stranku nije htio mijenjati, pa je ostao i bez dotadašnjih profesionalnih dužnosti.

»Preko noći sam ostao bez određenih prinađležnosti. Nije mi bilo lako, trebalo je hitno nešto uraditi zbog obitelji, najviše zbog djece i njihove perspektive.

Bio sam spreman na sve zarad njihove budućnosti. Prilika mi se ukazala nenadano. Kao pripadnik romske nacionalne manjine uspio sam ući u program obuke za njegovatelje, organiziran u

Antun Čonka

okviru Općine Apatin. Posao u Njemačkoj dobio sam preko jedne agencije. Idem na tromjesečnu smjenu, negujem jednoga djeda od devedeset i nešto, pa sam naredna tri mjeseca kod kuće. Zaradom sam zadovoljan. Supruga **Marija**, diplomirana farmaceutkinja, solidno zarađuje, no, sin **Dario**, srednjoškolac i kći **Monika**, odlična studentica farmacije, zahtijevaju više od toga. Upravo ono što zaradim u Njemačkoj, skupa sa ženinim prinađležnostima, omogućava nam normalan život. Tromjesečna odsustva od obitelji teško mi padaju, ali trenutačno drugog izbora nemamo», kaže Čonka.

Posljedice ne samo iseljavanja, nego i odlazaka na sezonske poslove, u Sonti su danas evidentne u svim segmentima života. Prije svega, iz OŠ *Ivan Goran Kovačić* tijekom samo jedne školske godine zna se ispisati desetak djece zbog iseljavanja njihovih obitelji u inozemstvo. I prirodni priraštaj je puno manji nego ranije. Razlog iseljavanja mladih zasigurno je želja za puno kvalitetnijim uvjetima za život od ovdašnjih. Ne postoje više ni poduzeća u kojima su Sončani nekad bili uposleni, pa radno sposobni, očekivano, odlaze za poslom tamo gdje ga mogu naći. Tako u selu ostaju u sve većem postotku pripadnici sve starije populacije. Sve praznije ulice slika su Sonte s proljeća i ljeti, kad je veliki dio žitelja na radu u inozemstvu. Hoće li više ikada biti pune bezbrižnih ljudi i cike razdragane djece, sam Bog zna.

Ivan Andrašić

Kad se zemlja voli i kad se zna s njom

Zbog postupnog nestajanja salaša, a time i gašenja života na Hrvatskom Majuru, kao posljedice prostorne izoliranosti i prometne nedostupnosti, **Antun Nadheđeši** je nakon trideset godina života u spomenutom rodnom selu bio prinuđen preseliti se u najbliže subotičko naselje – Malu Bosnu (udaljenju oko 6 km), kako bi u povoljnijim uvjetima osnovao svoju obitelj, odgajao djecu i nastavio ozbiljnije baviti se zemljoradnjom. Nakon u to vrijeme početnih oko 20 jutara svoje zemlje, danas sa svojim sinom **Ivicom** ima svojih 100, uz kojih u zakupu rade još na nešto preko 200 jutara. Poslovi sa zemljom, uvjeti oko bavljenja ratarstvom, angažman u Mjesnoj zajednici Mala Bosna neke su od tema o kojima smo razgovarali s našim ovojednjim uspješnim gospodarstvenikom.

Nastanak i razvoj novog seoskog kućanstva

Antun Nadheđeši rođen je na salašu na Hrvatskom Majuru 1953. godine. Kroz ovo je selo prolazila pruga zahvaljujući kojoj se vlakom ili šinobusom lako i brzo moglo stići do Subotice. Međutim, ukidanjem vlaka '79. ono je »otkinuto od svita« i život u njemu nije više bio isti.

»Do varoši smo mogli ić vozom jel šinobusom, a do Male Bosne se tamo digod do '74. išlo konjima. Voz je ukinut '79. i posli tog su svi ti salaši, koji je bilo oko 170, postepeno počeli nestajat, jel nije bilo puta do Subotice. Na rodnom salašu smo se bavili zemljoradnjom, imali smo tri-četiri krave pa se mliko jedno vrime nosilo u varoš, posli u Malu Bosnu, al sve je to bilo daleko i nije se isplatilo nosit tu količina mlika. Čeljad se počela razilazit, jedan po jedan odlazit sa salaša, koji su onda brez nji počeli nestajat. Tako sam i ja odlučio otić, i to u Malu Bosnu di sam '81. počo

gradit kuću na mistu di je bila oranica. Sa salaša sam odselio '84., kad sam se i oženio, i došo tu sa svojom ženom **Mirom**, koja je isto s Hrvatskog Majura, s mojim baćom i nanom, a u selo su se priselila i moja dva brata«, kaže nam Antun prepričavajući kako su krenuvši praktično »od nule«, polako ali sigurno gradili i širili svoje novo seosko kućanstvo.

Budući da se želio nastaviti baviti zemljoradnjom, kupio je kombajn i počeo raditi na oko 70 jutara zemlje u zakupu. Gajio je suncokret, žito i ječam, a u to vrijeme imao je i oko dvadeset svinja i tri krave. A kada se negdje 2008. počela davati u zakup državna zemlja, Nadheđešijevi su krenuli raditi naveliko.

»Počo sam uzimat u zakup i zemlju od naši stari ljudi. Njima sam jedno vrime radio usluge i kad su vidli da to redovno radim, dali su mi zemlju u zakup, jedan dio su mi i prodali i tako se to povećavalo. U početku smo imali najviše 20 jutara svoje zemlje, a sad ja i sin imamo 100 jutara, a u zakup radimo 200 i nešto jutara«, nastavlja svoju priču Antun.

Zamolili smo ga da nam opiše kako izgleda njegov život kao zemljoradnika i koje su to teškoće s kojima se susreće tijekom rada.

»Što se tiče poslova oko zemlje, krene se radit već digod u drugoj polovini februara ako nema sniga. Baca se veštak, a u martu se poliva žito od korova, od bolesti. Sad su drukčije sorte žita, nisu ko kadgod '80-i godina, i zato se mora ranije početi i četripet puta polivat da bi rodilo štogod. Kadgod se nije polivalo, a i kad se možda jedared polivala trava, žito je rodilo. Ove nove sorte su jako neotporne, a ne možeš i bilo čime ni prskat. Prija, dok je bilo Jugoslavije, zaštitna sredstva su se donesivala iz Hrvatske, a ova sad, koja su iz uvoza, su skupa. Mora se dobro znat šta nude zaštitari. Platiš skupo (izađe 4-5 iljada po jutru) i onda još

moraš četiri-pet puta polit. Da to i rezultat, al moraš pazit da ne bude korova. Zato redovno slušam zimska savitovanja za poljo-privrednike, koja budu od kraja januara pa čitav februar. Onda, sad po novom se dosta sije repica, koja se oma početkom marta mora prskat od nike bube, surlaš, tako se zove. U zavisnosti od vrmena, u martu se radi tzv. zatvaranje zimske brazde (ravnjanje uzorane zemlje) setvospremačima jel rotofrezom, tanjiračom. Onda se baca veštak, ide jedna priprema, pa ako triba još jed-

na. To onda stoji, priprema se sime kuruza, pa se digod u aprilu, zavisi opet od vrmena, ono sadi pa se polivaje njive od korova. Ako nema kiše i to ne uspije, moraš dočekat da niknu korovi i da su kuruzi pet lista, pa ponovo polivaš, jel ako za 15 dana ne dođe kiša, bacio si novac za taj herbicid. Onda dođu savitodavci iz zadruga koji nam kažu s čime smimo polivat ako prvi put nije uspilo, da toj biljki ne smeta da raste. Nakon žetve, pošto nemamo ugovoreno ništa veliko, donese se štogod robe na ugovor, pa kad se ovrše žito onda se to plaća, pribije se. Damo žito jel sime kuruza za veštak, a jedan dio mož platit ujesen, kad prodaš kuruzu toj zadrugi od koje si uzo, onda oni spravljaje. To radimo sa *Sto-Vetom*, znači ne triba ti ni banka ni niko. Ono što je jako važno jeste osigurat zemlju za slučaj vremenske nepogode, a to se radi u aprilu», detaljno nam je sve pojasnio Antun, dodavši kako trenutno, od 350 jutara na koliko se radi, 190 čini kukuruz, 90 žito, a 70 jutara uljana repica.

Osim sina, u poslu mu pomaže jedan radnik jedino kada se s kombajnom skida žito, a ostalo sve porade njih dvojica.

Mlada nada

Iako je završio srednju školu za automehaničara, želja Antunovog 34-erogodišnjeg sina Ivica je da se nastavi baviti zemljoradnjom. On svom ocu pomaže prije svega kada je vožnja kompjutoriziranih traktora i kombajna u pitanju, za što je svojedobno prošao posebnu obuku.

»Kad smo kupili prvi traktor, išo sam na jednonediljnu obuku u Titel. Što se kombaja tiče, došli su serviseri, pa od starog što se znalo, moglo se savladat. Uglavnom, nije komplikovano.

Na ekranu vidimo podatke koliko kombaj ide brzo, ima i kakog rastura na slamotresima, na sitima, da i možeš malo usporit jel možeš ić malo brže, koja je propusna moć itd.», objasnio nam je Ivica.

Što se mehanizacije tiče, Nadheđešijevi imaju dva suvremena traktora i jedan kombajn. Raspolažu i sa silosima u koje stane 300 tona kukuruza, a što se *josaga* tiče, drže šest-sedam svinja, dio za vlastite, a ostatak za potrebe rodbine i poznanika.

Angažman u MZ Mala Bosna

Čim se doselio u Malu Bosnu '84., Antun se aktivirao u svojoj mjesnoj zajednici, a kada su početkom '90-ih bili izbori za mjesne zajednice, kao vijećnik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, koji je u ovom naselju tada s oko 90 posto Hrvata, odnio uvjerljivu pobjedu, izabran je za predsjednika Mjesne zajednice. Na ovoj je funkciji bio zaredom tri mandata i, kako ističe, mnogo toga je urađeno tijekom tog razdoblja.

»Izbetonirano je četiri-pet ulica u Maloj Bosni, urađen je kompletno vodovod do crkve, i u crkvu je uvučen, ko i u pojedine salaše oko nje. Onda je urađena jedna ulica (1 km) do autobuske stanice. Renoviran je Dom Mesne zajednice. Nije bio samodoprinos, da su ljudi bili opterećeni, Grad je plaćo i oni koji su bili zapošljeni u *Vodovodu* jel Gradskoj kući, oni su davali niki doprinos, tj. njima su firme skidale za izgradnju», kaže Antun.

Na posljednjim izborima za mjesne zajednice 2019. godine u Maloj Bosni je također pobijedio DSHV, ali je Antun, kako kaže, funkciju predsjednika predao mlađoj osobi kojoj je on sad zamjenik.

Što se političkog angažmana tiče, Antun Nadheđeši je početkom '90-ih bio vijećnik DSHV-a u Skupštini grada Subotice tijekom jednog mandata.

Riječ-dvije o Božiću pa na put do rodni salaša

Budući da ova priča o našim gospodarstvenicima izlazi na sâm dan Božić, pitali smo članove obitelji Nadheđeši kako proslavljaju ovaj najljepši kršćanski blagdan.

»Trudimo se sačuvati sve naše stare običaje bunjevački Hrvata (možda samo slamu ne mećemo u sobu). Idemo na zornice, sadi se žito, prave božićnjaci, granu kitimo na Badnji dan. Slavimo sve božićne blagdane, idemo u goste na imendane i sve tako do Tri kralja. Iako smo u godinama, uvik je to jedan lip osjećaj zajedništva i poseban doživljaj. Imamo i 30-ogodišnju ćer **Terezu**, koja inače uz redovan posao čita i visti na Radio Mariji, pa i ona pomaže u svim poslovima oko pripreme proslave Božića», ispričali su nam gotovo u isti glas Antun i supruga mu Mira.

A na koncu ovog razgovora, neplanirano i neočekivano, ali na moje veliko zadovoljstvo, domaćini – Antun i Ivica Nadheđeši, odvezli su me do Hrvatskog Majura s namjerom da mi pokažu ono što je rečeno na početku razgovora – kako izgleda jedno od mnogobrojnih opustošenih ovdašnjih sela na kojem je od nekadašnjih oko 170 ostalo 4-5 salaša. Ova me je tužna slika potaknula da u jednom od sljedećih brojeva napišem novu priču – o nekad živom, a sada pustom Hrvatskom Majuru, jedinom selu koje u svom nazivu ima hrvatski predznak.

Ivana Petrekanić Sić

Novi Godišnjak za znanstvena istraživanja

SUBOTICA – Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata dao je u tisak jedanaesti broj Godišnjaka za znanstvena istraživanja. Na 464 stranice objavljeno je 11 znanstvenih i stručnih radnji, sve prvoobjave, te jedan vrijedan rukopis, koji je dio arhivske građe na čijem istraživanju Zavod radi. I ovaj broj časopisa slijedi dosadašnju uređivačku shemu tematizirajući neki aspekt društvenog života Hrvata u Vojvodini, bilo u povijesti bilo u sadašnjosti. Sadržaj Godišnjaka podijeljen je u pet tematskih cjelina, u kojima autori radova donose nove prinose iz društvenih i humanističkih znanosti, značajnih za sve subetničke skupine Hrvata u Vojvodini.

Godišnjak se objavljuje u nakladi od 300 primjeraka, a moći će se nabaviti u prostorijama Zavoda (Laze Mamužića 22, Subotica) ili naručiti putem elektroničke pošte ili telefonom. Cijena primjerka je 1.000 dinara, objavio je ZKVH.

Predstavljen novi naraštaj književnih kritičara

ĐAKOVO – U sklopu ovogodišnjih *Đakovačkih susreta hrvatskih književnih kritičara*, koji se održavaju online, predstavljen je i najnoviji, 22. po redu, Zbornik te manifestacije čiji je središnji temat »Novi naraštaj hrvatskih književnih kritičara u Vojvodini«. U tom tematu zastupljeni su tekstovi **Davora Bašića Palkovića**, **Ivane Andrić Penava**, **Nevene Mlinko**, **Klare Dulić Ševčić**, **Darka Baštovanovića** i **Vladimira Nimčevića**. Osim njih, u video prilogu koji se može pogledati na kanalu Youtube, o ovoj temi govore i **Vlado Filić** iz Matice hrvatske Đakovo, glavni urednik Zbornika **Mirko Ćurić** te urednik književnog časopisa *Nova riječ* **Tomislav Žigmanov**. Navedeni temat priređen je u suradnji s Uredništvom časopisa *Nova riječ* i ZKVH-om iz Subotice. Kako je istaknuto, planskim otvaranjem prostora za nove i mlade autore stvaraju se uvjeti za unaprjeđenje kritičkog iščitavanja književne baštine i suvremene knjiške produkcije vojvođanskih Hrvata.

Godišnje nagrade u kulturi Vojvodine

NOVI SAD – Dodijeljene su godišnje nagrade i priznanja Kulturnog centra Vojvodine **Miloš Crnjanski**.

Medalja kulture za životno djelo pripala je multimedijalnoj umjetnici i spisateljici **Katalin Ladik**.

Medalja kulture za multikulturalnost i interkulturalnost dodijeljena je novinaru, publicistu i zamjeniku generalnog direktora Radio-televizije Vojvodine **Józsefu Klemmu**, koji je, između ostalog, pridonio tome da se radijski program RTV-a proširi s deset na šesnaest manjinskih uredništava.

Za očuvanje kulturnog naslijeđa nagrađena je arhitektica i konzervatorica **Dubravka Đukanović**, koja se tri desetljeća profesionalno istaknula u toj domeni rada.

Nagrada *Iskre kulture*, koja se dodjeljuje mladim umjetnicima do 35 godina, uručena je pijanistici **Ivani Damjanov-Ilić**, koja je do sada nastupala u najznačajnijim kulturnim centrima i dvoranama u našoj zemlji i svijetu.

Nagrade i priznanja dobitnicima je uručila pokrajinska tajnica za kulturu **Dragana Milošević**.

Kalendar hrvatskih institucija

SUBOTICA – »Bogata baština

– trajni zalog naše budućnosti« tema je zidnog i stolnog kalendara za 2021. godinu u čijoj izradi i objavi zajednički sudjeluju hrvatske profesionalne institucije i organizacije: Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, NIU *Hrvatska riječ* i Hrvatsko nacionalno vijeće. Kalendar izlazi pod sloganom *Godine novog preporoda* te se na 12 listova nalaze sljedeće teme: Nematerijalna kulturna baština, Tradicijska kultura, Sakralna baština, Obrazovanje i jezik, Tiškovine i informiranje, Književnost, Kazalište i film, Likovne umjetnosti, Glazba, Filozofija i znanost, Društveno djelovanje i sport i Politički život. Svaka od tema ima kraći opis koji prate izabrane fotografije. U izradi ovoga kalendara sudjelovali su povjesničar **Vladimir Nimčević** i ravnatelj ZKVH-a **Tomislav Žigmanov** te dizajner **Darko Vukočić**.

Uz katolički kalendar, označeni su svi blagdani i praznici koji se slave i obilježavaju u Srbiji i Hrvatskoj, kao i praznici hrvatske zajednice u Srbiji.

Kalendar će biti podijeljen svim hrvatskim udrugama kulture, a pojedinci ga mogu dobiti u ZKVH-u, NIU *Hrvatska riječ* i HNV-u.

Žigmanov na manifestaciji Književna riječ slavonsko-baranjsko-srijemska

OSIJEK – Književnik iz Subotice i ravnatelj ZKVH-a Tomislav Žigmanov sudjelovao je na manifestaciji 15. *Književna riječ slavonsko-baranjsko-srijemska*, koja je ove godine održana online i može se pogledati na kanalu Youtube.

Organizator je Društvo hrvatskih književnika, Slavonsko-baranjsko-srijemski ogranak sa sjedištem u Osijeku, a manifestacija je održana pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture Hrvatske. Četvrtoga prosinca održan je program posvećen utemeljitelju spomenutog Ogranka DHK-a **Vladimiru Remu**. Središnji program okupio je niz književnika i književnika članova Društva.

Godišnji koncert HGU Festival bunjevački pisama iz Subotice

Virtualna suma godine

HGU Festival bunjevački pisama iz Subotice sumira svoje aktivnosti krajem godine Godišnjim koncertom. Ove godine koncert za publiku nije mogao biti održan, ali je održan virtualno, odnosno emitiran, kao video snimka na televiziji K23. Kao i ranijih godina, i ovoga puta predstavili su nam se Dječji i Veliki festivalski tamburaški orkestar pod ravnanjem prof. **Mire Temunović**, te pjesme s ovogodišnjih manifestacija udruge – Smotre dječjih pjevača i zborova i Festivala bunjevački pisama (koje su također održane bez prisustva publike).

Dječji tamburaški orkestar predstavio se s četiri instrumentalne skladbe (*Slavujev poj*, *Larina pjesma*, *Kondorov let* i *Kad sveci marširaju*), a ovogodišnja Smotra s pjesmama koje izvede **Katarina Vukadinović**, duet **Marta Vukmanov Šimokov** i **Marijan Ivanković Radaković**, **Iva Molnar** i **Jakov Vukov**.

Uz pobjedničku numeru *Neće Dunav zbog nas stati* ansambla *Ruže*, na ovogodišnji, XX. Festival bunjevački pisama, podsjetile su nas i druge uspješnice s ove manifestacije u izvedbi **Magdalene Temunović** i TS *Rujne zore*, ansambla *Hajo* te debitanta **Davora Kneževića**.

Dio programa bio je posvećen **Stipanu Prčiću Baći** koji je svojim sviračkim i aranžerskim radom zadužio subotičku tamburašku priču. Tako je Veliki festivalski tamburaški orkestar izveo skladbe koje je Prčić zapisao – *Mali Tavankutski marš*, *Vilin ples* i *Svatovski tamburaški marš* za ispraćaj.

Predstavljen je i CD s ovogodišnjeg Festivala bunjevački pisama, koji sadrži 17 novih autorskih pjesama. CD se može poručiti na mail: hgu.fbp@gmail.com, a cijena je 350 dinara plus PTT trošak.

Također, istaknuto je i kako je udruga Festival bunjevački pisama dobila certifikat pouzdanog partnera u poslovanju koje dodjeljuje bonitetna kuća *Company wall business* iz Beograda.

D. B. P.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS*, br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTEJU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Podnositelj zahtjeva, GeoEXPERT d.o.o., Subotica, Adolfa Singera br. 11, ovlašten od poduzeća »GEBI« d.o.o., Čantavir, Maršala Tita br. 46, podnio je Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta: »Izgradnja industrijske zgrade – mješaona stočne hrane sa skladištem«, zaveden pod brojem IV-08/I-501-276/2020, a koji se planira na katastarskim parcelama 4550/2 i 8860 K. O. Čantavir, Subotica (45.929773°; 19.757245°).

Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj (Trg slobode 1, Gradska kuća, I. kat, soba 128).

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ove obavijesti mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na životni okoliš, osobno ili poštom na gore navedenu adresu, ili elektronički na adresu zivotnasredina@subotica.rs.

Hrvatske udruge u 2020. godini (I. dio)

Snalaženje u uvjetima korone

I za udruge je ovo bila godina velikih izazova, no ipak se čini da su se uspjele prilagoditi novonastaloj situaciji te biti aktivne

Godina 2020. među Hrvatima u Srbiji planirana je »kao godina novog preporoda«, s proslavom velikih obljetnica vezanih za povijesne događaje i istaknute ličnosti. Iako se dio tih aktivnosti i ostvario (o čemu možete čitati u našem pregledu kojega spremamo za idući broj), ipak je bio osujećen pojavom korona epidemije koja se u naše živote ušunjala u ožujku.

Udruge, kojih je više od pedeset, čine važan dio manjinskoga života hrvatske zajednice, posebno u manjim i od centara izoliranim sredinama. I za njih je ovo bila godina velikih izazova i promjena, no, ipak čini se kako su se snašle i prolagodile novonastaloj situaciji te bile aktivne.

Zlatni jubilej

Od svih hrvatskih udruga u središtu pozornosti na neki način bio je HKC *Bunjevačko kolo* iz Subotice zbog proslave svog zlatnog jubileja – 50 godina postojanja i rada. Slavljeničko ozračje značajno im je umanjila korona, no kada se sve sabere i oduzme, brojni programi su ipak održani.

»Pripremili smo plan za godinu jubileja, no epidemija je vrlo brzo to promijenila. Sredinom siječnja održali smo uspješnu tribinu o 50 godina udruge, potom i vrlo dobro posjećeno *Veliko prelo* i *Prelo sićanja*. Onda je proglašena pandemija, te je uslijedilo 'zatvaranje', što je za nas značilo nemogućnost rada naših odjela i okupljanja članova. Epidemija je onemogućila sva

gostovanja, nije održan ni veliki koncert naših folklorša i veterana planiran povodom jubileja na Ljetnoj pozornici na Paliću. Izostala je i svečana akademija s dodjelom priznanja. Akademiju je trebala pratiti i izložba, a nismo uspjeli završiti ni monografiju povodom jubileja. Od te svačanosti nismo odustali, čekamo bolja vremena. Ipak, brojne aktivnosti smo, poštujući epidemiološke mjere, u dijelu godine kada je to bilo još moguće, realizirali. Održana je naša likovna kolonija *Bunarić*, kao i izložba djela nastalih na prošlogodišnjem sazivu te kolonije, snimili smo i prikazali dokumentarni film o našem folklornom ansamblu, imali smo premijeru veoma uspješnih *Avaških godina*, prikazivane su i naše stare predstave *Č'a Grgina huncutarija* i *Skupština na čošu*. U dva termina održana je i *Dužijanica malenih*, održan je Festival tradicijskog pjevanja. Od infrastrukturnih projekata uradili smo dva velika: obnovili smo pročelje i dio unutrašnjosti fasade HKC-a te kompletno renovirali unutrašnjost dvorane za probe, od ličenja zidova do zamjene stropa i osvjetljenja. Uradili smo puno i na renoviranju podrumskog prostora koji je predviđen za okupljanje članova Centra, i mlađih i starijih. Također, obnovili smo fond bunjevačke nošnje sa šesnaest novih kompleta. Radila je i naša *Škola slikanja*, kao i Klub simpatizera Centra četvrtkom. Radimo i na izradi naše internetske stranice čije se postavljanje očekuje do kraja godine«, kaže predsjednik HKC-a **Lazar Cvijin**.

Rad udruge u ovoj godini podržali su Središnji državni ured za Hrvate izvan Hrvatske, Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, upravu, propise i nacionalne manjine – nacionalne zajednice, Pokrajinsko tajništvo za kulturu, informiranje i odnose s vjerskim zajednicama, Grad Subotica (s čijeg im natječaja, kako kažu, sredstva još nisu uplaćena), Ministarstvo kulture Srbije, HNV, te privatni donatori iz hrvatske zajednice.

U znaku povijesnog događaja

HKPD *Jelačić* iz Petrovaradina zbog korona epidemije veći dio svojih projekata nije uspjelo realizirati, ali će u udruzi ovu godinu ipak pamtiti po dobrom zbog povijesnog događaja – primopredaje rodne kuće bana **Jelačića** hrvatskoj zajednici, objekta u kojem će i oni ubuduće djelovati.

»Kao i svi drugi, nakon proglašenja epidemije, radili smo kako smo mogli i znali. Održali smo samo jednu našu manifestaciju – gastro manifestaciju *CROZ kuhinju Vojvodine*. Početkom godine, uspjeli smo održati i godišnju skupštinu udruge, koja je bila izborna, a izostali su naš program radionica za djecu *Petrovaradonica*, Uskrsnji i Božićni koncert, doček sv. Nikole za djecu, kao i

planirano gostovanje na Krku. Unatoč izazovima, ovo je za nas bila velika godina jer se dogodila primopredaja rodne kuće bana **Josipa Jelačića** hrvatskoj zajednici. To je ogroman događaj i za nas i za cijelu našu zajednicu. Uz Hrvatsko nacionalno vijeće, sudjelovali smo u organizaciji te svečanosti i na to smo također vrlo ponosni«, kaže predsjednik *Jelačića* **Mirko Turšić**.

Za ovogodišnje projekte sredstva su dobili na natječajima dva pokrajinska tajništava (za kulturu i nacionalne zajednice), Grada Novog Sada, Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Hrvatske i HNV-a.

»Kako nismo realizirali nekoliko projekata za koja smo dobili sredstva, u pregovorima smo s donatorima da dobivena sredstva ako je moguće prebacimo za sljedeću godinu. Trenutačno još ne znamo u potpunosti hoće li to biti moguće ili ne«, kaže Turšić.

Tkaonica u Beregu

Osim *Šokačkog prela* u veljači prije epidemije, HKPD *Silvije Strahimir Kranjčević* iz Berega nije ove godine imao drugih manifestacija. Izostali su *Mikini dani*, Božićni koncert i dječja priredba *U susret sv. Nikoli*. Ipak, ovu su godinu iskoristili konstruktivno, opremajući svoje prostorije. U sklopu njihove *Šokačke kuće* opremili su jednu prostoriju u kojoj se sada nalazi tkaonica, kao projekt obnove tog starog zanata. U dvorištu su podigli ljetnikovac (terasu) od stotinjak četvornih metara gdje može stati 50-ak osoba.

»Zbog korone nije bilo gostovanja i manifestacija, ali smo se okupljali, tkali, izrađivali uskršnja jaja *bročke*, predmete od pruca... Imali smo i profesionalno fotografiranje običaja žetve i pranja rublja, te snimanja za emisiju *Građanin* na RTS-u i manifestaciju *Šokci i baština*«, kaže predsjednik udruge **Milorad Stojnić**.

Glede financija, navedene projekte su realizirali sredstvima osiguranim na natječajima Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Hrvatske, Grada Sombora i HNV-a. Sredstva dobivena od Grada Sombora za *Mikine dane*, koji nisu održani, su vratili.

Očekivanja za iduću godinu su im velika. Uz standardne aktivnosti, očekuje ih, kažu, projekt renoviranja rodne kuće književnika **Ante Jakšića** u Beregu, koja se nalazi upravo pokraj *Šokačke kuće*.

Aktivnosti u Banatu

Unatoč koroni, i Udruga banatskih Hrvata bila je aktivna, posebno u drugoj polovici godine.

»Potkraj rujna obilježili smo blagdan zaštitnika župe i crkve svetog Mauricija u Starčevu. U listopadu je započeta realizacija jedne od veoma važnih investicija za našu zajednicu; riječ je o obnovi župnog doma u Opovu. Sredstva za obnovu osigura-

li smo od Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Hrvatske i Općine Opovo, a uređenje prostorija očekuje se uskoro. Udruga organizira događaje u spomen na hrvatske velikane rođene u Banatu ili pripadnike našeg naroda koji su na ovim prostorima ostavili neizbrisiv trag. Jedan od njih bio je i Starčevac **Mišo Brajac**, prvak hrvatskog seljačkog političkog pokreta, a njemu u čast u Starčevu je u studenom priređeno predavanje u mjesnom Domu kulture. Pred nama je još nekoliko prigodnih obljetnica koje će biti adekvatno obilježene čim epidemiološki uvjeti to dozvole. Na najnovijem natječaju Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Hrvatske aplicirali smo s projektom digitalizacije narodne baštine Hrvata iz Starčeva, željno iščekujući pozitivan odgovor ove institucije. Osobito smo ponosni što je naša mladež tijekom godine aktivno sudjelovala u sastancima i druženjima s pripadnicima zajednice i u tom smjeru želimo nastaviti jačanje veza sa sunarodnjacima«, kaže **Dalibor Mergel** iz Udruge banatskih Hrvata.

Potpora obrazovanju

Udruga *Naša djeca* iz Subotice djeluje u području obrazovanja. U toj udruzi kažu kako su, s obzirom na epidemiološku situaciju, zadovoljni realiziranim u prošloj godini. Zbog korone nisu bili u mogućnosti realizirati svoje najpoznatije projekte – Ljetne škole hrvatskog jezika, kulture i duhovnosti na Hrvatskom primorju, ali su zato kao alternativu radionice za djecu organizirali u Subotici.

»Bile su to tri radionice koje su povezivale kreativnost i duhovnost. Nažalost, broj djece je bio ograničen zbog epidemiološke situacije. Sudjelovali smo i u organiziranju tradicionalnog prijemna prvaša, kao i na promociji cjelovite nastave na hrvatskom jeziku. Općenito, zbog korone, preusmjerili smo se na one projekte koji su vezani za potporu obrazovanju na hrvatskom, a gdje nas epidemija ne bi omela. Ovo je godina u kojoj smo pisali više projekata nego ranije, mislim da smo se uspjeli dobro reorganizirati i realizirati ono što je bilo moguće u ovakvim uvjetima. Pisali smo projekt i dobili sredstva za opremanje hrvatskih vrtića s Montessori glazbenim materijalima. Čekamo ovih dana rezultate natječaja gdje smo aplicirali za sredstva kojima planiramo nabavu sportske opreme za vrtiće. Skupa s HNV-om i HPD-om *Bela Gabrić* radimo na unaprjeđenju obrazovanja na hrvatskom jeziku«, kaže dopredsjednica udruge **Ninoslava Pirša**.

Projekte udruge u ovoj godini podržali su Središnji državni ured za Hrvate izvan Hrvatske, Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, upravu, propise i nacionalne manjine – nacionalne zajednice i HNV. Novina je i projekt kojega su radili skupa s HNV-om, a to je obilazak škola u Vojvodini u kojima se izučava predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, s ciljem podizanja stručnih i jezičnih kompetencija nastavnika koji izvode tu nastavu. Za taj projekt sredstva su dobili na natječaju Ministarstva prosvjete, znanosti i tehnološkog razvitka.

»Kod nekih natječaja tražili smo prenamjenu sredstava i to nam je odobreno, tako da nećemo imati problema s pravdanjem sredstava«, kaže Pirša.

Kada su u pitanju očekivanja u idućoj godini, naši su sugovornici suglasni oko toga da nas očekuje neizvjesnost, možda i smanjenje sredstava uvjetovano ekonomskom krizom, ali se ipak nadaju što skorijem izlasku iz korone i novim aktivnostima.

D. B. P.

Obljetnice

Osim zlatne obljetnice HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice, ove godine jubileje su obilježile i neke druge hrvatske udruge. HKUPD *Stanislav Preprek* iz Novog Sada obilježio je 15 godina postojanja, a svoje desete obljetnice obilježili su *UG Tragovi Šokaca* iz Bača i *HKD Šid* iz Šida.

Iz starog tiska

Priređuje: Vladimir Nimčević

Izbori u Srijemu,

40. godišnjica Pučke kasine

19. prosinca 1920. – Srijemskomitrovačka *Srbija* donosi rezultate izbora za ustavotvornu skupštinu (29. studenoga 1920.) za pojedina mjesta u izbornim kotarima Vukovar, Ruma, Irig, Stara Pazova i Vinkovci. Glavni takmaci su bili Narodna radikalna stranka (radikali), Demokratska stranka (demokrati), Hrvatska zajednica (zajedničari), Hrvatska pučka seljačka stranka (radićevci) i Hrvatska pučka stranka (klerikalci). Radikali su najviše glasova dobili u kotarima Vukovar (2.569), Ruma (2.694), Irig (2.746), Stara Pazova (3.390), a radićevci u kotaru Vinkovci (2.548). U Rumi su radikali dobili 422, zajedničari 72, demokrati 74, a radićevci 56. Hrtkovci i Buđanovci su spojeni u jedno biračko mjesto. Tamo su radikali dobili 368, radićevci 341, zajedničari 13, a demokrati 12. Klenak i Nikinci su također spojeni u jedno biračko mjesto. Tamo su najviše glasova dobili radikali (156), dok zajedničari i radićevci nisu dobili nijedan glas. Napomene radi, radikalnu organizaciju u Nikincima vodili su Hrvati: **Franjo Bodor** kao predsjednik i **Marko Prelić** kao dopredsjednik. U Golubincima su najviše glasova dobili radikali (275), poslije njih radićevci (199). U Kamenici najviše glasova su dobili radikali (235), a poslije njih radićevci (105). U Novom i Starom Slankamenu najviše glasova su dobili radićevci (453), a poslije njih radikali (218) i zajedničari (46).

20. prosinca 1939. – *Hrvatski dnevnik* javlja da se beogradski pododbor zemunske organizacije Hrvatske seljačke stranke nalazi u Karađorđeva ulici (danas Bulevar kneza Aleksandra Karađorđevića) broj 36 (Beograd).

21. prosinca 1939. – *Hrvatski dnevnik* javlja da je 19. prosinca od 18 do 20.30 sati u kabinetu ministra dr. **Bariše Smoljana** u Beogradu održana konferencija, kojoj su prisustvovali predstavnici gradske organizacije HSS-a iz Zemuna i beogradskog pododbora.

22. prosinca 1920. – Mitrovačka *Srbija* donosi opći rezultat izbora 1920. za izborne kotare (Ilok, Zemun, Šid, Županja, Vinkovci, Stara Pazova, Mitrovica, Ruma, Irig i Vukovar) i gradove Zemun, Karlovci, Mitrovica, Vukovar i Petrovaradin. U Petrovaradinu su najviše glasova dobili zajedničari (304 od 590).

23. prosinca 1945. – Subotička *Hrvatska riječ* piše da su mađarski fašisti tijekom okupacije Bačke i Subotice 1941. – 1944. ne samo vršili zločine nad ljudima nego »planski istrebljivali kulturne tekovine, knjige i biblioteke privatnika ili su uplašeni pojedinci sami spaljivali svoju imovinu – knjige koje su pod teškim materijalnim uslovima kupovali«.

24. prosinca 1918. – *Neven* javlja da je 22. prosinca proslavljena 40-godišnjica opstanka Pučke kasine. Govorili su **Mijo Mandić**

i **Matija Evetović**. Proslavu je uvećao **Josip Mlinko** sa svojim tamburašima.

25. prosinca 1936. – *Hrvatski dnevnik* donosi članak o Nogometnom klubu *Bačka* iz Subotice: »Bačka je 35 godina stajala

na braniku pravog sporta i hrvatske svijesti. Najviše zasluga za razvoj športa u Subotici i u cijeloj Vojvodini uopće ima upravo 'Bačka', koja je u najviše slučajeva prvak Subotice i podsaveza, a u svoje vrijeme davala lekcije i beogradskim klubovima (Bačka – BSK 7:1)«.

25. prosinca 1936. – *Neven*, prorežimsko glasilo **Jose Šokčića**, u osvrtu na proslavu 250-godišnjice dolaska jedne skupine Bunjevaca u Suboticu održanu u Subotici kolovoza 1936. piše: »Ni smo očekivali da će biskup g. Lajčo Budanović dozvoliti da se na toranj crkve Sv. Terezije stave hrvatske zastave i da se na fasadu iste crkve viša velika Mačekova slika.«

Regionalna konferencija *Kultura u doba pandemije*

Domišljatost u prevladavanju pandemije

Ministarstvo kulture i informiranja i tvrtka *Color Media Communications* organizirali su prošloga tjedna regionalnu konferenciju *Kultura u doba pandemije*. Kako su se institucije kulture u Srbiji prilagodile novim uvjetima rada od početka pandemije i koliko štete je kultura pretrpjela u pojedinim europskim zemljama, te na koji način su države tu štetu kompenzirale, bila su osnovna pitanja na koja su odgovore davali predstavnici vlada i ministarstava kulture europskih zemalja, dok su na konferenciji sudjelovali i predstavnici diplomatskoga kora u Beogradu, oni koji vode ustanove kulture u Srbiji, te mnoštvo sudionika koji su konferenciju pratili putem video prijenosa.

Promjene za opstanak

Otvarajući konferenciju, dopredsjednica Vlade Srbije i ministrica kulture i informiranja **Maja Gojković** rekla je da je od početka pandemije bilo jasno da »ova opasnost ne poznaje nacionalne granice i da će odgovor na nju morati biti koordiniran i zajednički na regionalnom i na širem međunarodnom planu«.

»Bilo je jasno i da će kultura biti među područjima koja će trpjeti velike posljedice. Kako bismo se zajednički suprotstavili ovom izazovu važno je da skupa osmislimo model regionalnoga pristupa u preventivi i prevladavanju efekata pandemije u području kulture. Naša dosadašnja regionalna suradnja odvijala se u sklopu širih inicijativa i organizacija, no nije ustanovljena specifična kulturna platforma regionalne suradnje«, kazala je ona.

Navodeći aktivnosti ovoga ministarstva i Vlade Srbije u borbi protiv pandemije, Gojković je zaključila da »ulaganje u kulturu očito ne predstavlja trošak nego dobru investiciju«.

»Institucije kulture shvatile su da je neophodna promjena načina rada za dugoročni opstanak ovog sektora. Iako je jasno da virtualni sadržaji ne mogu na sebe preuzeti ulogu kulturnoga predstavljanja, smatram da će oni dugoročno privući i neku novu publiku«, kazala je ona.

Nova agenda za zapadni Balkan

U uvodnome dijelu konferencije govorio je i **Sem Fabrizi**, šef Delegacije Europske unije u Srbiji, koji je naglasio da je Unija putem raznih mehanizama i programa osigurala podršku kulturi.

»EU podržava kulturnu produkciju putem raznih mehanizama, a jedan od njih je program 'Kreativna Europa', uz čiju pomoć se putem Deska *Kultura u Srbiji* trenutačno provodi više od 50 projekata«, kazao je on.

Veleposlanik Fabrizi je također najavio i niz poziva za prijedloge projekata za podršku glazbenicima, književnicima i prevodi-

teljima, umjetnicima koji se bave arhitekturom i zaštitom baštine putem pilot-projekata Portunus programa *Kreativna Europa*.

»Radimo na novoj agendi za zapadni Balkan koja bi trebala stvoriti nove mogućnosti i pomoći i umjetnicima i kulturnim radnicima da pristupe novim tržištima«, kazao je on.

Hrvatski slučaj

Jedan od sudionika konferencije, **Krešimir Partl**, državni tajnik u Ministarstvu kulture i medija Hrvatske, rekao je da je ovo ministarstvo prvi paket mjera podrške kulturi razvilo početkom ožujka.

»Prva je odluka bila o odgodi ugovorenih programa javnih potreba, a ona je dozvolila maksimalnu fleksibilnost za ugovorene programe Ministarstva za snimanje filmova te rad fondacija i ustanova. Mjere priznavanja troškova organizacije bile su u cilju osiguravanja opstojnosti kulturnog sektora i preveniranja kolapsa cijelog lanca kulturne produkcije: kreacije, produkcije, distribucije i participacije. Donijeta je i odluka o plaćanjima doprinosa za mirovinsko i zdravstveno osiguranje slobodnih umjetnika za period od šest mjeseci. Ustanovljene su i mjere za potporu očuvanju poslova, što je također bilo namijenjeno obrtnicima u kreativnoj industriji, uključujući i samozaposlene umjetnike i novinare. Ustanovili smo i poseban fond za neovisne profesionalce koji nisu registrirani kao platitelji poreza i ne plaćaju doprinose«, rekao je Partl.

Spomenuvši aktivnosti koje su poduzete u pravcu održavanja gotovo cjelokupnoga sektora, Partl je definirao i ono što je postalo zaključak gotovo svih govornika na ovoj konferenciji: »Izazov je pronaći put podizanja sektora kulture kada pandemija bude završena, jer će biti potrebna dodatna proračunska potpora i dodatne mjere da se ponovo pronađe put kulture u život naših građana«.

M. Tucakov

Subotička Danica za 2021. godinu

Obilje štiva korisnog za rast u vjeri

Sredinom prosinca objavljena je *Subotička Danica* za 2021. godinu, tradicionalno čitani vjerski kalendar kojem je nakladnik Katoličko društvo *Ivan Antunović* iz Subotice. Urednik *Danice* je župnik i dekan u Baču preč. **Josip Štefković**. Osim kalendarskoga dijela, te općenitih podataka o Svetoj Stolic i upravnim tijelima Svete Rimske Crkve, katoličkom episkopatu u Srbiji, Hrvatskoj i BiH, ovaj kalendar donosi i »obilje lijepog štiva, korisnog za rast u vjeri«, kako urednik Štefković opisuje ovaj broj u uvodniku. »Svako vrijeme ima svoje breme. Tako vele stari. Osvrnimo se samo na razdoblje otkad izlazi naša *Danica*. Ona jedva da pamti lijepa vremena. Za jednom nevoljom, dolazila je druga: ratovi, bolesti, oskudice, razne ugroze vjerskog ili nacionalnog identiteta itd. Mnogi će i danas pomisliti da su jedva podnošljiva vremena. Hoćemo li izdržati? Što nam se još može dogoditi? Jesmo li to sami štogod skrivili i zaslužili ili o čemu se radi? Sjetimo se psalma koji kaže: Mnoge nevolje ima pravednik, ali ga Gospodin od svih izbavlja (Ps 34, 20). Znači, čak ni pravednik nije pošteđen«, navodi on. U glavnom dijelu mons. dr. **Andrija Anišić** priredio je osvrt na papinu encikliku »Svi smo braća«, dok u rubrici *Duhovnost* o. **Mato Miloš** piše o sv. Elizabeti od Presvetog Trojstva. Vlč. **Daniel Katačić** savjetuje kako moliti, a o. **Zlatko Žuvela** piše na temu »Nemoj zaboraviti Boga, Oca Svoga«. Vlč. **Nebojša**

Stipić javio se izazovnom temom »Vrag je u detaljima, ili ipak nije?«, a **Nataša Firanj** s dvije meditacije. Upornost u približavanju lika o. **Gerarda Tome Stantića** karakterizira i ovogodišnju rubriku posvećenu njemu.

U rubrici *Narodno blago* nalazi se reprint teksta **Jozefine Hannin** o narodnim običajima bačkih Šokaca, dok **Anita Điparov-Marijanović** piše o marijanskim pjesmama u Monoštoru, a **Ruža Silađev**, na temelju kazivanja dvije kazivačice, o suvremenoj pobožnosti za pokojnika u Sonti. Rubrika *Štivo za trenutke odmora* približava nam životne mudrosti sa šorova i iz kuća naših sela, koje u suvremenom kontekstu dobijaju sasvim novo značenje. **Katarina Čeliković** priredila je *Malu Danicu* – prilog

za najmlađe, a **Larisa Skenderović** prilog za mlade. U *Obiteljskim razgovorima* predstavljena je obitelj **Adriane** i **Josipa Kujundžića** iz Subotice koja broji sedmero članova.

Rubrika *Kultura* donosi članke vlč. dr. **Ivice Ivankovića Radaka** i mons. dr. **Andrije Anišića** koji se osvrću na nastojanja o postavljanju spomenika biskupu **Ivanu Antunoviću** u Subotici i njihovu konačnu realizaciju. Vlč.

Dragan Muharem osvrće se na Antunovićev roman *Posljednji Gizdarev*. O knjiškoj produkciji Hrvata u Srbiji tijekom 2019. i 2020. godine pisala je **Klara Dulić Ševčić**. Dio *Danice* posvećen je i sjećanju na bačke velikane: **Antu Evetovića Miroljuba**, **Baltazara Dulića**, s. **Leopoldinu Čović**, **Marka Vukova** i **Belu Gabrića**, dok se mons. **Stjepan Beretić** u *Povijesnom kutku* osvrće na polustoljetni jubilej crkve sv. Nikole Tavelića u Somboru, a vlč. **Dražen Skenderović** piše o crkvenoj povijesti Verušića. Bogata je prilozima i rubrikama o obljetnicama: redovničkih ustanova, redovničkih zavjeta, svećeničkih ređenja, televizijskoga vjerskog programa te školskoga vjeronauka u Srbiji, a u *Danici* se piše i o novim muškim i ženskim duhovnim zvanjima u Bačkoj tijekom godine na izmaku. Bačka je 2020. godine dobila jednu zavjetovanu redovnicu, dva đakona i dva svećenika, te novoga biskupa, a izgubila je vrijedne radnike u Vinogradu Gospodnjem: pet klerika (jednoga bogoslova i po

dvojicu redovnika i dijecezanskih svećenika), te dvije redovnice, o čijim životima su navedeni najvažniji podatci. Tu je i kronika najznačajnijih događaja između dvije *Danice* u Bačkoj.

Vrijedan su ures i ovoga kalendara poetski prilozima, koje potpisuje čak 22 bačkih pjesnikinja i pjesnika. Oni, uz ostale brojne klerike i laike, nude i u ovogodišnjem izdanju pozornosti vrijedan osvrt na mjesnu Crkvu i ljude, njihovu prošlost i sadašnjost. Kao i do sada, *Subotička Danica*, koju ove godine na zadnjem ovitku krase fotografija obnovljene kapele sv. Antuna Pustinjaka u šumi Vranjak (nedaleko Bača), može se nabaviti u svim crkvama Subotičke biskupije.

Marko Tucakov

Konkretna pomoć zdravstvenom sustavu

Caritas Srbije i Caritas Srijemske biskupije donirali su Općoj bolnici u Srijemskoj Mitrovici zaštitnu opremu i sredstva za dezinficiranje u vrijednosti od 270.000 dinara. U ime Opće bolnice donaciju je 15. prosinca primio ravnatelj **Živko Vrcelj** koji je ovom prilikom izrazio duboku zahvalnost Caritasa na pruženoj pomoći.

U ime Caritasa donaciju su uručili generalni vikar Srijemske biskupije mons. **Eduard Španović**, koordinator Caritasa Srijemske biskupije **Petar Dujić** i koordinatorica župskog Caritasa **Sveta Anastazija** u Srijemskoj Mitrovici **Kristina Dragišić**.

Sredstva za nabavu su osigurana zahvaljujući organizaciji njemačkih katolika *Misereor* i *Renovabis*, kao i njemačkom Saveznom ministarstvu za ekonomsku suradnju i razvoj, a realizacija je provedena u koordinaciji njemačke tvrtke *Begeca*.

Ova donacija je dio šireg programa u okviru kojeg će u Srbiji biti donirane dodatne količine zaštitne opreme i higijenskih sredstava.

P. D.

.....

U susret blagdanima

- 25. prosinca – Božić
- 26. prosinca – sv. Stjepan Prvomučnik
- 27. prosinca – sv. Obitelj, sv. Ivan apostol
- 28. prosinca – Nevina dječica, Mladen
- 29. prosinca – sv. Toma, David, Davor
- 30. prosinca – Trpimir
- 31. prosinca – Silvestar
- 1. siječnja – Nova godina
- 6. siječnja – Bogojavljenje, Tri kralja

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Dosljednost u ljubavi

Nakon četiri nedjelje došašća, pripremili smo se za omiljeni blagdan u kršćanskom svijetu – Božić. Božić za svakoga ima neko značenje kojemu se raduje. Za mnoge on predstavlja dan obiteljskoga okupljanja, za neke dan primanja i davanja darova, mnogi se raduju prazničnoj trpezi, a mnogi uživaju u ukrasima kojima su okitili svoj dom. Ponekad se čini, kako se čovjek vremenski udaljava od događaja Isusovog rođenja, da tako pomalo i zaboravlja koja je bit ovoga blagdana. Ipak, možemo pretpostaviti da svi oni ljudi koji su cijelo došašće punili crkve na misama zornicama, koji su pohodili božićne ispovijedi i mise polnoćke, ipak nisu zaboravili tko je u središtu slavlja za koje smo se pripremali.

Riječ je tijelom postala

Pripovijest o Isusovom rođenju, koja nam je svima dobro poznata, lako možemo pretvoriti u neku bajkovitu priču, pridodamo li joj sve te čudesno lijepe ilustracije koje su prema njoj nastale. Zato nam ovogodišnja liturgija donosi ulomak iz Ivanova evanđelja, koji ne pripovijeda o događajima, već donosi teologiju Isusovog rođenja (usp. Iv 1,1-18). Ivan govori o Riječi koja je od vječnosti bila kod Boga, po kojoj je sve postalo, a koja je uzela ljudsko tijelo i nastanila se među ljudima. Riječ je došla kao Svjetlo da prosvijetli svakog čovjeka i da svima koji prime to svjetlo omogući da postanu djeca Božja. U tih nekoliko rečenica objašnjen je smisao Isusova dolaska na ovaj svijet i razlog zbog kojega kršćani slave Božić, odnosno dan kada se Riječ utjelovila. Već u prvim vremenima prepoznali su vrijednost proslave Isusova rođenja, jer je to trenutak kada je Bog prekoračio granicu između neba i zemlje, između vječnosti i prolaznosti i odlučio pohoditi čovjeka na najkonkretniji način, utjelovivši se, uzevši ljudsko obličje.

Stoga Božić u malom djetetu slavi neizmjernu ljubav Boga prema čovjeku. Bog se iz te ljubavi ponizio, spustivši se na razinu svoga stvorenja, kako bi to stvorenje uvjerio koliko ga ljubi i koliko ga želi spasiti. I kako se nitko ne bi osjetio izuzet od Božje ljubavi, kako nitko ne bi pomislio da spasenje koje donosi Bog koji se utjelovio nije njemu namijenjeno, Bog dolazi među najsiriromašnije. On koji je vladar neba i zemlje, koji je kralj svega stvore-

nja, rađa se u štali i prvi koje oko sebe okuplja su skromni pastiri. Ako iz ovoga kuta pogledamo na Božić, postaje nam jasno što to ovih dana slavimo. Slavimo neizmjernu Božju ljubav koja, bez izuzetka, ljubi svakoga, i pastira i kralja, i neukog i znanstvenika, i prosjaka i bogataša. Ali, iz ovoga nam se nameće poruka za sve naše proslave Božića koje su opterećene darivanjima. Dar koji Isus želi je ljubav, sve je drugo bezvrijedno, ma koliko koštalo.

Postojanost

Isus je u svojoj ljubavi prema čovjeku ostao dosljedan. Tek rođen je spavao na gruboj slamu, a umro je na drvetu križa. Za prve goste pozvao je pastire, a kasnije je pohodio carinike i grješnike, siromašne i odbačene. Iako je kralj, nije se družio s kraljevima i moćnicima i nije dopustio da ga zavađa farizejska pobožnost opterećena normama i formalnostima nego je tražio ljubav i iskreno obraćenje srca. Stoga nam ovaj blagdan poručuje da Isus i od nas traži dosljednost u našoj ljubavi prema njemu. Nije dovoljno ljubiti ga prigodno, jer to nije kršćanski program života. Ljubav traži žrtve i odricanja, traži našu postojanost i kada je teško. Dijete iz jaslca nas pita hoćemo li biti postojani u ljubavi prema njemu i kada prođe božićna euforija.

Jedna je važna rečenica u Ivanovom evanđelju: »K svojim dođe i njegovi ga ne primiše« (Iv 1,11). Skloni smo pomisliti kako se to odnosi na dane Isusova rođenja, kada nije za njega bilo mjesta ni u jednoj kući, pa se rodio u štali. Ali, ne. To što se rodio u štali bila je Božja volja. Da je htio drugačije, Bog bi se za to pobrinuo. Isus je došao među ljude da bude primljen u ljudska srca. I upravo naša dosljednost u ljubavi prema Bogu govori o tome je li našao kod nas mjesto ili smo ga poslali da traži dalje. Mnoge brige, nevolje, životne borbe i sumnje učine da ne prepoznamo Isusa koji kuca na vrata našega srca. Možda nismo ni ovoga Božića čuli da kuca, jer smo daleko od svojih bližnjih, jer smo bolesni ili u samoizolaciji, jer nas neizvjesnost plaši. Ne zaboravimo u ove dane da za Boga nema nemogućega, da je on dosljedan u svojoj ljubavi prema nama, pa se potrudimo i mi biti takvi, ljubiti ga uvijek, a ne samo za blagdane.

Novi oltari iz *Stolarije Bašić*

Pod rukama drvo, pred očima mramor

Iz poznate stolarske, obiteljske tvrtke *Stolarija Bašić* ovih je dana izašao još jedan oltar, koji će krasiti crkvu sv. Ladislava Kralja u Bogojevu. Iako ovo nije prvi posao sakralnog karaktera, raditi oltare uvijek je novi izazov.

Tako je otac, **Stipan Bašić Škaraba** posao dogovorio s tamošnjim župnikom **Árpádom Verebélyijem**, a uradili su ga sinovi **Marin** i **Tomislav Bašić**. No, ovoga puta imali su i pomoć.

S generacije na generaciju

U radionici *Bašić* ovo je, po riječima Stipana Bašića, već jedanaesti ozbiljniji posao za sakralne objekte. Majstorski posao

Stipan je naučio od svoj pokojnog oca **Petra**, a prenesen je i na sljedeću generaciju.

»Posao za crkve sam naslijedio od mog oca, koji je također bio stolar, i radio je još za pokojnog biskupa **Matišu Zvekano-vića**. Sada moji sinovi najviše rade, a ja samo kao umirovljenik – nadgledam. Ovo što sada radimo su sporedni oltari, a čeka nas još i glavni oltar koji je veći od ova dva. Stari oltari su bili dotrajali i truli, a po uzoru na njih napravljeni su novi«, kaže Stipan.

Oltari su cijeli napravljeni od drveta, no, da oni izgledaju kao od mramornog kamena za to se pobrinuo mlađi sin Tomislav, koji je zadužen za farbanje drvenarije u ovoj obiteljskoj radionici.

I zaista, oltari izgledaju kao da su od kamena, a taj efekt se postiže posebnom tehnikom, koja zahtijeva vještinu i znanje koje je Tomislav usavršavao u Bolonji u Italiji.

»Usavršavanje tehnike imitacije mramora i efekta boje na staklu sam imao u Italiji, u poznatoj talijanskoj tvrtki *Renner*, čije proizvode i sami koristimo u našem poslu. Ova tehnika zahtijeva bojenje kompresorom, ali i rukom i poseban način toniranja«, kaže Tomislav, a mi bismo mogli samo dodati kako su to ipak »male tajne velikih majstora«.

Ručna pozlata

Za ovu priliku, kako bi krajnji efekt bio potpun, pobrinula se **Katarina Soldo** iz Srijemske Mitrovice, koja u Subotici radi pozlata te dijelova oltara. Iako po struci psihologinja, Katarina je ljubav prema ovome hobiju naslijedila od svoje bake **Mile Buljan**, koja je nekada radila u Srijemskoj Mitrovici u pozlatarskoj radnji.

»Uz baku i od nje sam naučila raditi pozlatu. Budući da sam studirala u Novom Sadu, a tamo je tada bio svećenik vlč. **Patrik Tvorek**, on me je spojio sa *Stolarijom Bašić* i tako sam došla u Suboticu«, kaže Katarina i pojašnjava kako je danas ovaj zanat gotovo nestao, jer ljudi najčešće to urade sprejom.

»Koliko sam upoznata, ovakvu ručnu izradu pozlate u Srijemskoj Mitrovici radi još jedan čovjek i nitko više.«

Postupak pozlate podrazumijeva nanošenje ljepljive, te stavljanje komadića pozlate, odnosno listića na određeno mjesto, a nakon toga ide poliranje i na kraju lakiranje. A Katarina sve radi s dvije četkice, u rukavicama i s puno strpljenja. Jasno je da se sve mora dobro i osušiti, te to proces izrade čini dužim. Na ovaj način stječe se efekt zlata, no, ovo nije prava pozlata, nego *slag metal*, koji ima isti vizualni efekt, ali manju vrijednost od prave pozlate. Do sada, Katarina je pozlatu radila u dvije crkve u Mitrovici, ali se, po njenim riječima, najčešće radi pozlata ramova za slike, te pojedini dijelovi stilske namještaje.

Kada su u pitanju sakralni objekti, gotovo da nema crkve u Subotici i okolici u kojoj *Stolarija Bašić* nije radila bar neke manje popravke, ali oni značajniji su: oltar u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske, kao i glavna i sva sporedna vrata; zatim je u crkvi sv. Roka u Subotici rađena restauracija svetohraništa, glavnog i sporednih oltara, te amboni; ulazna vrata za crkve na Bikovu, u Bajmaku, Aleksandrovu, Stanišiću, te za pravoslavnu crkvu u Banatskom Arandelovu; prijenosni ormarić u kom stoji kip Crne Gospe na Bunariću, kipovi sv. Ivana Pavla II. i bl. Alojzija Stepinca koji su u crkvi na Bikovu, a ovoga Božića sporedni oltari će krasiti i crkvu u Bogojevu.

Ž. V.

Na radost potrebitim

Župski karitas župe sv. Petar i Pavao u Monoštoru je u susret Božiću i ove godine pripremio darove za obitelji kojima je u ovo blagdansko vrijeme pomoć potrebna. Na 65 adresa u selu odneseni su paketi u kojima je bilo šećera, brašna, juhe, voća, konzervi, peciva, kruha, domaćih kolača, tjestenine, meda, igračaka, stvari za higijenu. Akciju su podržali brojni mještani i poduzetnici, a u paketima su,

osim proizvoda kupljenih u trgovinama, bili i oni domaći koji su proizvedeni u monoštorskim obiteljima.

Prvi puta ove godine paketićima su obradovana i djeca. Akciju pomoći djeci inicirale su *Kraljice Bodroga*, a pridružili su im se i najmlađi članovi KUD-a Hrvata *Bodrog*. Osigurano je 13 dječjih paketa s igračkama, školskim priborom i slatkišima.

»Starima, bolesnima i potrebitoj djeci nosi se dar, ali nosi se i topla i ljubazna riječ, nosi se osmijeh. Radost je pri tom susretu bila obostrana i suze radosnice je izmamila. To je radost susreta s bližnjim i hvala što nam je dao milost da možemo sijati dobro, služiti u ljubavi. Hvala svima koji su nam podrška, koji mole za nas«, riječi su monoštorskog župnika vlč. **Gorana Vilova**.

Z. V.

Caritas Srijemske biskupije prikupio garderobu za djecu iz svratišta

Zahvaljujući donacijama građana, Caritas Srijemske biskupije prikupio je veliku količinu dječje garderobe koju je donirao Svratištu za djecu na Novom Beogradu. Sva garderoba je prethodno oprana, izglacana i sortirana u Caritasovom vešeraju u Zemunu. Caritas Srijemske biskupije se zahvaljuje na pomoći, te poziva na daljnju solidarnost i humanost!

Pomozimo ljudima u potrebi! Podijelimo s onima koji nemaju!

Petar Dujić

RECEPT NA TACNI

Zimska magija

U rođendanskom tjednu je za očekivati da će moj izbor recepta biti na tortama. Razmišljajući što praviti, zaključila sam da ja vrtim tri torte godinama u nekim raznim varijacijama u smislu da mijenjam voće koje stavljam u tortu, ali baza uvijek ostaje ista. Ova moja tvrdnja se potvrdila kada sam pitala drugaricu za savjet što da pripremim, na što mi je ona odgovorila da to bude *markiza*, kao i prethodnih godina. Dakle, morala sam presjeći niz, bilo je vrijeme za nešto novo.

I onda me je sasvim slučajno pronašla jedna torta totalno po mom ukusu. Sve je bilo jasno.

Potrebno: 150 g keksa po izboru / 100 g badema / 15 svježih datulja / trećina soka od borovnice / 1 žlica kokosovog ulja / 400 g šumskog voća / 4 žlice nerafiniranog šećera / gustin / 200 g bijele čokolade / 350 ml slatkog vrhnja.

Postupak: Samljjeti bademe i kekse, pa im dodati datulje i nastaviti sjeckanje. Na kraju dodati sok od borovnice i sve dobro umiješati. Dobijenu smjesu staviti u kalup koji ste prethodno premazali s malo putera. Veličina kalupa je 20 cm. Prekriti kalup i ostaviti ga u frižider. Za to vrijeme u šerpicu staviti šumsko voće s 4 žlice šećera na tihi vatru i otapati do ključanja uz stalno miješanje. Kada smjesa proključa, sipati u nju 2 žlice gustina umiješane s 4 žlice vode. Kuhati smjesu dok se ne zgusne, a zatim prelići preko prvog sloja i ostaviti da se prohladi dok pripremate mus od bijele čokolade. Na pari otopiti 200 grama bijele čokolade. Do ključanja zagrijati 250 ml slatkog vrhnja, pa pomiješati s otopljenom čokoladom i ostaviti da se malo prohladi. Za to vrijeme umutiti 100 ml slatkog vrhnja s 1 žlicom gustina, pa ih pomiješati s filom od čokolade. Sipati mus preko fila od voća, pa ostaviti preko noći u hladnjaku. Sutradan dekorirati po izboru, a u tome će veliki doprinos dati mala grančica bora.

Dobar tek!

Gorana Koporan

Ulica iz različitih stoljeća

Dvije bočne ulice s desne strane Korza, gledajući iz pravca parka kod Željezničke postaje ka Gradskoj kući, bile su vrlo zanimljive (i krivudave) u prošlosti, obje s nizom tipičnih građanskih kuća s obje strane regulacionih uličnih linija. Jedna od njih je Ulica Vuka Karadžića, koja je još samo malim dijelom zadržala kuće iz davnina; upravo se ruši još jedan objekt i širi plac. O drugoj, paralelnoj, koja je polazila s centralnog trga, nekada Ulici knjaza Mihajla, bilo je već riječi u ovoj rubrici. Ovaj dio užeg centra grada izmijenjen je već 1944. godine posljedicama bombardiranja, a potom i rušenjem kuća za višekratnice i robnu kuću. To je danas Trg cara Jovana Nenada.

Vratimo se još susjednoj Ulici Vuka Karadžića, čiji se dio vidi u dnu fotografije iz prošlosti, slikanoj, po svemu sudeći, s crkve sv. Mihovila, posebno zanimljivoj jer se s visine pruža pogled na cijeli kvart kuća, sve do željezničke postaje u daljini. Postaja se vidi u cijelosti, što danas ne bi bilo moguće fotografirati, zbog drveća i objekata koji je dijelom zaklanjaju. Na ovoj slici se pruža pogled čak i u pojedina dvorišta, kojima bi bilo zanimljivo proći. U desnom gornjem kutu fotografije prikazana je velika dvokatna palača, koju je izgradio **Mihály Prokesch** prema projektu **Geze Kocke** iz 1887. godine (na kutu Korza).

Na drugoj fotografiji, snimljenoj znatno kasnije, prije pedesetak godina, također se vidi dio Ulice Vuka Karadžića, s pogledom s današnjeg Trga cara Jovana Nenada. U to vrijeme je stara ulica nestajala, a na mjestu nekadašnjih prizemnih kuća su podignute višekratnice (Radnički univerzitet, Robna kuća *Centar* i stambene zgrade). I danas se čuju opriječna mišljenja o tadašnjim urbanističkim i graditeljskim zahvatima nadomak Gradske kuće.

Crkva sv. Roka

krojača **Petra Malagurskog**. Prema pisanim tragovima, dužnost prvoga župnika je obavljao **Josip Baić**. A onda su, koncem 18. stoljeća i dobivene suglasnosti kaločkog nadbiskupa **Györgya Czauszka**, 13. studenoga 1894. godine počeli pripremni radovi i kopanje temelja, te je službeno započela izgradnja crkve podignute na slavu sv. Roka, katoličkog sveca poznatog kao zaštitnika od kuge i kolere. Radove je izvodilo građevinsko poduzeće **Karla Molzera** i **Lajče Fazekasa**, a četiri dana kasnije (17. studenoga) temeljni kamen je, na prigodnoj svečanosti, položio gradonačelnik **Lazo Mamužić**. Samo dvije godine kasnije, o čemu svjedoči sačuvana fotografija, objekt je već pod krovom i 27. srpnja 1896. godine počinju poslovi unutarnjeg uređenja crkvenog prostora. Upravo u ovom predbožićnom vremenu, 20. prosinca 1896. godine, crkvu sv. Roka je blagoslovio župnik **Mátyás Mokossay**.

Župa sv. Roka u Subotici sljedeće 2021. godine proslaviti će 180 godina svoga postojanja u jednoj od najljepših gradskih crkvi, ponosu starog gradskog kvarta poznatijeg kao Ker. Stoga je ovo vjersko zdanje, izgrađeno u neogotičkom stilu prema projektu arhitekata **Istvána Keresztesa** i **Guida Hopfnera**, u narodu često znano i kao Kerska crkva. Fotografija pred nama, kao vrijedan povijesni artefakt, datira iz vremena njene izgradnje, preciznije razdoblja postavljanja pod krov sredinom 1896. godine, a priča o njoj je nastala uz veliku pomoć vlč. **Andrije Anišića**, dugogodišnjeg župnika crkve Sv. Roka.

Izgradnja

Prethodnica lijepe neogotičke građevine bila je privremena crkvice koja se nalazila u neposrednoj blizini, u obiteljskoj kući

Tehnikalije

Za ono vrijeme, podsjetimo kako još Sinagoga i Gradska kuća nisu niti u planovima, ovu respektabilnu gradsku građevinu i prekrasnu katoličku crkvu krasio je toranj visok 62,5 metara i vanjsko-unutarnja dužina objekta od 52 m, širine od 17-18 m i unutarnje visine od 14,6 m.

OLTARI: Glavni oltar posvećen je sv. Roku i krase ga njegov kip u naravnoj veličini, te dva obojena reljefa u drvetu na kojima je prikazana Posljednja večera i Melkizedekova žrtva.

Četiri sporedna oltara – posvećeni su sv. Josipu, Kraljici sv. Kru-nice, sv. Nikoli – biskupu i Sv. križu. Sve oltare izradio je od drveta majstor **Ferdinand Stuflesser** iz Tirola (St. Ulrich Goeden).

DVIJE SLIKE u svetištu rađene su uljem na plohamu iznad sakristijskih vrata. Prikazuju Petrovo prvenstvo i Mojsija s pločama Deset zapovijedi.

VITRAŽI – Izrađeni su u umjetničkoj radionici **Sándora Ligetija** (Budimpešta) s prizorima iz Isusovog života i života sv. Roka.

PROPOVJEDAONICA – Graditelj oltara izradio je i vrlo lijepu propovjedaonicu u gotskom stilu koja je u obliku osmerokuta smještena uz prvi stup lijevo u srednjoj lađi. Četiri plohe ukrašene su reljefima evanđelista. (Kasnije zamijenjeni reljefima svetaca, a evanđelisti se nalaze na glavnom oltaru). Iznad propovjedaonice diže se visoki gotski baldahin. Propovjedaonica je izrađena od drveta, a ornamentika je pozlaćena.

KRSTIONICA rađena u istom stilu i prikazuje krštenje Isusovo. Sada se nalazi u svetištu crkve.

ORGULJE je 1896. godine izgradila tvrtka **Sándor Országh i sin** iz Budimpešte.

ZVONA datiraju iz 1929. godine i ima ih ukupno pet. Najveće teži imponentnih 944 kg, a najmanje 50 kg. Izrađena su u Mariboru u Livarni zvonov i kovin **J i H. Bühl**.

LURDSKA ŠPIJLA postavljena je 1934. godine u predvorju crkve.

KAPELICA BLAŽENE MARIJE PETKOVIĆ nalazi se lijevo od ulaza, pod korom. Ranije je to bila krstionica.

Sveti Roko

Rođen je 1295. godine u Montpellieru (Francuska) kao jedinac bogatog grofa, potomka francuskih križara. U dvadestoj godini je ostao bez roditelja, prodao svu imovinu i novac razdijelio siromasima, te se uputio na hodočašće u Rim. Na svom putu se zaustavio u Acquapendenteu kako bi pomagao oboljelima od kuge i uz Božju pomoć učinio nekoliko čudesnih ozdravljenja. Na povratku iz Rima, gdje je boravio tri godine, zaustavljao se u Riminiju, Novari i Piacenzi, gdje je i sam obolio od kuge. Sklonio se u obližnju šumu gdje mu je prema legendi svakoga dana dolazio pas i donosio komad kruha. Bolest ga je posve izobličila, pa su ga na povratku doma bacili u zatvor u kome je proveo pet godina i ponovno obolio od ove opasne bolesti. Preminuo je 16. kolovoza 1327. godine, a štovanje njegovog svetog imena započinje od 1420. godine. Subotica slavi Sv. Roka kao svoga zaštitnika od kuge i njegov blagdan je zavjetni dan sjećanja na spas koji je donio 1738. godine.

D. P.

Božićna radost

Božić je. Vjerujem da ste ga željno iščekivali i da sada uživate u svim čarima Božića, ali i zimskog odmora. Iako neki misle: ma, što je to online škola? Dobro, znam da to uopće nije jednostavno i lako, tako ste sada zaista na zasluženom odmoru. Potrudite se što ga bolje iskoristiti. Istina, zabranjena su veća okupljanja, ali prošetati s prijateljem ili prijateljicom po zraku i nije neko okupljanje.

Pokušajte ovaj Božić, koji je uistinu drugačiji od svih prijašnjih, proslaviti tako da vama samima i vašoj obitelji bude lijepo. Veselite se zajedništvu i malim jednostavnim stvarima. Izvadite svoje društvene igre i zamijenite mobitele njima, te u krugu obitelji napravite mala natjecanja, večernja druženja i zabave.

Zanimljivosti o božićnim jaslicama

* Jaslice su prikaz Isusova rođenja i sastoje se od pomičnih ili nepomičnih figurica Djeteta Isusa, Djevice Marije i sv. Josipa.

* Majka rimskog cara **Konstantina** carica **Jelena** dala je sagraditi baziliku nad mjestom špilje u kojoj se Isus rodio.

* Relikvije betlehemske jaslje čuvaju se u bazilici Santa Maria Maggiore u Rimu u podzemnoj kapelici u obliku betlehemske špilje.

* Neke mogu imati i druge likove poput pastira, ovčica, anđela, sveta Tri kralja...

* Vol i magarac su često sastavni dio jaslje, iako se ne spominju u biblijskom opisu Isusova rođenja.

* Prve jaslje postavio je sv. Franjo Asiški u talijanskom mjestu Grecciu 1223. godine.

* Najstarije hrvatske jaslje, čuvaju se na otočiću Košljunu kraj Krka.

* Prve crkvene jaslje isusovci su postavili u Pragu, 1562. godine.

* Središte izrade jaslje bila je Italija, pogotovo gradovi Napulj i Genova.

ZAMJENI SVAKI BROJ ODGOVARAJUĆIM SLOVOM I OTKRIJ ČEŠ KAKO SU PASTIRI SLAVILI BOGA KADA IM JE ANĐEO REKAO DA SE RODIO ISUS - SPASITELJ SVIJETA. NAPIŠI TU PORUKU NA PRAZNE CRTE DOLJE.

A	1	L	16
B	2	U	17
C	3	M	18
Č	4	H	19
Ć	5	N	20
D	6	O	21
Đ	7	P	22
Đ	8	R	23
E	9	S	24
F	10	Š	25
G	11	T	26
H	12	U	27
I	13	V	28
J	14	Z	29
K	15	Ž	30

24	16	1	28	1	19	1	28	13	24	13	19	1	18	1
2	21	11	27		1	19	1	29	9	18	17	13		
18	13	23		17	27	6	13	18	1					
18	13	17	9	19	13	3	13	18	1					
20	9	11	21	28	13	18								

Nina Dulić, 1. b –
OŠ Vladimir Nazor, Đurđin

Jakov Vukov, 3.4. – OŠ Matko Vuković, Subotica

* Najveće jaslje na svijetu postavljene su 2012. godine u Bogoti, glavnom gradu Kolumbije. Prostirale su se na više od 17.000 četvornih metara, a sadržavale su 339 figura u ljudskoj veličini i stotinjak glumaca.

* Stanovnici Napulja jaslje postavljaju već 8. prosinca, ali je figura Isusa u jslicama tek od Božića.

Zadaci su preuzeti s portala www.zlatnadjeca.com

Događaj koji ću pamtiti ove godine

Sve je počelo jednog hladnog dana. Bio sam uzbuđen. Pričao sam s vjetrom, on se radovao sa mnom. Bila je nedjelja, krenuli smo na *Bunarić*. To je bio dan moje prve pričesti.

Redovito sam išao na župski vjeronauk i svaki dan na svetu misu. Došlo je vrijeme da i ja primim prvu svetu pričest. Moje srce je drhtalo od uzbuđenja. Pripremili smo slavlje kod kuće. Pomogao sam roditeljima. Imali smo pripreme i na župi. Moji prijatelji i ja smo se ispovjedili i provježbali tijekom svete mise. Djevojčice su dobile vjenčiće u kosu, a svi smo nosili bijele haljine, plave pojaseve i križić oko vrata. Svaki prvopričesnik je sa svojom obitelji na dan prve pričesti otišao na *Bunarić*. Kada smo stigli primijetili smo kako se užurbano sprema oltar. Približio se početak svete mise. Svakog prvopričesnika su roditelji otpratili do oltara u svečanoj procesiji i svatko od nas je sjeo oko oltara. Moje zaduženje je bilo prinos darova. Nosio sam kalež. U pozadini se čulo šuštanje lišća. Imao sam osjećaj da to daje posebne tonove našoj pjesmi. Uzbuđenje je raslo u meni i jedva sam dočekao primanje male bijele hostije. Moj Isus je bio sada u mom srcu. Priroda se radovala sa mnom. Župnik nam je poklonio diplomu-uspomenu, svijeću i bijelu ružu. Nakon mise je bilo fotografranje i čestitanje.

To mi je bio najbolji dan jer sam Isusa primio u srce. Treperio sam kao list na vjetru. Iako je bilo hladno, osjećao sam toplinu. Svi su bili uzbuđeni oko mene. Zauvijek ću pamtiiti ovaj čudesan dan.

Josip Svirčev, 4. c – OŠ Ivan Milutinović, Subotica

Hrckov spomenar

ZOVEM SE: **Lazar Matković**

IDEM U ŠKOLU: OŠ *Matko Vuković*, Subotica – 3. razred

IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: folklor

VOLIM: igrati nogomet

NE VOLIM: tuču i svađu

U SLOBODNO VRIJEME: igram se s braćom

NAJ PREDMET: tjelesno

KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: inženjer, kao moj tata

Too optika

DR. TÓTH

551-045

Subotica, kod glavne pošte.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.	Izdajem garsonjeru u centru Subotice. Tel.: 065 6081194.
Prodaje se građevinska parcela površine 844 m ² za gradnju stambenog objekta, Mali Radanovac, Ulica Heroja Pinkija. Tel.: 063/551-871.	Izdaje se u arendu – zakup poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci, površine 42 a i 73 m ² , parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063/509-902.
U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 544-92-20; 064 280-84-32.	Hitno i povoljno prodajem kuću u Subotici, 107 m ² . Tel.: 064 18-39-591.
Prodaje se kuća u centru sela Golubinci, Šimanovačka 14, na parceli 796 K. O. Golubinci koja s parcelom 797 čini jednu cjelinu – plac u građevinskom području, ukupne površine 25a i 14m ² . Dragan 063-509-902.	Hitno i povoljno prodajem zemlju u Subotici, 1 h 6 ari. Tel.: 064 18-39-591.
Prodaje se poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci površine 42 a i 73 m ² , parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063-509-902.	Povoljno prodajem dvosobnu kuću u Mičurinoj 22, Subotica. Informacije na mobitel: 066-555-49-61.
Prodaje se elevator, plug leopard dvobrazni, špediter, auto lada samara (i krovni nosač i auto prikolica trabanta), motor. Tel.: 024/528-682.	Prodaju se: dunje, dvije nekoristene perne pumpe novim sitnim gušćijim perjem i auto Lada Samara '90. (200 eura). Tel.: 024 532570
Roleri i starinska kolijevka, ormari, kreveti, viran-goši, stol, stolice, bunjevačka ruha, marama, pregače i sl. Tel.: 024/532-570.	Prodaje se pneumatska 4. redna sejačica 2016. g. iz Agrije, elektronska sjetva (tri para ploča za kukuruz, suncokret i soju), Lada Samara 90 (150 eu), špediter (150 eu), starinski ormani i sl. Tel.: 024/532570 ili 0600532570.
Prodajem plac u Borči, 12 kilometara od centra Beograda, veličine 5 ari i tražim njegovateljicu za teško pokretnu osobu. Tel.: 060 3105572.	Prodaje se peč za etažno grijanje na čvrsto gorivo Podvis Knjaževac 30 kw. Tel.: 024 528682.
Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.	Izdajem u zakup 8,3 katastarskih jutara livade u Žedniku kod dola. Nela 063 8765 071.
	Prodaje se poslovni prostor i stan od oko 600 m ² u Ulici Huga Badalića 6, Subotica. Tel.: 069 2887213.
	Izdaje se jednosoban stan na Proizvki u Subotici (42 kv, 4. kat, centralno grijanje s alokatorima, mali troškovi održavanja). Cijena je 120 eura plus režija. Info na telefon: 063/8857124.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (Sl. glasnik RS br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA NIJE POTREBNA IZRADA STUDIJE PRO- CJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

za projekt »Rekonstrukcija i adaptacija magacin-skog prostora s promjenom namjene dijela objekta u administrativni prostor« na katastarskim parcelama 14488 i 14484 K. O. Novi grad, u Ulici Lošinjska br. 8, Subotica (46.091362°; 19.686813°) nositelja projekta »NORTH LINE« d.o.o., Subotica, Josipa Lih-ta br. 76.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvi-ma informiranja. Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na internet adresi:

[http://www.subotica.rs/documents/pa-
ges/13839_1.pdf](http://www.subotica.rs/documents/pa-ges/13839_1.pdf)

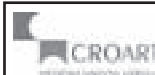

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji VAŽI DO 29. 12. 2020.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.

Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218;
e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

INTERNET + TELEVIZIJA + TELEFON

STANDARD
MIX PAKETI

Astra
Telekom

024 555 765

Karadordev put 2, Subotica
www.astratelekom.com

[illegible]

Dragan Vujković Gaga, najbolji subotički boksač svih vremena, legenda jugoslavenskog boksa

Nakon borbe u ringu, borba za boks

Najbolji subotički i jedan od najboljih jugoslavenskih boksača svih vremena, legenda srpskog i jugoslavenskog boksa, proslavljeni as, velemaistor plemenite vještine, samo su neki od uistinu zavidnih i za ogromno divljenje epitea koji krase **Dragana Vujkovića Gagu**, srčanog i strastvenog sportaša, koji se, iako već odavno izvan ringa, ne može i ne želi pomiriti s činjenicom da je boks, kao i brojni drugi sportovi u Srbiji, »nokautiran« raspadom nekadašnje Jugoslavije. Još uvijek sa željom i entuzijazmom, kao član Bokserskog saveza Srbije, spreman je i radi na tome da ispravi ovu nepravdu, no, ukoliko se za to ne nađe sluha i razumijevanja, neće odustati već će svoje dragocjeno znanje i iskustvo prenijeti tamo gdje je i traženo, u susjednu Hrvatsku.

Najveći uspjesi, natježe ozljede i ostalo naj...

Dragan Vujković (1953.), kao mladi Kerčanin (Ker – subotička mjesna zajednica), prvo se počeo baviti nogometom, što je trajalo veoma kratko (pet-šest mjeseci), jer kad je s nekih 13-14 godina vidio boksačku dvoranu u Subotici i budući da mu se svidio način treninga i nadmudrivanje među suparnicima, počeo je trenirati boks. Već nakon oko godinu dana postaje juniorski prvak tadašnje Jugoslavije (1969.), potom član reprezentacije Jugoslavije (1970.), a već u 17. godini, uz specijalnu dozvolu, kreće u seniorske bitke.

Na domaćem ringu u to vrijeme nije mu bilo premca. Bio je peterostruki prvak balkanskih prvenstava, trostruki pobjednik Mediteranskih igara, osvajač šest naslova državnog prvaka u srednjoj i dva u poluteškoj kategoriji u ondašnjoj Jugoslaviji, viceprvak svijeta 1974. u Havanu i Kubi u srednjoj, a 1978. u Beogradu u teškoj kategoriji. Ponosan je, kako ističe, na sve svoje uspjehe, ali bi ipak izdvojio one na međudržavnom susretu Jugoslavije i Amerike.

»Jesam osvojio sve te medalje, ali bih ipak izdvojio kada sam tih '77., '78. i '79., usred Amerike pobijedio američkog reprezentativca. Ne mogu opisati taj osjećaj kada je 35 tisuća Amerikanaca ustalo sa sjedala i pljeskalo mi, meni strancu, zato što sam plemenito odigrao taj boks, oborio protivnika i kad se dizao, nisam ga udario, dokrajčio, već sam ga pustio da se dignu. Sudac je mogao brojati, nije odbrojao, ja sam ga opet s prednjom rukom namjestio kako bih ga udario drugi put, i kada je pao, došlo je do sudačkog brojanja i prekida meča. Od četiri meča u Americi, jedan sam izgubio, i to u najdražem gradu Las Vegasu, gdje sam nakon prve runde dobrog odigravanja dobio ozljedu 'palac u oko'. Ta ozljeda, koja može biti slučajna, ali i namjerna, ne događa se često. To znaju biti pokvareni potezi, gdje se u rukavici palac može malo odvojiti od ostalih prstiju, i kad njim udariš u oko, dolazi do strašne boli. To je bila najnezgodnija ozljeda koju sam ikad dobio i to nikada zaboraviti neću. To mi se dogodilo jednom, inače nikad nisam padao, ali sam tada dobio

Dragan Vujković sa svojim boksačkim rukavicama koje je (za ovaj naš razgovor) navukao, ne baš lako, prvi put poslije 40 godina

takav udarac da sam, iako su se svi iznenadili jer sam bio bolji od njega, morao prekinuti meč jer me je toliko to zaboljelo. Izdvojio bih i titulu viceprvaka svijeta u Beogradu 1978. Prihvatio sam, što je možda prvi put u svijetu bilo na nekom ovakvom prvenstvu da jedan boksač iz srednje kategorije s 82 kg prihvati da boksa u teškoj kategoriji (iznad 100 kg). Prvo sam boksaio s jednim Poljakom, pa s Francuzom, potom Bugarinom, koje sam pobijedio, a najteži protivnik bio mi je Istočni Nijemac. To je bio jako veliki rat, gdje mi je pukla arkada u posljednjih pola do minute meča, sudac nije prekinuo jer sam bio nadmoćan i završio sam pobjedom. Nitko nije vjerovao da ću ga pobijediti, jer je on tada bio viceprvak Europe, jako dobar boksač. Usprkoj istoj visini, ali razlici u težini (on 112, a ja 80 kg), bio sam brži i okrenutiji od njega. Uz ozljedu, s kojom su svi mislili da neću izaći na sljedeći meč s kubanskim boksačem **Teofilom Stivensonom**, to se ipak dogodilo, zahvaljujući prije svega vrhunskom jugoslavenskom kirurgu i mom prijatelju dr. **Branku Ostojiću**, koji mi ju je istreti-

rao na vrhunski način. On je tako stručno odradio tih šest šavova na arkadi (nije ostalo gotovo nikakvog podljeva i nateknuća) da nije bio upitan moj odlazak na finalni meč dva dana nakon tog zahvata. Meni se tog dana ništa nije vidjelo, inače ne bih smio ući u ring. U tom meču sa Stivensonom (dvostruki olimpijski, dvostruki svjetski pobjednik, jedan od tadašnjih najboljih svjetskih boksača) sve sam viteški odradio, od prve runde je to bila bitka, zadavao sam mu udarce, ne jake kako mu se ne bih suviše približio, ali on je bio spretan i u jednom momentu, u rundi kada sam ja bio u prednosti, dobio sam udarac u konce iznad oka i osjetio sam da mi 'kljuje', kao da će to puknuti. Uz znanje koje sam stekao od mojih liječnika vezano za ozljede, a nakon što me je trener pitao što da radimo, ja sam rekao 'prekidam'. Jer, znajući da ako mi pukne arkada i ako mi malo samo krv curne, i to vide sudac i službeni liječnik, odmah će prekinuti meč. Zato sam, kada se čuo 'gong' za drugu rundu, prekinuo meč.«

Pitali smo Dragana Vujkovića i kako se jedan borilački sport može nazvati plemenitom vještinom?

»To sve je meni vrlo dobro objasnio i naučio me moj trener **Pišta Engelbreht**, profesor borilačkih sportova, čije sam upute

ne udari jako, da ne bi dobio jak udarac, nadmeći se, nadmudruju protivnika. To su moji uvidi u plemenitost boksa.«

Ima li u Srbiji nade za boks?

Budući da je boks jedan od brojnih sportova koji je (gotovo) nestao iz Subotice, nekadašnjeg grada sportova, Dragan Vujković Gaga unatrag nekoliko godina radi na njegovom ponovnom oživljavanju.

»U Subotici je u to vrijeme bilo osam prvoligaša iz raznih sportova (nogometa, stolnotenisa, boksa, vaterpola itd.). Kao nekom kome je kompletna obitelj bila sportska, ne mogu da ne ostavim iza sebe neke momke, da ih ne obučim, naučim, da mogu biti boksači, i savezni i vrhunski, da im usadim te elemente obrane, tu plemenitost da se bave boksom, da ne idu svom snagom na protivnika. Sada sam u Bokserskom savezu Srbije kao stručni konzultant, ali još se nije to tako postavilo kako sam ja zamislio. Prije oko deset godina počeo sam voditi klub *Subotica*, gdje sam imao uspjeha, ali su me tu izvarali pa sam se razočarao i napustio to. Naime, u Dvorani sportova oduzeli su mi salu i dali za body

building. To se nije smjelo uraditi, jer smo mi napustili našu službenu salu ispod *Jadrana* od 180 kvadrata (sadašnji prostor za bilijard), za onu od nekih 70 kvadrata i bife u Dvorani sportova. Međutim, nakon vrlo kratkog vremena, kada sam otišao na godišnji odmor, neka delegacija, neke vrlo čudne, nesportske osobe su oduzele Bokserskom klubu salu i bife i preselili nas u prostorije koje ni u kom smislu ne ispunjavaju uvjete za bavljenje borilačkim sportom (bez mogućnosti prozračivanja). Ja ni danas ne odlazim tamo, neću da nijedan roditelj vidi svoje dijete kako trenira u neodgovarajućem ambijentu«, priča nam razočarano Vujković, ističući kako nema namjeru odustati.

»Ali neću napustiti boks! Zato sam sada i prišao Bokserskom savezu Srbije kako bih laganim koracima pokušao objasniti kako se može doći do nekog međunarodnog uspjeha, tj. medalje. Ako se to ne bude ostvarilo i ako ne budem uspio ostvariti dogovor s ljudima ovdje, morat ću otići tamo gdje će me razumjeti i dati uvjete da radim, a to je ili u Osijek ili u Istru, odakle su me zvali. Jer bez uvjeta nema uspjeha i ako se nema tko baviti mladima i temeljito im objasniti, ne mogu postati vrhunski sportaši«, poruka je na koncu razgovora nekadašnjeg vrhunskog boksača s ovih prostora Dragana Vujkovića Gage, koja će, nadamo se, doprijeti do uha onih od koga ovisi sudbina, odnosno ponovno oživljavanje ove plemenite vještine.

Na koncu još dodajmo da je Dragan Vujković u svojoj 15-godišnjoj boksačkoj karijeri 13 godina (od 1970. do 1982.) nastupao za reprezentaciju Jugoslavije, na ukupno 180 mečeva, od 1975. do 1980. bio je kapetan jugoslavenske boksačke reprezentacije, a tijekom svoje karijere natjecao se još i u redovima *Slavije* (Banja Luka) i *Partizana* (Beograd).

Za svoje sportske dosege dobio je naslov zaslužnog sportaša SFRJ, dva puta je proglašen za sportaša Subotice i jednom Banja Luke, a bio je i najbolji sportaš Bosne i Hercegovine. U svibnju 2007. godine dobio je nagradu *Ključevi Subotice*.

I. Petrekanić Sić

veoma budno pratio. Naime, u borilačkom, pa tako i u boksačkom sportu, najvažniji element je element obrane. Ako se borac zna dobro obraniti, ako su ti elementi obrane urađeni na pravi način, e to je taj plemeniti dio. Kad se ti obraniš, blokiraš udarac, pomakneš se i nikad ne ideš na jake udarce. To sam još temeljitije odrađivao na sparingu, ali kad sam nastupao službeno u juniorskoj i seniorskoj konkurenciji, dobro sam pamtio savjete mog trenera i zato sam doživio u karijeri 547 mečeva, nijedan *knock out* nisam imao, nijedan pad nisam imao. Hvala Bogu, vidite i sami, moj nos je bez grbe i to zato što nisam bezobzirno napadao protivnike, upotrebljavao bilo kakvu silu, već tehniku i taktiku. Tako sam počeo karijeru i tako sam ju i završio, nakon punih 15-16 godina bavljenja boksom. To je jedan veliki staž, puno mečeva, ali sam se pridržavao tih plemenitih elemenata –

U NEKOLIKO SLIKA

Božićne rukotvorine

Iz Ivković šora

Babo i šanta

Piše: Branko Ivković

Faljnjs, čeljadi moja. Jevo, mi se opet skupili u ovu moju litnjo-zimsku kujnu. Kako »ko«? Pa, ja, Joso i Periša. Ode ni nema već drugog, sve se razbižalo jal pomrlo u šoru al mi se još ne damo. Držimo prvo politički kvorum, a kad se bar triput posvađamo, pridemo na ove naše, domaćinske teme. Koliki smo još mi domaćini, to ćemo tek vidit jel tušta tog već ne razumimo, a nismo ni vridni Bog zna kako privridit. Što kazo Periša niki dan nama trojci: kad bi sabrali godine, zapamtili bi Ferenc Jošku kad je nosio pelene. Na kraju politiziranja me baš moj Joso dobro nasmijo. Veli da je sad ciguran da nema tu vražiju koronu, šta li je. Mi ga pitali kako je do tog došo, a on veli da se s njom izgubi miris a Perišine se noge toliko oste, kaže, da se i pauk u čoš niki ošamutio pa samo visi na paučini, ni tamo ni vamo ne ide. Periša, huncut je to samo taki, mirno pričutio našu smijuriju i veli da je niki dan pročito u novini da jedan čovik iz jednog sela zdravo cuje i dili zabadavad očišćene prasice. Veli: starima i sirotima će i kući donet. Mi ga pogledali, pa se začudili. Ta jel je dotleg došlo? Al kad se sitimo, borme i kod nas u selu ima velke muke s prodajom prasica i jaganjaca. Ajd, na stranu što je cina nikaka, al nikom ni ne tribadu. Nakupci i prikupci nude nike smišne novce, a kad čovik i na nji pristane onda vele za dvi-tri nedilje, jal čak i misec dana će mu tribat. Bože moj, to ondak neće bit prase već ranjenik. A i proće i sveci, pa kome će tek ondak bit do prasećijeg? Kad se čovik malkoc bolje smisli, pa i kojikake mijane su zatvorili. Nema više pravljacine oni lipi veliki dočeka ni svetaca ni Nove godine na Silvester. Čeljad pravoslavne vire ni na slavu nisu mogli imat više od petero gostivi, oma bi ji komšije prijavljivale da krše nika pravila. A ko je smislio ta pravila i koliko ona pomažu u toj borbi protiv ove novokomponovane gripe sam vrug zna. Pa i onda ko mož poist toliku prasetinu, pitam ja vas? Ovi mladi puno nji neće ni doć iz drugi država obać starinu, a starina nije vridna ist; jednima ne da doktor, drugi nije vridan ni da oće. Na priliku, šta nama dvojima triba? Po komadić, i gotovo. A kadgod, borme, Braniša mogo ispraznit oval skoro i sam. Neće to valjat, čeljadi. Vrti glavom moj Joso, a kad on zavrće s njegovom glavom tu se štogod i promučka, virujte mi. Nije se on zabadavad manio josaga još priklani. Meni, da vam pravo izdivanim, zdravo ovo državno stanje smeta pa nek divani ko šta oće. Jeto, na priliku, ta druženja, divani, podikadgod još uvijek smo opravili kartanije a di sad išta od tog mož! Doduše, još bi kartanija i mogla; mi tiramo filka s mađžarskim kartama. To ide u pet, babo viče a šanta sigra. Babo je makov doljnjak, a šanta je crvena sedmica, za ove mlađe da pojasnim mada oni kanda ne znadu ni šta su mađžarske karte a kamol babo i šanta. Kad bi, na priliku, i oči nas pet, al di bi žene? I one vole prelit, malkoc divanit, što moja snaš Jela veli – plečkat. A nema nam ko ni kafu skuvat, napeć kokica... Ma, biće nikako. Ajd, čeljadi moja, lipo provedite još to malkc svetaca što je ostalo. Zbogom.

Bač Ivin štodir**Svi bi
samo tala**

piše: Ivan Andrašić

Ve jeseni grebencijaši vazdan navišćivu sunce, al nikako se izvuć iz magli. Otkako Marka ošo natrag, bač Iva ne zna šta bi o dosade. Ne mili mu se ni u dvor izajt, o magle ga oma uvati niko ripanje. Nema ni mačka ni Takse, ko zna di se pozavlačili. Makar bi njima koišta divanijo, svejedno što ga ne razumu. Zapalijo radijon da čuje šta je novoga, velu, upravo počela zima. Danas to oni isapu u minut. Već se svaj ušvago u kujne. Vi dana je vazdan sam. Njegova malo, malo, otide ko mlađe, triba pripaziti na malo ako ima kakagod posla. A ko i u svake kuće, posla vazdan ima. Bač Ivu ko da svi dobri zaboravili. Niko ni da naide, makar malo na divan. Ne bi se divanili samo tako, ima još dudovače, a i katarka lipo uzrila. Misli se, ni ni čudo. Njegov pajta poštaš ošo u penziju, pa ga više ne mož ni u selu vidit. Kuršmita već davno nemu, a ni vaj iz varoši više ne dolazi, nema rad čega. Puno marve u selu zatučeno, sve više paora sapi kako nema nikake asne držat je, ispada da više pojidu neg što koštu. A vamo, ka ti štogod prinesu na prikolice, jal kaki polić jal bašču pooru, ne znu koliko bi uzeli, vada jim niko mora platit zono što jim država već godina radi. Bač Iva je vi dana najviše doma, ne volji nikuda po magluštine, a ruku na srce, već ne zna ni jal bi se tribalo i ve gripe bojat, ka svako drugače divani i na radijonu i po novina, a najviše na sokočalu. Sve mu to dodijalo, zaželjijo se divana sa živim svitom. Latijo ambrelo, veli malo će se prošpacirat kroselo. Samo što zakoračijo u gank, niko sto rdat na vraca. Odrezijo, na vraci nikaka sitna ženica. Jedva je pozno, nikaka jim povrza priko matere, zvali je teta sa otegnito e. Ona i njezni prija stajali dvi kuće dalje o njegovi bake i dide. Bili neiskazana sirotinja, a imali osam dice. Napatili se, samo oni znadu kako ji otrani, al jim sva dica koišta posvršavala. Jedni zanate, jedni i malo veće škule. I svi se razišli, jedni ošli u bili svit, a drugi u velike varoši. Jedino se najmlađi ni nikako ženijo, za njega mislili da će ostat na očinstvu. Na kraj mu se i pridali i sve pisali, al on za nekoliko godina prodo ti par lančića tala i ošo u svit. Ostala samo kuća, danas i ona zarušita. Jedino se za njega ne zna di je i šta je. Teta i tetak ostali sami, ko da su brez roda i poroda. Sva druga dica bila dobrostojeća. Svako o nji ima kuće sa pešes staja. Možu se ganjat po njima. Jedino se u selu čudili kaki to ispali ljudi, ni ko jednoga ni bilo mista za dadu i mater, makar i u kakegod budžarice. Godine prolazile, isprva dica koikad i dolazila. Nakupovala bi jim svašta što se neće pokvarit, ostavila bi jim i novaca. Kroz godine se i dolasci proridali. Na kraj i pristali, dade i matere zamirala što tala ostavili samo najmlađemu. Teta, još više tetak, venili za njima. Jedno veće on samo zaspo, a ujutro se ni probudijo. Tetu odneli u varoš u dom, niviše bila kdra poslužiti se sama. Jedino je bač Iva nekoliko put obišo, ni mu to zaboravila. Malo se i otripala i evo, došla zove blage dane u selo, veli makar će čestitat Božić nima koje je po dobru ubatrdala.

NARODNE POSLOVICE

- Ne zadržavaj ono što odlazi, ne tjeraj ono što dolazi.
- Kad umireš od žeđi, kasno je razmišljati o kopanju bunara.
- Prije odluke – razmisli, nakon odluke – ne razmišljaj.

VICEVI, ŠALE...

Na satu gramatike kaže učiteljica:

- Navedite mi primjer istog glagola u prezentu i futuru prvom.

Javi se jedna djevojčica i kaže:

- Trčim i trčat ću.

Učiteljica je pohvali i pita za drugi primjer. Javi se dječak i kaže:

- Spavam i spavat ću.

Učiteljica pohvali i pita ima li još tko neki primjer. Javi se Mario i kaže:

- Jedem juhu i pile ću.

Radnik zove šefa telefonom od kuće:

- Halo šefe, ne mogu danas doći na posao, pokvario mi se auto.

- Zašto ne dođeš autobusom?

- Nemam autobus.

MUDROLIJE

- Da bismo se slagali, ne trebaju nam iste ideje, potrebno nam je isto poštovanje.
- Obrazuj u sebi jednu veoma dobru crtu karaktera – nikada ne razjašnjavaj odnose s ljudima koji su te razočarali. Jednostavno šuteći otiđi.
- Poanta života nije u tome da dobijete dobre karte već da znate kako igrati onima koje imate.

Vremeplov – iz naše arhive

Proslava HNV-a, 2006.

**PETAK
25.12.2020.**

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:11 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:11 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:11 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Zagreb: Božićna misa, prijenos
11:55 Rim: Urbi et orbi, prijenos
12:38 Dnevnik 1
13:18 Čarobnjak iz Oza, američki film za djecu
15:03 Djed Mraz 2, film
16:53 Divan život, film
18:58 Vrijeme
19:00 Dnevnik 2
19:49 Sport
20:00 Vrijeme
20:10 A strana, božićna emisija
22:03 Dnevnik 3
22:27 Beskrajn dan, film
00:09 Djed Mraz 2, američki film
01:52 Tiha noć, sveta noć - Priča o pjesmi koja je osvojila svijet, dokumentarni film
02:41 Rim: Urbi et orbi, snimka
03:16 Beskrajn dan, film
04:53 Svemirski ikar, dokumentarni film
05:20 Dnevnik 3
05:35 Karipski cvijet
06:18 Dnevnik 2

05:16 Kultura s nogu
05:40 Regionalni dnevnik
06:23 Juhuhu
08:53 Pužica i kit, film za djecu
09:23 12 božićnih pasa, američki film
11:09 Koko i duhovi, film za djecu
12:45 Jaslice za Vukovar, dokumentarni film
13:08 Cesarica - HIT prosinca
13:16 Mala ubojstva Agathe Christie - Božićni zločin, francuski film
14:46 Cesarica - HIT prosinca
14:53 Božićna gozba Jodie Prenger, dokumentarni film
15:19 Magarac, vol i djetesce - Božićne jaslice u Europi, dokumentarni film
16:10 Cesarica - HIT prosinca
16:16 Tiha noć, sveta noć -

Priča o pjesmi koja je osvojila svijet, dokumentarni film
17:05 Cesarica - HIT prosinca
17:10 Koncert Nine Badrić u Areni Zagreb 7.3.2020., snimka
19:25 Cesarica - HIT prosinca
19:30 POPROCK.HR
20:05 Robin Hood: Princ lopova, američki film
22:25 Tiha noć u Vukovaru - retrospektiva
23:00 Košarka, NBA liga: Boston Celtics - Brooklyn Nets, prijenos
01:30 Noćni glazbeni program - Spotovi
04:04 Noćni glazbeni program: Doris Dragović u Areni Zagreb
06:14 Odjava

**SUBOTA
26.12.2020.**

07:21 Klasika mundi: Bachove božićne kantate u izvedbi ansambla Collegium Vocale Gent pod ravnanjem Philippea Herreweghea, 2.dio
08:14 Jahač osvetnik, američki film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
11:09 Kućni ljubimci
11:42 TV Kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:15 Sport
12:18 Vrijeme
12:20 HAK - promet info
12:25 Smisao života jednog psa, američki film
14:08 Naš čo'ek u Africi, dokumentarni film
15:08 Pavao VI: Papa u oluji, serija
17:00 Vijesti u 17
17:14 Vrijeme
17:15 HAK - promet info
17:24 A strana, božićna emisija
18:58 Vrijeme
19:00 Dnevnik 2
19:49 Sport
19:55 Snow Queen Trophy vinjete
20:00 Vrijeme
20:03 Loto 7
20:11 U 3 i 10 za Yumu, američki film
22:08 Loto 7 - izvještaj
22:13 Dnevnik 3
22:28 Sport
22:33 Vrijeme
22:41 xXx, američki film

00:46 Sretan Božić, film
02:05 Dnevnik 3
02:20 Jahač osvetnik, američki film
03:30 Pavao VI: Papa u oluji
05:13 Naš čo'ek u Africi, dokumentarni film
06:06 Dnevnik 2

06:16 Juhuhu
09:29 Madagascar 3, film
11:02 Zagonetni dječak, film za djecu
12:27 Dom na kvadrat
13:02 Monty Don predstavlja rajske vrtove, dokumentarni film
14:06 Auto Market
14:41 Vlak u snijegu, film za djecu
16:07 Božićni gala koncert u Bjelovaru
17:27 Cesarica - HIT prosinca
17:33 Božićna priča, američko-kanadski film
19:02 Cesarica - HIT prosinca
19:13 Hu Hu pjesma: I u mraku sve je isto
19:14 Cesarica - HIT prosinca
19:18 Glazbeni Top20
20:05 Božić u Ciboni - najbolji trenuci, snimka
21:42 Ben Fogle - Ljudi od divljine
22:32 Laž, serija
00:12 Polarni san, dokumentarni film
01:06 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
27.12.2020.**

07:19 Quo vadis, film
10:00 Zagreb: Misa, prijenos
11:04 Pozitivno
11:39 TV Kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:15 Sport
12:18 Vrijeme
12:20 HAK - promet info
12:27 Plodovi zemlje
13:23 Rijeka: More
14:00 Nedjeljom u 2
15:02 Pavao VI: Papa u oluji, serija
16:44 Mir i dobro
17:00 Vijesti u 17
17:39 Volim Hrvatsku
19:00 Dnevnik 2
20:03 Loto 6
20:10 Berge Istra, film
21:08 Loto 6 - izvještaj
21:12 Žene diktatora: Kraljice

bez krune, serija
22:09 Dnevnik 3
22:43 Quo vadis, film
01:27 Dnevnik 3
01:42 Tiha noć - Pjesma za svijet, dokumentarni film
03:06 Pavao VI: Papa u oluji, serija
04:42 Fotografija u Hrvatskoj
04:51 Dnevnik 2
05:41 Rijeka: More

06:21 Juhuhu
08:30 Top-lista DTV-a
09:10 Luka i prijatelji: Svjetlost
09:38 Frankie Drake istražuje
10:20 Cesarica - HIT prosinca
10:26 Ljubav ili smrt, film
12:00 Proglašenje sportaša godine Sportskih novosti
13:03 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar
14:03 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar
15:08 Božić u divljini, dokumentarni film
15:58 Cesarica - HIT prosinca
16:06 Lassie se vraća kući, američki film za djecu
17:35 Moj dida je pao s Marsa, hrvatski film
18:51 Cesarica - HIT prosinca
18:58 Zvezdice - 35 godina, HNK Zagreb 2020., snimka
20:05 Bijeg u pobjedu, američki film
22:03 Poldark
23:06 Graham Norton i gosti
00:11 Tiha noć - Pjesma za svijet, dokumentarni film
01:35 Imitacije aristokracije
01:55 Priča o Wimbledonu, dokumentarni film
02:22 Noćni glazbeni program - Spotovi
04:47 Odjava

**PONEDJELJAK
28.12.2020.**

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:18 Gorski spašavatelji
11:08 Treća dob
11:33 Informativka: Demografija
12:00 Dnevnik 1
12:27 Život vrijedan življenja, 13:19 Dr. Oz
14:07 Globalna Hrvatska HTV
14:52 Šume našeg planeta, dokumentarni film

15:50 Velečasni Brown
17:00 Vijesti u 17
17:21 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
0:10 Heroine domovinskog rata, dokumentarni film
21:05 Crno-bijeli svijet
22:00 Otvoreno
22:51 Dnevnik 3
23:25 Šume našeg planeta, dokumentarni film
00:21 Velečasni Brown
01:07 Dr. Oz
01:49 Dnevnik 3
02:04 Vijesti iz kulture
02:12 Taj divni svijet mladunac
02:56 Karipski cvijet
03:41 Kod nas doma
04:26 Skica za portret
04:36 Dnevnik 2
05:25 Život vrijedan življenja, telenovela

04:45 Peti dan
05:44 Riječ i život
06:17 Juhuhu
09:54 Semmering: Svjetski skijaški kup - veleslalom
11:02 Veterinar Engel
11:45 Cesarica - HIT prosinca
11:53 Žene diktatora: Kraljice bez krune
12:54 Semmering: Svjetski skijaški kup - veleslalom
11:02 Indeks
14:25 Coco Chanel 1, talijansko-francusko-britanski film
16:00 Regionalni dnevnik
16:40 Taj divni svijet mladunaca
17:24 Auto Market
17:55 Rukomet, Koln: Final four rukometne LP: Barcelona - PSG, prijenos 1. polufinala
19:45 TV Bingo
20:26 Rukomet, Koln: Final four rukometne LP: THW Kiel - Telekom Veszprém HC, prijenos 2. polufinala
22:20 Igra prijestolja
23:20 Crna lista
00:01 POPROCK.HR
00:36 Semmering: Svjetski skijaški kup - veleslalom
02:06 Rukomet, Koln: Final four rukometne LP: Barcelona - PSG, snimka 1. polufinala
03:26 Rukomet, Koln: Final four rukometne LP: THW Kiel - Telekom Veszprém HC, snimka
04:46 Noćni glazbeni program

UTORAK 29.12.2020.

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:18 Gorski spašavatelji
11:09 Glas domovine
12:00 Dnevnik 1
12:26 Život vrijedan življenja
13:19 Dr. Oz
14:06 Znanstveni krugovi
14:34 Zdrav život
15:03 Velečasni Brown
17:00 Vijesti u 17
17:19 Kod nas doma
18:09 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:10 U svom filmu: Kolinda Grabar Kitarović
21:05 Sedam svjetova jedan planet
22:00 Otvoreno
22:53 Dnevnik 3
23:29 Hrvatska za 5: Izbor iz Hrvatske za 5 u 2020. godini
00:24 Velečasni Brown
02:00 Dr. Oz
02:42 Dnevnik 3
03:05 Kod nas doma
03:51 Karipski cvijet
04:35 Dnevnik 2
05:24 Život vrijedan življenja

04:56 Izvan formata
05:45 Regionalni dnevnik
06:29 Juhuhu
10:09 Najgora vještica
11:41 Veterinar Engel
12:32 Ovo je umjetnost
13:30 Coco Chanel 2, talijansko-francusko-britanski film
15:09 Semmering: Svjetski

skijaški kup - slalom
16:15 Cesarica - HIT prosinca
16:25 Oberstdorf:
Novogodišnja skakaonica - 1.postaja, prijenos
18:24 Semmering: Svjetski skijaški kup - slalom
19:28 Europska ekspedicija: Preobrazba kontinenta, dokumentarni film
20:25 Rukomet, Koln: Final four rukometne LP - prijenos finala
22:26 Igra prijestolja
23:30 Rukomet, Koln: Final four rukometne LP - snimka utakmice za 3. mjesto
00:51 POPROCK.HR
01:21 Semmering: Svjetski skijaški kup - slalom
02:51 Oberstdorf: Novogodišnja skakaonica, snimka
04:21 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 30.12.2020.

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:17 Gorski spašavatelji
11:09 Eko zona
12:00 Dnevnik 1
12:25 Život vrijedan življenja, telenovela
13:14 Dr. Oz
14:01 Potrošački kod
14:26 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
14:54 Čarobni Novi Zeland: Blaga Južnog otoka
15:50 Grantchester
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2

20:03 Loto 7
20:10 Romano Bolković - 1 na 1, talk show
21:00 Loto 7 - izvještaj
21:05 Mijenjamo svijet: Teorije urote: George Soros - Milijarder koji vuče konce iz sjene?, dokumentarni film
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:26 Čarobni Novi Zeland: Blaga južnog otoka, dokumentarni film
00:21 Grantchester
01:26 Dr. Oz
02:11 Dnevnik 3
02:34 Taj divni svijet mladunaca
03:19 Karipski cvijet
04:04 Skica za portret
04:12 Eko zona
04:37 Dnevnik 2
05:26 Život vrijedan življenja

05:20 Što je klasik?
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
10:08 Najgora vještica
10:53 Krunski dokaz, serija
11:05 Luka i prijatelji: Novogodišnji običaji
11:35 Veterinar Engel
12:20 Cesarica - HIT prosinca
12:25 Sedam svjetova jedan planet
13:25 Srebrni pastuh, film
15:00 George Clarke - Čudesni prostori - snježni specijal
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Taj divni svijet mladunaca
17:40 "Ko te šiša
18:10 Cesarica - HIT prosinca
18:15 Filharmonijski bal, V. Lisinski 2020., snimka

19:30 POPROCK.HR
20:05 Sport u 2020. - godišnji pregled
21:00 Spider-Man 2, film
23:05 Igra prijestolja
00:00 Crna lista
00:45 Rukomet, Koln: Final four rukometne LP - snimka finala
02:05 Nagrišpane traverse, dokumentarni film
02:55 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 31.12.2020.

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:17 Gorski spašavatelji
11:09 Priče s končom iz borše Stanka Ferića : Šibenska luganiga, emisija pučke i predajne kulture
12:00 Dnevnik 1
12:25 Život vrijedan življenja
13:15 Dr. Oz
14:05 Otkrivamo Hrvatsku: Kolan
14:30 Prometej
14:59 Čarobni Novi Zeland: Vulkani sjevernog otoka, dokumentarni film
15:55 Grantchester
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:03 Loto 6
20:10 Tko želi biti milijunaš?, humanitarno izdanje
21:20 Loto 6 - izvještaj
21:25 A strana - novogodišnje izdanje
00:25 Severina - The magic tour, Arena Zagreb, snimka
02:25 Lijepom našom -

najljepši trenuci, snimka
04:02 Gazde, Požega 2020., snimka koncerta
05:12 Šima Jovanov - Mojih 55 godina, Požega 2020., snimka koncerta
06:22 Skica za portret
06:30 Prometej

05:20 Knjiga ili život
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Ro-Ro-Rodendan
10:08 Najgora vještica
10:53 Krunski dokaz, serija
11:00 Cesarica - HIT prosinca
11:05 Pozitivno
11:35 Veterinar Engel
12:20 Cesarica - HIT prosinca
12:25 Berge Istra, dokumentarni film
13:25 Obitelj von Trapp: Život ispunjen glazbom, američko-njemačko-austrijski film
15:00 George Clarke - Čudesni prostori - snježni specijal
15:55 Cesarica - HIT prosinca
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Naši i vaši - specijal novogodišnja epizoda "Doček"
17:30 Zagrebulje, serija
18:00 Mrkomir Prvi, serija
18:30 Minus i plus, serija
19:18 Alvin i vjeverice
19:30 POPROCK.HR
20:05 Shrek uvijek i zauvijek, američki film
21:40 Tko pjeva zlo ne misli, hrvatski film
23:25 Vuk s Wall Streeta, film
02:15 Glup i glupiji 2, film
04:00 Niti vidim niti čujem, američki film

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna - na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* - o političkim i kulturnim događanjima u zajednici - nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata. Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT 1 utorkom od 11.10 sati. Radijski program *Glasa Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelom svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 i utorkom u repriznim terminima u 3.05 i 20.15 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 21.05, koju prenosi i Prvi program Hrvatskog radija.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati. Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

Dobar plan

1037 kilometara pješačkih i biciklističkih ruta

U ovom razdoblju godine, u okviru rubrike *Priroda i društvo*, obično sam pisala o tome gdje sam sve bila tijekom godine, u čemu sam najviše uživala, što me je razočaralo, gdje sam mogla duže ostati, a što sam propustila. Volim i usporediti ono što sam željela s onim što sam realizirala i vidjeti što mi je ostalo za prenijeti, a od čega ću možda odustati jer me je želja minula. Praviti takve analize u ovoj godini ne bi imalo smisla i moglo bi samo deprimirati. Neću praviti ni planove za narednu godinu, ne jer ih nemam nego jednostavno ne znamo još kako će i hoće li putovanja biti moguća. Ovo ću razdoblje zaključiti nadom da naredna godina ima za nas mnogo bolji plan.

Ideja kao poklon

I baš kad sam mislila odustati od planiranja naredne godine, bar u dijelu s putovanjima, dobila sam na poklon knjigu koja se zove *1037 kilometara biciklističkih i pješačkih tura kroz Srbiju*. Problem zatvorenih granica je pao u sjenu, putovanje u grupi ovdje nije potrebno, nema prijevoza niti bilo kog vida rizičnog ponašanja. Dakle, nemam izgovora za ne probati ponovo biti u putu.

Kao što to obično biva, najbolje neku zemlju predstavljaju stranci, tako je i ove ture kreirala, osmislila i realizirala **Katarina Haberli** koja je u Srbiji živjela četiri godine i koja ju je, kako navodi, zaveljela i planira se vraćati u Srbiju.

Što mi knjiga planira?

U knjizi je detaljno opisano 36 ruta širom Srbije koje je autorica osobno prošla. Na stranicama se nalazi mnogo fotografija u boji, mapa, korisne i zanimljive informacije i savjeti. Uz svaku rutu se nalazi i QR code koji se sa svakim smart uređajem može pročitati i uz pomoć kog će korisnik moći ustanoviti svoje točno mjesto na svakoj ruti.

Sviđa mi se kako je autorica podijelila cijelu zemlju i kreirala rute. Pregled opisanih ruta je sljedeći: Beograd i njegova okolina, Preko drevne pustinje Deliblatske peščare, Kroz lipove i bukove šume Fruške gore, Lutanje valjevskim planinama, Klasični vrhovi ili obavezni izleti po Srbiji, Stara planina na granici između Srbije i Bugarske, Čarobna Tara u zagrljaju moćne rijeke Drine, Zlatibor, Golija i Uvac.

Uz navedene ture tu su i super korisne informacije kao što je sve što je potrebno znati o javnom prijevozu sa svim potrebnim linkovima i sajtovima. Dalje su tu sjajne informacije o smještaju na rutama, servisima za bicikle, ali i transportima bicikala, o kuhinji, kao i tome gdje možete jesti, o psima koje ćete sretati pogotovo u planinskim turama jer oni tamo čuvaju ovce, do informacija gdje možete sresti vuka, zmije, divlje konje i meni omiljenog medvjeda. Doduše, svi ti susreti su veoma rijetki, ali su ove informacije korisne. Također je veoma korisna informacija o

pitkoj vodi, kao i o izvorima, o kartama za snalaženje u prirodi i označenim stazama i slično. Čini se da je autorica mislila na sve.

Ruta broj 19

Za ovu priliku, a i kako bih više približila o kakvoj knjizi pričam, izdajem rutu koja nosi naziv *Šest vrhova Divčibara*. Na samom početku ture, uz QR code koji vodi do mape, dobijate osnovne informacije o težini rute, uzbrdicama i nizbrdicama, putokazima i duljini staze. Tako je staza koja ide na šest vrhova: Golubac, Ljuti Krš, Stražara, Kraljev sto, Velika pleća i Crni vrh okarakterizirana kao srednje teška zbog dužine, prelaska potoka i neophodnog osjećaja za orijentaciju. Za nju je potrebno prijeći 17 kilometara, a predviđeno vrijeme je pet sati. Sjajno mi je što ima i subjektivnih i pristrasnih komentara, pa tako saznajem da je baš ovo i autoricina omiljena ruta. U daljem tekstu je cijela staza opisana do najsitnijih detalja, a na samom kraju su navedene korisne informacije. Dakle, sve što je potrebno da biste bez razmišljanja i velike pripreme obišli jednu rutu. Sve je servirano na tacnu.

Vjerujem da ste stekli dojam o kakvoj je knjizi riječ i nadam se da ću uspjeti istestirati neku od navedenih ruta tijekom sljedeće godine. Svakako ću o tome detaljno pisati.

Gorana Koporan

Pčelarstvo Sudarević

Vam nudi prirodni vrcani med.

Od davnina poznat kao lijek, nezaobilazan dodatak toplim napitcima, aktivni sudionik zdrave ishrane, najbolji prijatelj naše kože i kose - njegovo veličanstvo, **MED**

BAGREM MED - CVJETNI MED - LIVADSKI MED - ŠUMSKI MED
PROPOLIS - PELUD - MED S MATIČNIM MLIJEČOM
MED S PELUDI I MATIČNIM MLIJEČOM

Kontakt:

Sudarević Ivan: 060/036 82 27

Sudarević Kalman: 064/21 31 871

5+plus

**Paket
SIGURNOSTI**

za samo

3.600 RSD

GODIŠNJE

Osiguranje drugačije od svih

Oprez u vožnji i briga o automobilu i ljudima u njemu nekada nisu dovoljni da nas zaštite od nepredviđenih okolnosti na putu.

Zato Milenijum osiguranje u svojoj ponudi ima polisnu koja pokriva najčešće rizike po automobil i lica u njemu, a omogućava Vam da **jednom polisom obezbedite sebe, svoj automobil i druge putnike u njemu.**

Polisa Paket 5+ predstavlja paket sigurnosti, a za samo **3.600RSD** godišnje dobijate osiguranje od sledećih rizika:

1. Lom stakala na vozilu
2. Osiguranje lica u vozilu
3. Zamensko vozilo
4. Troškovi pomoći na putu
5. Prirodni rizici (oluja, grom, grad, snežna lavina i poplava)

MILENIJUM[®]
OSIGURANJE

www.mlos.rs
011/ 715 33 00

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

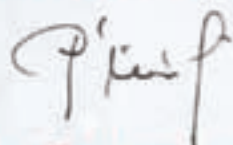
WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

2021

Срећан Божић и Нова година
Kellemes karácsonyi ünnepeket és boldog új évet
Šretan Božić i Nova godina
Merry Christmas and Happy New Year

Dr. Pásztor Bálint

председник Скупштине града
a képviselő-testület elnöke
predsjednik Škupšline grada
chairman of the City Assembly

Стеван Бакић

градоначелник
polgármester
gradonačelnik
mayor

